

Halden kommune

Budsjett 2014

Innhold

Samarbeidspartiernes innledning.....	4
Rådmannens innledning	5
Hovedpunkter i budsjettet.....	6
Viktige prioriteringer for Haldens velferdstjenester	8
Budsjettprosess 2014	10
Organisasjon.....	10
Økonomisk status	12
Helhetlig styring	13
Mål for kommunen.....	14
Budsjettforslaget sett i forhold til vedtatt økonomiplan	16
Økonomiske rammebetingelser 2014	17
Framtidsutsikter 2015-	17
Fellesinntekter.....	19
Kommunalavdeling Sentral/felles	21
Organisering	21
Mål og hovedoppgaver	21
Styringsindikatorer	22
Driftsrammer	23
Reduksjonstiltak	24
Konsekvensbeskrivelser av reduksjonstiltak.....	24
Enhet NAV Halden	26
Organisering	26
Mål og hovedoppgaver	26
Styringsindikatorer	27
Driftsrammer	27
Reduksjonstiltak	28
Konsekvensbeskrivelser av reduksjonstiltak.....	29
Kommunalavdeling Undervisning & oppvekst.....	29

Organisering	29
Mål og hovedoppgaver	30
Styringsindikatorer	30
Driftsrammer	31
Reduksjonstiltak	34
Konsekvensbeskrivelser av reduksjonstiltak.....	35
Kommunalavdeling helse og omsorg	36
Organisering	38
Mål og hovedoppgaver	41
Utfordringer i 2014.....	43
Kommunalavdelingens målsetting for driften i 2014.....	44
Styringsindikatorer	44
Driftsrammer 2014	45
Reduksjonstiltak	46
Konsekvensbeskrivelser av reduksjonstiltak.....	47
Beskrivelse av aktivitet og utfordringer pr KOSTRA funksjon.....	47
Kommunalavdeling teknisk og kultur	52
Organisering	52
Mål og hovedoppgaver	52
Styringsindikatorer	55
Driftsrammer	55
Reduksjonstiltak	55
Salg av tomter og eiendommer.....	57
Reforhandling av leiekontrakter	57
Halden havnevesen.....	58
Kultur, idrett og mangfold	59
Organisering	59
Mål og hovedoppgaver	59
Driftsrammer	60
Investeringer	62
Vedlegg	68

Betalingsregulativ for bygg, plan, utslipps- og delings, eiendomsregistrerings- og seksjoneringsaker.....	76
Forskrift om anløpsavgift	94

Samarbeidspartiernes innledning

Samarbeidspartiernes budsjettforslag bygger på rådmannens forslag, framlagt 7. november. Samarbeidspartiene deler rådmannens syn på behovet for større strukturelle endringer for å kunne yte gode tjenester innen tilgjengelige rammer. Selv om enkelte innsparingstiltak begynner å gi resultater, er det fortsatt et stykke igjen før nivået er slik at driften kan sies å være under kontroll.

Dette er synlig ved at budsjettet legger opp til et driftsnivå vesentlig høyere enn angitt i gjeldende økonomiplan. For å nå et driftsnivå som tillater tilfredsstillende betjening av gjeld, inndekning av tidligere års underskudd og rimelig handlefrihet, må ytterligere 80-100 årsverk ut av lønnsmassen. Dette innebærer at tiltak må iverksettes, i forkant av økonomiplanprosessen i 2014, for å bringe driftsnivået ned. Dette kommer i tillegg til de tiltakene dette budsjettet angir for å oppnå balanse i 2014.

Fortsettelse av drift på et høyere nivå enn angitt i økonomiplanen betyr at kommunen bruker penger på virksomhet og driftsmåter som skal omlegges. Når samarbeidspartiene likevel viderefører deler av det for høye driftsnivået fra rådmannens budsjett, er dette for å unngå strakstiltak, som forstyrrer de prosessene som er nødvendige for å redusere lønnsmassen med varig virkning.

Samarbeidspartiene slutter seg til rådmannens syn, der det legges vekt på betydningen av informasjon, service og tillit. Vi vil her benytte anledningen til å takke alle kommunens ansatte for innsatsen og minne om at selv om omstillingene er tøffe, skal rundt 95% av samlet virksomhet videreføres. Det betyr at kompetanse og kvalitet hos kommunalt ansatte blir minst like viktig i og etter omstillingene som det har vært til nå.

Rådmannens innledning

Rådmannen legger i dette dokumentet frem forslag til årsbudsjett for 2014. Budsjettet legger vekt på at kommunen skal yte forsvarlige tjenester. Kommunen vil de nærmeste årene måtte gjøre store og strukturelle endringer som berører tjenestenivået. Innbyggerne kan likevel være trygge på at de vil få tjenester av forsvarlig kvalitet. Halden kommune skal fortsatt være et godt og trygt sted å bo og leve.

Det skal også i 2014 utvikles og ytes tjenester for et betydelig beløp. Rådmannens budsjettforslag for 2014 legger opp til en fordeling av 1,4 mrd. kr til de ulike kommunalavdelingene.

Rådmannen fremlegger et krevende budsjettforslag som inneholder reduksjoner i forhold til dagens nivå innen mange områder. Dette er tvingende nødvendig og rådmannen har vært igjennom krevende prioriteringer i forhold til hvilke reduksjoner som skal foreslås. For å kunne fremlegge et realistisk budsjettforslag slik kommuneloven krever er det er lagt vekt på å foreslå tiltak som er mulige å gjennomføre for organisasjonen på nåværende tidspunkt. Dette har blant annet medført at det foreslås å dekke inn kun 5 mill. kr av akkumulert merforbruk i 2014. Rådmannen har med dette funnet det nødvendig å fravike forpliktende plan¹ i forhold til inndekning av akkumulert underskudd. Fylkesmannen er orientert om forholdet og det må utarbeides en ny forpliktende plan i begynnelsen av 2014. Rådmannen har likevel opprettholdt tilnærmet samme prioritering mellom sektorene i dette budsjettet som i økonomiplanen for 2014-2017.

Informasjon og service er viktige elementer for å lykkes i omstillingsprosessen som kommunen har startet. De ansatte er ikke bare den viktigste ressursen, men også de beste ambassadørene i forhold til å bedre servicen, bygge tillit og omdømme blant kommunens befolkning, det er derfor helt avgjørende å bygge en god og sunn organisasjonskultur. Gjennom målrettet arbeid ønsker Halden kommune å fremstå som og være en attraktiv og god arbeidsplass.

Gudrun Haabeth Grindaker
Rådmann

¹ Økonomiplanen for 2014-2017, vedtatt i juni 2013

Hovedpunkter i budsjettet

Rådmannens budsjettforslag bygger på regjeringen Stoltenbergs budsjettforslag som ble presentert den 14. oktober 2013 senere oppdatert i samsvar med endringer foreslått av Solbergregjeringen med støttepartier.

Hovedendringer i forhold til rådmannens budsjettforslag

Foruten oppdatering i henhold til forventede endringer i statsbudsjettet, er det gjort en del mindre justeringer i samsvar med informasjon framkommet i dialog med rådmannen. Dette er beskrevet under den enkelte sektor.

I tillegg er disse punktene endret

- Eiendomsskatten økes ikke
- Mindre økningen av gebyrer på vann og avløp enn i rådmannens forslag
- Formannskapetets konto opprettes
- Omstillingsmidler reduseres
- Reduksjonene på kultur er delvis tilbakeført
- Kirkens bevilgninger til drift av kirkegårder økes
- Iddevang skole opprettholdes, men kan slås sammen med Øberg etter at det er fattet igangsettingsvedtak for bygging av ny skole på Iddesiden.
- Reduksjon av vikarkostnader fordelt sjablonmessig på avdelingene
- Reduksjon i tilskudd til private barnehager som følge av færre plasser
- Kutt av lærlinger er delvis tilbakeført
- Tilskuddet til NCE er delvis oppretthold

Aktuelle summer er angitt i tallmaterialet for budsjettet, oppsummert og under hver enkelt sektor.

Til tross for en økning i rammer til tjenesteproduksjon, som rådmannen mener er påkrevd, må det foretas omfattende tiltak innenfor alle kommunalavdelinger. Rådmannen har i sitt budsjettforslag hatt fokus på følgende områder:

Lederutvikling og målstyring

En veldrevet organisasjon krever dyktige ledere som har kontroll på virksomheten og som kan styre etter fastsatte mål. Det er derfor viktig å øke kompetansen blant kommunens ledere i ledelsesfaget slik at den enkelte leder kan løse oppgavene til beste for brukere og ansatte. Lederutvikling har ikke vært på dagsorden i Halden kommune siden 2006 og rådmannen er svært fornøyd med at kommunen har fått tildelt projektskjønnmidler fra fylkesmannen slik at dette nå kan gjennomføres.

Lederutviklingen startet allerede i oktober 2013 og vil omfatte alle ledernivåer i Halden kommune. Lederutviklingen skal bidra til å tydeliggjøre roller og ansvar. Hver enkelt leder skal oppleve at det er samsvar mellom ansvar og myndighet.

Omstilling og effektivisering

Den omstillingen som Halden kommune så vidt har begynt på vil kreve mye av organisasjonen. Halden kommune skal forvalte ressursene på en best mulig måte slik at innbyggerne tilbys tjenester av forsvarlig kvalitet. Arbeidet med omstilling og effektivisering har derfor høy prioritet. Kommunen må ha god økonomistyring og tilpasse aktivitetsnivået til inntektsrammen. I omstillingsarbeidet vil KOSTRA-analyser samt dybdeanalyser utover dette stå sentralt. En «forsmak» på dette ble gitt kommunens ledere, tillitsvalgte og politikere i ROBEK-møte tidligere i høst.

Prioriterte tjenesteområder

Samarbeidspartiene har i budsjettet prioritert å skjerme basistjenester til barn og unge, dette gjelder blant annet barnevern, helsestasjon samt fritidstilbud til barn og unge

Inntektsoptimalisering

Rådmannen foreslår en til dels betydelig økning i gebyrer, slik at selvkostprinsippet på flere områder ivaretas. Spesielt nevnes her byggesak og regulering. Også Kulturskolen får en betydelig økning i gebyret.

Eiendomsskatten økes ikke. Etter samarbeidspartiernes vurdering, er ikke det samlede kostnadsnivået redusert nok til å hindre at eventuell økning av eiendomsskatten vil bli brukt til dekning av et fortsatt for høyt kostnadsnivå.

Inndekning av underskudd

Rådmannen anser det som svært viktig at aktivitetsnivået er i balanse ved inngangen av 2014 slik at inndekningen av tidligere års merforbruk kan starte. Det er lagt opp til en inndekning på 5 mill. kr i 2014.

Utarbeidelsen av en forpliktende plan mht inndekning av underskudd vil starte umiddelbart og fremlegges til behandling i mars 2014. Fylkesmannen ønsker en rask oppstart av denne prosessen.

Driftsrammer 2014

I forslaget som foreligger til statsbudsjett er det anslått en forventet lønnsvekst i 2014 på 3,5 %. Rådmannen har lagt dette anslaget til grunn ved beregningen av forventet lønnsoppgjør i 2014.

Til tross for en lavere inndekning av tidligere års merforbruk inneholder budsjettet svært krevende tiltak for de ulike kommunalavdelingene for å få balanse i budsjettet. Tiltakene som må gjennomføres gjelder både endrede arbeidsmetoder (effektivisering) og kutt i tjenesteomfang (for eksempel reduksjon av sykehjemsplasser). Kommunalavdelingenes tiltak er beskrevet i kommunalavdelingenes kapitler. Flertallet av tiltakene er kjent for kommunestyret, senest gjennom behandling i ekstraordinært møte 17. oktober 2013. I tabellene med reduksjonstiltak presenteres også disse tiltakene selv om de har vært til behandling tidligere. Dette gjøres for å beskrive hvilke endringer som må gjøres fra 2013 til 2014.

Driftsmessig balanse vil ikke kunne oppnås uten en omfattende omstilling av kommunen. Omstillingen vil kreve innsats på et bredt område. Omfattende lønnsreduksjon bl.a. gjennom

nedbemanning er helt nødvendig for at kommunen skal oppnå driftsmessig balanse. Nedbemanningen vil kreve gjennomføring av tiltak der ulike virkemidler vil måtte benyttes. Dette vil for eksempel kunne være utprøving av ansatte på andre tjenesteområder samt kompetanseheving for å kunne utføre nye oppgaver.

Rådmannen har i budsjettforslaget for 2014 lagt opp til en fordeling av 1,4 mrd. kr til kommunalavdelingenes drift.

Netto pr. kommunalavdeling utgjør rammene i 2014:

Sentral/ felles:	77,250 mill. kr
NAV:	51,350mill. kr
Undervisning og oppvekst:	501,239 mill. kr
Helse og omsorg:	682,410mill. kr
Teknisk:	51,504mill. kr
Kultur:	42,567 mill. kr

Viktige prioriteringer for Haldens velferdstjenester

Gode oppvekstvilkår og gode tjenester for barn og unge er viktige velferdstjenester, i et forebyggende perspektiv, for å fullføre videregående opplæring og som grunnlag for et langt yrkesliv. Tjenester til utsatte barn og unge er særskilt viktig. En viktig prioritering for Halden kommune er derfor å skjerme disse tjenestene i størst mulig grad når vi skal igjennom en prosess med store reduksjoner og nødvendige kutt i tiltak.

Halden kommune har, med forankring i *Skolepolitisk plattform for grunnskolen i Halden 2009-2012* og den sist vedtatte *Politisk plattform for barnehager og grunnskoler i Halden 2012-2020*, tatt grep om skoleutviklingen på en måte som blir lagt merke til og som det er viktig å fastholde. Stikkord er *helhet og sammenheng*, med fokus på noen felles satsingsområder (lesing, regning, sosiale og digitale ferdigheter) og innføring av noen felles verktøy (LeseLOS og LOV) basert på kunnskap om hva som virker læringsfremmende over tid. Forskning viser at gode systemer og en skoleeier som er «tett på» praksis i klasserommene er en forutsetning for utvikling. Målrettede kompetansetiltak overfor ledere og ansatte må prioriteres, og kompetansespredning må ivaretas på alle nivåer gjennom kommunale veiledere og etablerte leder- og lærernetter.

Haldens sykehjem og hjemmebaserte omsorg har god kvalitet på tjenestene og det utføres godt kvalitativt arbeid. Med reduserte rammer skal kvalitet og god service være i fokus, selv om tilbudene og tjenestene reduseres.

I sykehjemmene ønskes det en tett og god dialog med pårørende for å sikre at brukerperspektivet ivaretas. Det innføres derfor en målsetting om at 70 % av pårørende til beboere på langtidsavdelingene skal få tilbud om en pårørendesamtale i løpet av 2014 - i tillegg til den løpende dialogen som allerede er etablert. I kommunens hjemmesykepleie skal det jobbes for å øke den direkte brukertiden, det som kalles ansikt til ansikt tid. Ved å bruke mer tid på pasientene, og mindre tid på kjøring, logistikk og administrative oppgaver, vil det kunne betjenes flere brukere innenfor budsjettrammen.

For å kunne møte utfordringene som samhandlingsreformen representerer i form av en utskrivningspraksis hvor stadig sykere pasienter kommer tidligere ut fra sykehus, skal byens sykehjem i 2014 ha en bevisst strategi knyttet til at majoriteten av de ansatte skal ha en fagutdanning.

Halden kommune har fortsatt som mål å redusere antallet mottakere av sosialhjelp og andre passive ytelser. Satsingen på «arbeid først» fortsetter i 2014. Satsingen er et ledd i å sikre at alle brukere får rett ytelse og riktige tjenester. Flere skal over i aktivitet og antallet brukere på passive ytelser skal reduseres. Et tiltak i forhold til dette er å bidra til å etablere flere arbeidsrettede tiltak tilsvarende Pedalen og Jobbsentralen.

Budsjettprosess 2014

Årsbudsjettet skal i henhold til kommunelovens § 45-3 vedtas av kommunestyret.

Rådmannen utarbeider for 2014 et budsjettforslag og legger dette frem for kommunestyret i forkant av kommunestyremøtet 7. november 2013. Formannskapet behandler budsjettet 5. desember og foretar sin innstilling til kommunestyret som gjør endelig vedtak 19. desember.

Økonomiplanen for 2014-2017 ble vedtatt i kommunestyret 20. juni 2013. Budsjettarbeidet tok utgangspunkt i vedtatte rammer i økonomiplanen. Tidsplanen tok sikte på at kommunalavdelingene skulle være i balanse i forhold til vedtatte rammer og at tiltak for å imøtekomme denne utfordringen skulle være ferdigstilt 1. oktober. Dette viste seg å være en mer krevende øvelse enn hva som var mulig å imøtekomme for kommunalavdelingene. Rammene i økonomiplanen ble derfor fraveket og fokuset ble endret til hvilke tiltak som er mulig å gjennomføre med effekt i 2014. Alle tiltak, uavhengig av kommunalavdeling, ble vurdert ut i fra konsekvensene ved å gjennomføre tiltakene. De tiltakene som foreslås i dette budsjettforslaget er de tiltakene som anses å ha minst uheldige konsekvenser for tjenestemottakerne.

Kommunalsjefene har vært ansvarlige for budsjettprosessen i de enkelte kommunalavdelingene med støtte fra økonomiavdelingen. Enhetslederne har vært delaktige i prosessen, dette gjelder både i forhold til å definere hvor mye dagens drift koster og i forhold til å komme med forslag til tiltak som kan redusere dagens driftsnivå. Rådmannen har gjennom 2013 hatt regelmessige møter med enhetslederne der den økonomiske situasjonen har vært tema ved hvert enkelt møte.

Det ble avholdt møte med Fylkesmannen 23. oktober der budsjett 2014 og arbeidet med en forpliktende plan var en del av dagsorden. I henhold til Fylkesmannen er det viktigste på nåværende tidspunkt å vedta et budsjett som er gjennomførbart. Dette kommer foran vedtaket om inndekning av tidligere års merforbruk som i økonomiplanen for 2014-2017 ble fastsatt til 25 mill. kr for 2014. Inndekningen av merforbruket skulle i henhold til økonomiplanen gjøres i løpet av seks år, noe som krever godkjenning fra KRD (Kommunal- og regionaldepartementet). Halden kommune har ikke fått denne godkjenningen. Noe av årsaken til dette kan være at kommunen allerede i budsjett 2013 fravek den første planen for inndekning. En av de viktigste oppgavene rett etter årsskiftet vil derfor være å få på plass en forpliktende plan for inndekning av tidligere års merforbruk. Fylkesmannen har gjort det klart at det ikke vil bli innvilget lån til investeringer med mindre det foreligger gode beregninger som tydelig viser at investeringen vil bidra til lavere driftskostnader.

Organisasjon

Halden kommunes organisasjon er inndelt i rådmannens stab og fire kommunalavdelinger (undervisning og oppvekst, helse og omsorg, teknisk og kultur og personal, økonomi, personal og utvikling).

Rådmannens ledergruppe (RLG) består høsten 2013 av rådmann, kommunalsjef undervisning og oppvekst, kommunalsjef helse og omsorg, kommunalsjef teknisk og kultur, personalsjef, økonomisjef, NAV- leder og leder for informasjonstjenesten.

Kommunalavdeling helse og omsorg er organisert i 3 enheter som ledes av enhetsleder

- Enhet hjemmebaserte tjenester
- Enhet sykehjem
- Enhet basistjenester

Enheterne er delt inn i underområder med en eller flere områdeledere avhengig av type virksomhet. I tillegg har kommunalavdelingen et eget område for koordinerende fellestjenester.

Kommunalavdeling undervisning og oppvekst er organisert i 23 enheter med enhetsledere.

- 10 barneskoler med rektor som enhetsleder
- 3 ungdomsskoler med rektor som enhetsleder
- 7 kommunale barnehager med styrer som enhetsleder
- PPT og Logopedtjeneste med enhetsleder
- Voksenopplæring med enhetsleder
- Skole- og miljøsentret med avdelingsleder

Kommunalavdeling Teknisk og Kultur er organisert i 6 enheter som ledes av enhetsleder.

- Miljø og landbruk
- Bygg, plan og geodata
- Teknisk forvaltning
- Kommunalteknikk
- Brann
- Kultur og idrett

Kommunalavdeling personal, økonomi og utvikling er organisert i 3 enheter som ledes av enhetsleder.

- Økonomi og plan, inkludert næringsoppgaver
- Personal og organisasjon
- Service og IT-utvikling

Rådmannen har i tillegg sin stab som består av avdelinger som ledes av avdelingsledere, samt NAV.

- Juridisk
- Politisk sekretariat
- NAV

Det har høsten 2013 blitt gjennomført en organisasjonsgjennomgang som skal resultere i en organisasjonsjustering. Gjennomgangen skal blant annet bidra til en organisasjonsstruktur med tydeliggjort lederansvar, mer effektiv tjenesteyting, bedre ressursutnyttelse og økonomisk balanse. Etter en omfattende spørreundersøkelse er det gjennomført en organisasjonsgjennomgang i ulike partssammensatte arbeidsgrupper. Det foreligger ikke ved inngangen til november resultater fra alle arbeidsgruppene slik at det foreløpig ikke er tatt noen beslutning på hvilke endringer som eventuelt skal gjennomføres. Det forventes at dette arbeidet sluttføres innen 1.12 slik at eventuelle endringer får virkning fra 1. januar.

Økonomisk status

Rådmannen har gjennom 2013 utarbeidet økonomirapporter for hver måned med unntak av juni. Økonomirapportene for 1. og 2. tertial har vært mer utfyllende enn månedsrapportene. Det har hele året vært en krevende økonomisk situasjon og prognosen for driftsresultatet har vært negativ gjennom hele perioden.

Det ble i kommunestyret 2. mai, sak PS 2013/52 vedtatt en rekke tiltak for å redusere driftsnivået. De vedtatte tiltakene var ikke tilstrekkelige til å redusere aktivitetsnivået til et nivå tilpasset inntektene. I tillegg har det vært mer tidkrevende å gjennomføre reduksjoner enn tidligere antatt. Dette gjelder spesielt i helse og omsorg, der hoveddelen av virksomheten er bundet i form av enkeltvedtak knyttet til brukernes tjenester. Det er bevissthet rundt dette i kommunens ledelse og et av rådmannens fokusområder i 2014 vil være å følge opp at vedtak blir gjennomført. Som et ledd i denne oppfølgingen er det opprettet såkalte «kontrollteam» som skal følge opp virksomhetene. Formålet med kontrollteamets virksomhet er å få bevissthet i organisasjonen på gjennomføring av vedtak, og gjennom det; få kontroll på budsjett gjennom overholdelse av vedtak og annen fastsatt praksis for Halden kommune. Kontrollteamet skal tilføre organisasjonen forbedringer og sikre god etterlevelse av internkontroll i organisasjonen.

Halden kommune har gjennom hele 2013 benyttet trekkrettighet for å betjene de økonomiske forpliktelsene. Det er i budsjettprosessen ingen forhold som indikerer at dette vil endres i løpet av 2014. Likviditetsprognosen for 2013 har blitt gradvis bedre gjennom året og viser pr. 30. september en forventet bruk av trekkrettigheten på 212 mill. kr ved utgangen av 2013. Til tross for at prognosen er bedre enn tidligere forventninger har likviditeten blitt gradvis svekket gjennom hele året. Årsaken til det er blant annet større pensjonsutbetalinger enn hva som resultatføres (premieavvik) i tillegg til at driftsnivået fortsatt ikke er i balanse. Det er foreløpig ikke gjort noen beregninger av hva som antas å være det forventede maksimale nivået kommunen er i behov av når det gjelder trekkrettighet i forhold til å kunne betjene de økonomiske forpliktelsene i 2014. Rådmannen foreslår derfor at nivået på 350 mill. kr videreføres i 2014 inntil vi ser en klar reduksjon i driftsnivået og en likviditetsmessig forbedring.

Resultatgradene gir en indikasjon på hvorvidt kommunen har en sunn og bærekraftig økonomi. Brutto driftsresultat viser hva kommunen har igjen av midler til å dekke løpende renter og avdrag, samt avsette til fond. Netto driftsresultat viser hva som kan avsettes til fond. Et nettodriftsresultat på 3 % pr. år har lenge vært et mål i forhold til å kunne foreta tilstrekkelige avsetninger til disposisjonsfond. Et tilstrekkelig disposisjonsfond er som kjent viktig i forhold til å kunne ha en stabil tjenesteproduksjon ved kortsiktige svingninger i inntektsnivået. I budsjettet for 2014 er netto driftsresultat på 1,2 %.

Helhetlig styring

På bakgrunn av den økonomiske ubalansen ble det foretatt en gjennomgang av kommunens styringsdokumenter (budsjett og økonomiplan) våren 2013 i forbindelse med deltakelse i ROBEK- nettverket. Det viste seg at styringsdokumentene inneholdt relativt få eller ingen konkrete målbare mål for tjenestene. I den grad det finnes mål har det vært lite fokus på disse gjennom den løpende oppfølgingen i løpet av året. Enkelte tjenester har hatt egne mål og fulgt opp disse internt i enheten, men det har vært liten grad av kommunikasjon utad rundt målene. Gjennom å innføre målstyring ønsker rådmannen større fokus på hvilke resultater som oppnås innen de ulike tjenestene. Dette gjelder også i forhold til opplevd kvalitet. For de tjenestene der det skal måles på opplevd kvalitet vil det bli gjennomført brukerundersøkelser.

Innføring av målstyring er en del av prosjektet helhetlig styring som rådmannen vil ha fokus på i 2014. Helhetlig styring for Halden kommune skal handle om å integrere rapportering med andre viktige elementer. Fullføring av elektronisk avvikshåndtering, utarbeidelse av lederavtaler, revidering av det administrative delegeringsreglementet, utarbeidelse av kommunikasjonsstrategi, lederutvikling og utvikling av ny arbeidsgiverstrategi er viktige elementer i forbindelse med å få en god helhetlig styring. Flere av disse punktene er nærmere omtalt i økonomiplanen for 2014-2017.

Målsettingen med å innføre helhetlig styring er:

- Øke bevisstheten i forhold til hvilke resultater som skal oppnås
- Skape et grunnlag for vurdering og utvikling av tjenestene
- Skape forutsigbarhet for brukere/ innbyggere
- Skape et godt grunnlag for beslutninger – både politiske og administrative
- Øke tilfredsheten blant ansatte

Mål for kommunen

Målstyring skal bidra til å fremme fokus og interesse for hvilke resultater som oppnås i de ulike virksomhetene. Målstyring skal være en naturlig del av ledernes oppfølging. Enkelte indikatorer og innføringen av målstyring ble omtalt i økonomirapporten for 2. tertial 2013. Dette er første utgave av målekartet og de enkelte kommunalavdelingene har kommet noe ulikt i arbeidet med innføringen. Indikatorer og mål skal som hovedregel ligge fast i budsjettåret. Det vil likevel bli endringer både når det gjelder valg av indikatorer og mål i løpet av året ettersom 2014 er et innfasingsår i forhold til målstyring. Evaluering av indikatorene vil gjøres i forbindelse med tertialrapporteringen i 2014.

Det skal i 2014 rapporteres på oppnådde resultater i forbindelse med tertialrapporteringen. For de indikatorene det ikke foreligger mål vil dette bli fastsatt frem mot første rapportering. Tabellen under viser Halden kommunes målekart for 2014.

Nærvær totalt

Måleindikator	Forventet resultat 2013	Mål 2014
Halden kommune totalt	91,0 %	92,0 %

NAV

Område	Indikator	Status 2013	Mål 2014
Sosialhjelp	Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp	500	490
Sosialhjelp	Antall langtidsmottakere (over 26 uker) med økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt	250	210
Sosialhjelp	Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp under 25 år	90	80
Sosialhjelp	Antall mottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt	270	200
Sosialhjelp	Andel KVP-deltakere som gikk over i arbeid eller utdanning	50 %	55 %
Sosialhjelp	Andel flyktninger i arbeid eller aktivitet etter endt introduksjonsprogram	50 %	55 %
Sosialhjelp	Saksbehandlingstid på økonomisk sosialhjelp (vedtak)	2 uker	2 uker

Sentral/ felles

Område	Indikator	Status 2013	Mål 2014
Politisk sekretariat	Andel saker sendt til politiske utvalg senest 8 dager før møtedato		95 %
Sentralbord	Andel besvarte anrop av totalt inkomne		80 %

Undervisning og oppvekst

Område	Indikator	Status 2013	Mål 2014
Barnehage	Andel barn i private og kommunale barnehager som får spesialpedagogisk hjelp	2,50 %	2,50 %
Barnehage	Andel pedagogisk personell med godkjent utdanning	100,00 %	100,00 %
Barnehage	Foreldrenes tilfredshet med barnehagetilbudet	0,0	5,0
Skole	Andel elever med spesialundervisning	9,20 %	7,50 %
Skole	Mobbing i 7. trinn	1,40 %	1,30 %
Skole	Mobbing i 10. trinn	1,30 %	1,20 %
Skole	Lesing 5. trinn - elever på nivå 2 og 3	67,10 %	75,30 %
Skole	Lesing 8. trinn - elever på nivå 3, 4 og 5	64,60 %	70,10 %
Skole	Overgang fra grunnskole til videregående skole	98,20 %	98,20 %

Helse og omsorg

Område	Indikator	Status 2013	Mål 2014
Koordinerende fellestjenester	Andel med foreløpig svar innen tre uker		100 %
Hjemmebaserte tjenester	ATA- tid («Ansikt til ansikt tid»)	50 %	55 %
Hjemmehjelp	ATA- tid («Ansikt til ansikt tid»)		75 %
Sykehjem	Andel pårørende med planlagt årlig samtale med leder		70 %
Sykehjem	Andel årsverk m/ fagutdanning		98 %
Sykehjem	Antall overbeliggerdøgn	4	30
Sykehjem	Kostnad medfinansiering (mkr)	1,2	1,5
Sykehjem	Beleggsprosent	100 %	100 %
Barnevern	Andel undersøkelsessaker innenfor tidsfristen	78 %	85 %
Barnevern	Andel barn med tiltaksplan	74 %	80 %
Barnevern	Andel barn med omsorgsplan	95 %	100 %
Barnevern	Andel barn i fosterhjem med 4 tilsynsbesøk	90 %	> 90%
Barnevern	Andel barn i fosterhjem med 4 besøk av barneverntj.	94 %	100 %
Barnevern	Andel barn i fosterhjem med tilsynsfører	88 %	> 90%
Helsestasjon	Andel familier med nyfødte som har fått informasjon etter fødsel	99,7 %	100 %
Helsestasjon	Dekningsgrad vaksinasjon	99 %	100 %
Legevakt	Antall klagesaker til pasientombud eller helsetilsynet	5	2

Teknisk

Område	Indikator	Status 2013	Mål 2014
Byggesak	Antall saker behandlet innen 3- ukers fristen		
Byggesak	Antall saker behandlet innen 12- ukers fristen		

Byggesak	Klager tatt til følge av Fylkesmannen
----------	---------------------------------------

Budsjettforslaget sett i forhold til vedtatt økonomiplan

Rådmannens budsjettforslag for 2014 bygger på profilen i økonomiplanen 2014-2017 når det gjelder prioriteringene mellom de ulike kommunalavdelingene. Det har imidlertid vært nødvendig å foreta store endringer i forhold til hvor mye som er til fordeling, det fordeles totalt 22,88 mill. kr mer til kommunalavdelingene i budsjettforslaget i forhold til økonomiplanen.

Budsjettprosessen tok utgangspunkt i økonomiplanens rammefordeling, men ut i fra de tiltak som hadde vært nødvendig å iverksette for å imøtekomme rammene til hver enkelt kommunalavdeling ser rådmannen ingen annen mulighet enn å fravike økonomiplanen i forhold til størrelsen på rammene til hver enkelt kommunalavdeling.

Tabellen under viser i kommunalavdelingenes for budsjett 2014 sammenlignet med økonomiplanen for 2014-2017.

	Økonomiplan 2014	Budsjett 2014
Fellesinntekter	-1 383,45	-1,406,320
Sentral/ felles	74,84	77,250
NAV	50,53	51,350
Undervisning og oppvekst	500,45	501,239
Helse og omsorg	655,04	682,410
Teknisk	53,23	51,504
Kultur	49,35	42,567

Budsjettforslaget inneholder 22,88 mill kr høyere inntekter enn økonomiplanen.

Inntektsøkningen fordeler seg slik (tall i mill kr):

Eiendomsskatt, nye eiendommer	2,42
Redusert underskuddsinndekning	20,00
Økt disposisjonsfond	-9,42
Reduserte avdrag	24,05
Reduserte frie inntekter	-3,22
Redusert utbytte	-5,73
Økte rentekostnader	-5,22
Sum økte fellesinntekter	22,88

Halden kommune eier 7,14 % av aksjene i Østfold Energi. I økonomiplanen ble det lagt til grunn et utbytte på 14,3 mill kr. I forbindelse med utarbeidelsen av budsjettet og de

opplysningene som foreligger viser det seg at dette anslaget er for høyt. Utbytte er i budsjettet redusert til 8,6 mill kr.

Anslaget for eiendomsskatt er økt med 2,42 millioner kr som følge av økt skattbar eiendomsmasse. Ved budsjetteringen av eiendomsskatt er det ikke tatt hensyn til klagen fra Norske Skog AS ettersom utfallet av denne klagen foreløpig ikke er avklart. Dersom det skulle vise seg at Norske Skog får medhold i hele eller deler av sin klage vil det medføre lavere inntekter i forhold til eiendomsskatten fra verk og bruk. Denne mindreinntekten må da dekkes inn på annen måte i 2014.

Økonomiske rammebetingelser 2014

Statsbudsjettets innvirkning på Halden kommune

Det blir i statsbudsjettet hvert år hevdet at økningen i rammeoverføringer/ frie inntekter inneholder forventet kostnadsvekst i form av en anslått pris- og lønnsvekst (deflator). Deflatoren for 2014 er satt til 3 %. Halden kommune erfarer at dette ikke er tilfelle og at dersom kostnadsnøkklene og skatteutjevningen legges til grunn så er det i realiteten en skjult innsparing i inntektsoverføringene.

Framtidsutsikter 2015-

Der store utfordringer knyttet til å presentere et budsjettforslag i balanse. Signalene fra Solbergregjeringens arbeid med statsbudsjett og annet pågående arbeid, tilsier at disse utfordringene vil fortsette i årene fremover:

- Endring av regler knyttet til beregning av eiendomsskatt
- Endring av fordeling mellom skatt og rammetilskudd
- Endring av regnskapsføring av pensjonsforpliktelser
- Videreføring av samhandlingsreformen

Som samfunnsbygger skal kommunen ivareta tjenester til en befolkning med en økende andel eldre. I dette perspektivet øker ikke bare tjenesteomfanget som følge av endret demografi, men også pensjonskostnadene. Samtidig skal barn og unge ivaretas gjennom iverksetting av ulike tiltak. Som det har blitt beskrevet tidligere har kommunen de siste årene opplevd tilførsel av en rekke nye oppgaver uten at dette har blitt fullt kompensert med økte statlige overføringer. Dette antas å fortsette.

I tillegg til et akkumulert merforbruk i størrelsesorden 300 mill. kr ved utgangen av 2013 gir dette meget store utfordringer for kommunen de nærmeste årene.

Ser vi tilbake på de siste års budsjett og regnskap, fremkommer det at Halden kommune allerede bruker lite penger på flere områder bl.a. administrasjon, teknisk drift og eiendomsforvaltning. Det synes vanskelig å kutte ytterligere innenfor disse områdene i årene fremover. Dette betyr at det er innenfor de store tjenesteområdene, pleie/omsorg og undervisning, tiltakene og nedskalering i vesentlig grad må komme.

I dette arbeidet må det også vurderes et langsiktig investeringsprogram som vil ha til hensikt å effektivisere disse tjenestene med opp til 15 %.

Rådmannen vil starte dette arbeidet med bakgrunn i tidligere vedtak i formannskapet og i forhold til utarbeidelse av Forpliktende plan. Tidligere vedtak i formannskapet er bl.a. sak 13/116 – Byutvikling Tyska og Hollenderen samt med bakgrunn i vedtak knyttet til skolestruktur.

Fellesinntekter

	Budsjett 2014	Prognose 2013	Budsjett 2013
Rammetilskudd	-822 814	-779 362	-776 021
Skatt inntekt/ formue	-596 263	-571 384	-581 022
Kompensasjonstilskudd	-7 339	-8 039	-7 200
Sum statstilskudd	-1 426 416	-1 358 785	-1 364 243
Eiendomsskatt - verk og bruk	-46 670	-43 575	-43 500
Eiendomsskatt - annen fast eiendom	-37 420	-38 413	-38 000
Sum eiendomsskatt	-84 090	-81 988	-81 500
Momskompensasjon investering		-9 583	-45 113
Overføring til investeringsregnskapet		7 733	36 090
Sum netto momskompensasjon	0	-1 850	-9 023
Renter løpende lån	55 300	53 633	58 260
Renter driftskonto	5 500	1 456	0
Renter formidlingslån	6 000	5 660	5 500
Avdrag lån	53 300	53 220	53 220
Sum finansutgifter	120 100	113 969	116 980
Renter - bankinnskudd og fond		-250	-3 000
Renter - utlån	-4 000	-3 681	-4 800
Utbytte fra selskaper	-8 568	-10 194	-8 600
Sum finansinntekter	-12 568	-14 125	-16 400
Motpost avskrivninger	-18 350	-16 700	-15 580
Inndekning av tidligere års merforbruk	5 000	0	29 500
Avsetning til/ bruk av fond	10 000	6	25
Sum disposisjoner	15 000	6	29 525
Sum fellesinntekter	-1 406 320	-1 359 473	-1 340 241

Tall i KKR

Ved budsjetteringen av skatt og rammetilskudd er det tatt utgangspunkt i forslaget som foreligger til statsbudsjett og «grønt hefte». Det er lagt til grunn en forventet lønns- og prisvekst (deflator) på 3 %.

Som tidligere beskrevet, er det ikke forskuttert reduksjon i forhold til klagen på utskrivningen av eiendomsskatt som foreligger fra Norske Skog.

Fra 2014 faller ordningen med å kunne føre momskompensasjon fra investeringsprosjekter til driftsregnskapet fullstendig bort. Dette medfører et «inntektsbortfall» i kommunens driftsregnskap.

Ved budsjetteringen av finansutgifter er det tatt utgangspunkt i låneporteføljen pr. september korrigert for forventninger i siste del av 2013 og 2014.

Rentenivået er beregnet ut i fra vektete rentenivåer på følgende grupperinger:

Flytende rente i bank:	3,00 %
Sertifikatrente (flytende rente i markedet):	2,20 %
Fast rente i bank:	4,13 %
Rentebytteavtaler (fast rente i markedet):	1,60 % (prosentpoeng påslag på flytende rente)
Rente trekkrettighet på driftskonto:	3,00 %

67 % av kommunens gjeldsportefølje er sikret slik at det liten risiko knyttet til eventuelle renteendringer i 2014.

Utbytte fra selskaper er relatert til Østfold Energi. Utbyttet er budsjettert ut i fra tilgjengelig finansiell informasjon for selskapet. Halden kommune har en eierandel på 7,14 % og budsjettert utbytte for 2014 utgjør 8,6 mill kr.

Det er anslått en gjennomsnittlig bruk av trekkrettighet på 170 mill kr pr. dag i 2014.

Kommunalavdeling Sentral/felles

Organisering

Sentral/Felles inneholder forskjellige drifts- og støttefunksjoner som betjener alle kommunalområder m/enheter i Halden kommune. Sentral/Felles er delt inn i følgende underområder.

- Rådmann m/stab, inkludert politisk aktivitet
- Kommunalområde personal, økonomi og utvikling.
(Støttefunksjoner inkl. rådhusfunksjoner, sentralkjøkken og næringsoppgaver)
- NAV
- Fellesfunksjoner

Rådmann m/stab, inkludert politisk aktivitet

- Ordfører
- Politiske råd og utvalg
- Kontrollutvalg og revisjon
- Rådmannen
- Juridisk
- Politisk sekretariat

Kommunalavdeling Personal, økonomi og utvikling

- Personal og organisasjon inkl. lærlinger, rådhusfunksjoner og kriseberedskap
- Økonomi og plan inkl. innkjøp, næringsavdelingen og sentralkjøkkenet
- Service- og IT-utvikling inkl. post/arkiv og servicesenter

NAV

- Drift av den kommunale delen av NAV

Fellesfunksjoner

- AFP-ordninger
- Premieavvik og amortisering av tidligere års premieavvik
- Husleie rådhuskvartalet

Mål og hovedoppgaver

Rådmann m/stab, inkludert politisk aktivitet

Rådmannens (administrasjonssjefens) oppgave fremgår av kommunelovens § 23.

Rådmannen og rådmannens ledergruppe (RLG) har ansvaret for å fremme forslag til overordnet strategi og planverk til behandling hos politisk myndighet, gjennomføre politiske vedtak, utvikle og gjennomføre handlingsplaner samt utøve det overordnede lederskapet av kommunens virksomhet.

De ulike fagområder som i dag rapporterer til rådmannen selv har som hovedoppgave å bistå politisk myndighet samt legge til rette for kommunalavdelingenes virksomhet, yte juridisk bistand samt ivareta kontakten mot myndighetene vedrørende forhold for kommunen som helhet.

Kostnadene vedrørende politiske råd og utvalg ligger administrativt under rådmannen, mens den politiske ledelsen styrer og er ansvarlig for den politiske virksomhet.

Personal, økonomi og utvikling

Personal, økonomi og utvikling har som hovedoppgaver å gi kommunalavdelinger og enheter bistand, råd, veiledning og oppfølging, slik at disse selv kan øke sin tid til tjenesteproduksjon. En av

hovedoppgavene å utvikle systemer og rutiner innenfor ulike områder, slik at lover og forskrifter ivaretas, samtidig som ressurser disponeres effektivt.

Området har også flere løpende driftsoppgaver så som føring av regnskap, fakturering, innfordring, matproduksjon, lønnsutbetalinger, lærlingeordningen, med mer.

Med henvisning til kommunenes vanskelige økonomi, har kommunalavdelingen overtatt ansvaret som næringsavdeling. Målsetningen er imidlertid å reetablere avdelingen med egen næringssjef så snart som mulig.

Med stramme økonomiske rammer, og en målsetning om å kanalisere mest mulig ressurser direkte til tjenesteproduksjon, vil kravene til effektivisering i støttefunksjonene stadig bli større. Med den spesialisering av arbeidsplasser dette vil medføre vil det være viktig å gjøre stabsavdelingen minst mulig sårbar ved sykdom og turnover.

Overtallighet/omstilling/nedbemanning

Ressursene i personal og HMS vil benyttes i forhold til arbeidet med overtallighet, omstilling og nedbemanning. Dels skjer dette gjennom deltagelse i personalteam og dels i egne prosesser i forhold til overtallighet og nedbemanning. Omfattende innsparing i helse og omsorg med reduksjon av tjenesteomfanget vil kreve innsats fra avdelingen i samarbeid med ledere og tillitsvalgte. Også i de øvrige kommunalavdelingene kreves bistand fra avdelingen for å ivareta gode prosesser slik at lov- og avtaleverk samt lokale prosedyrer og kriterier følges. Dette arbeidet er allerede startet og vil intensiveres inn i 2014.

HMS/Sykefravær

Rådmannen holder fast ved målsetningen om et sykefravær på 5 % fravær og 95 % nærvær i stab. Sykefraværet ved inngangen til 2013 var høyt, men utviklingen utover i året har vært positiv. Kommunen har et godt system for oppfølging av sykemeldte, og ledere på alle nivåer oppdateres jevnlig innenfor feltet nærvær og oppfølging. HMS-avdelingen jobber aktivt ut mot enkeltansatte, ledere og arbeidssteder som har særlige utfordringer knyttet til sykefravær/arbeidsmiljøet. Forebyggende tiltak har høy prioritet, og for tredje gang deles det i 2013 ut en HMS-pris på bakgrunn av vedtatte kriterier.

Annet

I forbindelse med utarbeidelsen av budsjettet ble det gjennomført noen flyttinger av enkeltansvar (beløp) fra de øvrige kommunalavdelingene knyttet til premieavvik. Dette er nå, i sin helhet, lagt under «Fellesfunksjoner».

Det er ikke avsatt noen midler til regionale utviklingsprosjekter (RUP) i samarbeid med Østfold fylkeskommune.

Styringsindikatorer

Område	Indikator	Status 2013	Mål 2014
Politisk sekretariat	Andel saker sendt til politiske utvalg senest 8 dager før møtedato		95 %
Sentralbord	Andel besvarte anrop av totalt inkomne		80 %

Driftsrammer

Sentral/ felles	Budsjett 2014	Prognose 2013	Budsjett 2013
Sum Sentral /felles	77 250	124 195	72 054

Politisk styring (Funksjon 100)

Godtgjørelse og driftsutgifter knyttet til politiske utvalg, ordfører og varaordfører

Revisjon og kontroll (Funksjon 110)

Godtgjørelse og driftsutgifter knyttet til kontrollutvalg og revisjonsavtale.

Administrasjon (Funksjon 120)

Lønns- og driftsutgifter knyttet til administrative oppgaver i kommunalavdelingen

Administrasjonslokaler (Funksjon 130)

Drift- og vedlikeholdsutgifter knyttet til rådhuset

Diverse fellesutgifter (Funksjon 180)

Husleiekostnader rådhuskvartalet og sykehuset, forsikringer, KS-kontingent, premieavvik og amortisering av tidligere års premieavvik.

Reduksjonstiltak

Nr.	Tjeneste	Tiltak	Økonomisk effekt
1.	Overordnet plan	Reduksjon av 2 årsverk	-1 580
2.	Regnskap	Reduksjon 1,5 årsverk – sekretær	-725
3.	Org- /Sentralbord/Service- senter/ Post	Reduksjon av 1 årsverk	-500
4.	Lærlinger	Redusert mottak av nye lærlinger i 2014	-176
5.	Næringsliv	Redusert støtte til Inkubator og NCE	-400
6.	Formannskap	Formannskapets konto beholdes	0
7.	Næringsliv	Redusert støtte til Allsang på grensen	-2.200
8.	Motivasjonsmidler	Bortfall av bevilgning	-500
Sum reduksjonstiltak i kroner			-6 081
Sum reduksjonstiltak i årsverk			7

Konsekvensbeskrivelser av reduksjonstiltak

Nr.	Konsekvens ved gjennomføring
1.	<p>Overordnet plan har i dag 3 årsverk, inkludert folkehelsekoordinator som er organisert i samme avdeling. En reduksjon på 2 årsverk medfører slik en drastisk reduksjon i kapasitet til planarbeid og oppfølging av slike.</p> <p>En reduksjon av ressurser medfører derfor en stram prioritering av hvilke oppgaver som skal gjennomføres. Det må prioriteres mellom blant annet sentrumsplan, rullering av samfunnsplanen, all videre utredning/planarbeid knyttet til oppfølging av mekling/vedtak i kommuneplanens arealdel (strateginotat i fht strandsone/brygger, masseuttak, Fritidsbebyggelse i RPR-soner, mm), byutviklingsprosjekt, mm.</p> <p>Overordnet plan har også "driveransvaret" for internt planforum og har en utstrakt rådgivningsvirksomhet i fht kommunedel-, område- og temaplaner overfor de andre kommunalområdene, føringer og planarbeid fra andre myndigheter. Muligheten til deltakelse i dette vil selvfølgelig også bli redusert. Gjennom de siste to-tre årene har overordnet planfunksjon igjen blitt bygget opp, og Halden kommune er igjen "med". Dette må forsøkes sikres, selv med den reduksjonen av ressursbruk det legges opp til.</p> <p>Folkehelseloven fra 2012 presiserer sterkere enn tidligere rådmannens ansvar for å arbeide aktivt med folkehelse som et tversektorielt tema. Det viktige med dette er å få bedret folkehelse, som igjen vil redusere kostander til andre kommunale tjenester.</p>

	<p>Det er slikt sett tillagt flere lovpålagte oppgaver til stillingen. Folkehelsekoordinator har initiert flere tilskudd til Halden kommune, som har gitt mulighet til igangsetting av mange tiltak. (jfr. RS-saker til ulike politiske utvalg). Ved å redusere ressurser til folkehelsearbeid, vil en slik aktivitet ikke være mulig. Koordineringen</p> <p>Folkehelsekoordinator gjør i fht et overordnet og detaljert planverk er et godt forebyggende arbeid - et arbeid som ikke lenger vil være mulig.</p> <p>Flere av oppgavene innenfor avdelingen Overordnet plan, er pålagt gjennom ulikt lovverk. Disse oppgavene må nå defineres og forsøkes gjennomført på et minimumsnivå.</p>
2.	<p>Årsverket vil hentes ut gjennom en gjennomgang og prioritering av arbeidsoppgaver knyttet til Regnskap/kommunal fakturering. Området har i dag 10 ansatte og ivaretar oppgaver i forhold til selve føringen av kommunens og Kirkelig Fellesråd sine regnskaper, utvikling av rutiner i fht internkontroll, selve utfaktureringen av alle kommunale gebyrer og avgifter også vedlikehold i fht KOMTEK, grunnlaget for beregning av kommunale vann- og avløpsgebyrer, utskrivning av eiendomsskatt med mer. En reduksjon vil kunne medføre redusert kontroll av grunnlag før utfakturering og en større sårbarhet ifht utfakturering. I fht regnskap vil en reduksjon kunne medføre noe mindre kontroll og ajourhet.</p> <p>0,5 årsverket vil hentes ut som følge av nye rutiner som følge av innføring av e-Handelsløsning. Effekttaket vil skje fra 01.07.14</p>
3.	<p>Som følge av redusert mottak av lærlinger, vil oppfølging i fht disse bli redusert. Utover dette vil en reduksjon medføre redusert tilgjengelighet på sentralbord og servicesenter, samt redusert postombæring.</p>
4.	<p>Kun liten effekt</p>
5.	<p>Kommunen velger å se Halden Inkubator (nå Smart Innovasjon Østfold) og NCE-prosjektet som en enhet. Tidligere driftstilskudd 0.4 mkr til Inkubatoren avvikles, mens tilskuddet til NCE-prosjektet 1 mkr opprettholdes. Likeledes opprettholdes støtte til Halden Turist. Avtaler knyttet til innsats fra NCE og Halden Turist overfor kommunen forutsettes opprettet.</p>
6.	<p>Bortfaller.</p>
7.	<p>Tildeler 1.6 millioner kr til ekstern arrangør av Allsang på Grensen iht FS vedtak fra sept 2013. Tildelingen forutsetter at avtale knyttet til innsats fra GrenseArena overfor kommunen opprettes.</p>
8.	<p>Motivasjonsmidlene ble innført i 2013, evalueringen er ikke gjort på budsjetteringstidspunktet. Mindre påskjønnelse i forhold til sykefraværarbeid.</p>

Enhet NAV Halden

Partnerskapet er NAV kontorets øverste ledelse og består av NAV-direktør, rådmann i Halden kommune og NAV leder. NAV- kontoret driftes med 23 kommunale ansatte og 31 statlige ansatte. Kontoret ledes av NAV-leder som er kommunalt ansatt. NAV leder styrer etter kommunale og statlige systemer og budsjett.

Organisering

Enheten er inndelt i tre avdelinger med avdelingsleder som har det daglige driftsansvaret for tildelt avdeling.

Organisasjonsmodellen er i størst mulig grad tilpasset overordnet mål og disponeringsbrev fra staten, økonomiplan for kommunen og føringer fra Fylkesmannen.

Organisasjonsmodellen ved NAV Halden har fokus på helhetlig arbeid med den enkelte bruker. Hovedfokuset er at ansatte jobber i team som gir hver enkelt breddekompetanse og på en bedre måte ivaretar helhetlig arbeid med den enkelte bruker. Enheten har som mål «Arbeid først» i alle ledd.

Publikumsmottak

Publikumsmottaket er organisert i to team, familie og 14 A team, i tillegg er arbeidet med ungdommer organisert i et ungdomsteam. Her jobber ansatte spesielt i forhold til oppfølging av ungdom i alderen 18-24 år.

Oppfølgingsavdelingen

Det er i hht til justering av organisasjonsmodellen etablert to bredde team hvor også SYFO er implementert. Her er brukere fordelt etter dato, men også etter bransje for de største bedriftene. Teamene koordineres av teamkoordinatorer.

Stab/støtte avdeling

Stab/støtte avdeling organiseres i to team. I denne avdelingen er alt det forvaltningsmessige rundt vedtak om økonomisk sosialhjelp samt post, arkiv, personaloppgaver og driftsrapportering på økonomi mm. Økonomisk rådgivning er en overgripende tjeneste som er organisert i Stab/støtte.

Mål og hovedoppgaver

Publikumsmottak

Publikumsmottaket skal ha fokus på markedsarbeid, dette som et ledd i tenkningen «Arbeid først». Det er også fokus på aktivitet fremfor passivitet og på å fremme deltagelse i arbeidslivet foran fokuset på ytelse. Publikumsmottaket skal bistå bedrifter ved rekruttering eller permitteringer. Ungdomsteamet skal veilede og følge opp ungdom i skole og arbeid, sosialhjelp skal være kun i nødstilfelle.

Oppfølgingsavdelingen

Det er i hht til justering av organisasjonsmodellen etablert tre bredde team hvor også sykefraværsoppfølging er implementert. Her er brukere fordelt etter dato, men også etter bransje for de største bedriftene. Teamene koordineres av teamkoordinatorer.

Stab/støtte avdeling

Stab/støtte avdeling har arbeidsoppgaver på det forvaltningsmessige rundt vedtak om økonomisk sosialhjelp samt post, arkiv, personaloppgaver og driftsrapportering på økonomi mm. Økonomisk rådgivning er en overgripende tjeneste som er organisert i Stab/støtte.

Styringsindikatorer

NAV Halden benytter målekort som er utarbeidet av staten, men som inneholder kommunale indikatorer som er valgt for Halden. Flere av disse styringsindikatorene er felles for kommunene i Østfold, og det rapporteres månedlig på resultat og gjennomføring av tiltak. I målekortet er det også en tiltaksdel og en statusrapport. Halden sammenlignes ofte med resultatene fra de andre byene i Østfold. Indikatorne brukes i forbedringsarbeidet først i ledergruppen og deretter i alle ledd i kontoret. Følgende kommunale styringsindikatorer er lagt til grunn for videre måling.

Område	Indikator	Status 2013	Mål 2014
Sosialhjelp	Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp	500	490
Sosialhjelp	Antall langtidsmottakere (over 26 uker) med økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt	250	210
Sosialhjelp	Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp under 25 år	90	80
Sosialhjelp	Antall mottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt	270	200
Sosialhjelp	Andel KVP-deltakere som gikk over i arbeid eller utdanning	50 %	55 %
Sosialhjelp	Andel flyktninger i arbeid eller aktivitet etter endt introduksjonsprogram	50 %	55 %
Sosialhjelp	Saksbehandlingstid på økonomisk sosialhjelp (vedtak)	2 uker	2 uker

Driftsrammer

	Budsjett 2014	Prognose 2013	Budsjett 2013
Sum NAV	51 350	51 941	49 116

- Det er en utfordring for driften av NAV kontoret at midler gitt i rammen for Kvalifiseringsprogrammet blir redusert ihht hva som tildeles i rammen.
- Ingen mulighet til justering av sosialhjelpssatsene innenfor foreslått budsjett, men mindre antall brukere reduseres.
- Det er ikke tatt høyde for økte kostnader i boutgifter for den enkelte bruker.
- Utgifter til tannbehandling er en betydelig utgiftspost, det er ikke tatt høyde for økte utgifter.
- NAV Halden har 535 AAP (arbeidsavklaringspenger) mottakere som har gått maksperioden sin 1. mars 2014. NAV-Halden følger hovedmålet med å få flest mulig

over i arbeid og aktivitet. Det vil allikevel være slik at flere kan komme tilbake på økonomisk sosialhjelp. Tallet er vanskelig å beregne, men dersom 40 personer er tilbake på sosialhjelp vil det kunne bety en ekstrautgift på ca 3 mill kr, dette er avhengig av varigheten av utbetalingen.

Reduksjonstiltak

Nr.	Tjeneste	Tiltak	Økonomisk effekt
1.	Alle stønadsmottagere under 25 år skal avklares ifht «arbeid først».	Aktivitet fremfor passive stønader. Hindre rekruttering av nye stønadsmottagere på sosialhjelp. Tilgang på flere praksisplasser både i Halden kommune og andre bedrifter i Halden. Benytte statlige tiltaksmidler.	-200
2.	Stønadsmottagere som har mottatt stønad mer enn 3 år, vurderes på "Rett ytelse".	Avklaringstiltak, arbeidsavklaringspenger. Varig statlig ytelse, eller aktivitet for å vurdere arbeidsevnen.	-350
3.	Flere brukere i aktivitet ved Pedalen og utvidelse med Jobbsentral.	Utvide Pedalen med jobbsentral (Lavterskeltilbud) ved Pedalen i regi av Kirkens Bymisjon	-450
4.	Fortsatt personer inn i KVP(kvalifiseringsprogrammet)	35 personer i løpet av 2014 vil delta i KVP programmet. Kommunen tildeles statlige overføringer (rammetilskudd).	-200
Sum reduksjonstiltak i kroner			-1.200
Sum reduksjonstiltak i årsverk			0

Konsekvensbeskrivelser av reduksjonstiltak

Nr.	Konsekvens ved gjennomføring
1.	Forutsetningen for å nå dette tiltaket er en stabil arbeidsledighet og god tilgang på praksisplasser i kommunen og det private næringsliv. Flere arbeidsgivere må ta imot personer med innvandrers bakgrunn og ellers mennesker som har vansker med å skaffe seg arbeid. Det er en utfordring at den største arbeidsgiveren i Halden nå må redusere antall ansatte. Dette medfører utfordringer ifht å få praksisplasser med statlige midler.
2.	Tidkrevende og langsiktig arbeid, vil i perioder være redusert tilgang på økonomisk rådgivning og ventetid på time for avklaring i tynge gjeldssaker.
3.	Investere midler fra sosialhjelpsbudsjettet, tar noe tid før en ser effekt av tiltaket for en gruppe brukere som er vanskelig å formidle i det ordinære arbeidsmarkedet.
4.	Ressurser vil bli benyttet til oppfølging av brukere i dette programmet. Er avhengig av rammetilskudd fra staten for å få gjennomført programmet.

Kommunalavdeling Undervisning & oppvekst

Organisering

Kommunalavdeling undervisning og oppvekst består av 13 grunnskoler (10 barneskoler og 3 ungdomsskoler), 7 kommunale barnehager, voksenopplæring og Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT). I tillegg har kommunalavdelingen som barnehagemyndighet et ansvar for samordning, tilsyn og veiledning av 33 private barnehager. På kommunenivå er det i tillegg til kommunalsjef en barnehage- og skolefaglig stab som på et overordnet nivå ser til at lover og forskrifter overholdes og at positiv og faglig utvikling av fagområdet skjer. Kommunalavdelingen har tre veiledere (deltidsstillinger) som bistår barnehager og skoler med implementering og gjennomføring av kommunens satsningsområder.

Halden kommune har i løpet av de siste årene gjennomført betydelig oppgradering av skoler og barnehager. Med et forventet økende elevtall og større etterspørsel etter barnehageplasser, ser rådmannen for seg at dette vil være en nødvendig utvikling av skoler og barnehager i årene som kommer. Kommunens fremtidige skolestruktur vil bli gjenstand for vurdering og beslutning i 2014. Halden kommune har etter hvert opparbeidet et bredt og godt tilbud til kommunens barn. Brekkerød barnehage, Tistedal skole og Strupe ungdomsskole er alle enheter særskilt tilrettelagt for barn med funksjonshemninger. Skole- og miljøsentret for elever på ungdomstrinnet bidrar til et utvidet mangfold for den aldersgruppen.

Haldens grunnskoler, skolelederne og barnehagelederne, er organisert i nettverk, basert på hvilken ungdomsskole elevene rekrutteres til. Hvert nettverk har en representant med i kommunalsjefens plangruppe. Dette sikrer involvering av og forankring i kommunens enheter.

Mål og hovedoppgaver

Kommunalavdelingens tjenester retter seg til barn under opplæringspliktig alder, barn i grunnskolen, samt voksne med et opplæringsbehov etter fylte 18 år. Drift i enheter baseres på gjeldene lov- og avtaleverk. Barnehagens innhold er videre regulert og basert på «Rammeplan for barnehager», som er en forskrift til loven. Skolens virksomhet er i tillegg til lov og forskrift basert på gjeldende læreplan LK-06, *Kunnskapsløftet*. Lokalt i Halden er det vedtatt en *Skolepolitisk plattform*, som klart angir målsettinger for innholdet i skolen. Halden kommunale kompetansesenter (tidligere Halden voksenopplæring) har i tillegg en utbredt kursvirksomhet rettet mot en egen målgruppe, samt deler av befolkningen i og utenfor arbeidslivet. Kursvirksomheten er basert på prosjektmidler og er anerkjent i nasjonal målestokk.

Kommunalavdelingen har et særlig fokus på det helhetlige utdanningsløpet, og dette gjenspeiler seg i planer, rutiner, organisering og samarbeid mellom enhetene. Det er stort fokus på tidlig innsats, gode overganger mellom barnehage- skole og mellom de ulike skoleslagene, samt tilpasset opplæring og kommunens utfordring når det gjelder utvikling av behov for spesialpedagogisk hjelp i barnehagene og spesialundervisning i skolene.

Ordningen med leseveileder som skal se til at Haldens grunnskoler arbeider med leseinnlæring er vel etablert. I tillegg er det innført veileder knyttet til implementeringen av verktøyet LOV (læring og vurdering) samt veileder i regning som skal ivareta implementeringen av en enhetlig praksis knyttet til økt læringsutbytte på dette fagområdet. Ved en grundig implementering av LOV og et bredt syn på begrepet tilpasset opplæring vil det kunne være mulig å redusere antall timer med spesialundervisning.

Alle enhetsledere skal foreta skolevandring (ledelsesverktøy), som skal bidra til at praksis i det enkelte klasserom tydeliggjøres og utvikles til det beste for den enkelte elev.

Organisering av innholdet i skolene, kompetanse hos ansatte, ledelse og sammenheng mellom innsatsfaktorer og resultater er også viktige momenter i denne sammenheng.

Styringsindikatorer

Område	Indikator	Status 2013	Mål 2014
Barnehage	Barn i private og kommunale barnehager som får spesialpedagogisk hjelp	2,50 %	2,50 %
Barnehage	Pedagogisk personell med godkjent utdanning	100,00 %	100,00 %
Barnehage	Foreldrenes tilfredshet med barnehagetilbudet	0,0	5,0
Skole	Elever med spesialundervisning	9,20 %	7,50 %
Skole	Mobbing i 7. trinn	1,40 %	1,30 %
Skole	Mobbing i 10. trinn	1,30 %	1,20 %
Skole	Lesing 5. trinn - elever på nivå 2 og 3	67,10 %	75,30 %
Skole	Lesing 8. trinn - elever på nivå 2 og 3	64,60 %	70,10 %
Skole	Overgang fra grunnskole til videregående skole	98,20 %	98,20 %

Driftsrammer

	Budsjett 2014	Prognose 2013	Budsjett 2013
Sum Undervisning og oppvekst	501 239	490 375	485 016

Administrasjon (Funksjon 120)

Administrasjonen i kommunalavdelingen består av, i tillegg til kommunalsjefen, av en skole- og barnehagefaglig stab. I tråd med kommunale styringsverktøy skal administrasjonen sørge for en helhetlig skole- og barnehagedrift som bidrar til læring og utvikling for barn og unge i Halden kommune. Administrasjonen teller fire årsverk inklusive kommunalsjef. I tillegg er tre veiledere i 30% stilling knyttet til administrasjonen. Veilederne skal bistå skolene i sitt utviklingsarbeid knyttet til våre satsningsområder LOV/LeseLos og regning.

I rådmannens forslag til budsjett 2014 er det foreslått å redusere stabsfunksjonen med ett årsverk.

Førskole (funksjon 201) og førskolelokaler og skyss (funksjon 221)

Funksjon 201 omfatter et barnehage tilbud totalt for 1441 barn (+ om lag 200 nye plasser planlagt ferdig i løpet av 2014) og innebærer:

- Drift av 40 kommunale og private barnehager
- For syv kommunale barnehager omfatter funksjon 201 både lønns- og driftsutgifter
- For private barnehager omfatter det drifts- og kapitaltilskudd til private barnehager jfr forskrift om likeverdig behandling – sist revidert juli 2013. Departementet har sendt ut høring i forhold til referansepunkt for utmåling av tilskudd til private barnehager. Rådmannen har lagt til grunn gjeldende regelverk i budsjett 2014.
- Refusjon til private barnehager med hensyn til søskenmoderasjon. Foresatte som har barn i private barnehager skal omfattes av de samme moderasjonsordninger som er etablert ved de kommunale barnehagene. Dette innebærer at refusjonskrav sendes månedlig til kommunen fra den enkelte barnehage. Foresatte skal kun faktureres for netto oppholdsbetaling
- Kommunen er forpliktet til å dekke kostnaden dersom barn bosatt i kommunen har barnehageplass i private barnehager i andre kommuner enn hjemkommunen. Vertskommunen sender refusjon for opphold basert på de nasjonale satsene jfr forskrift

I rådmannens forslag til budsjett 2014 ligger det inne et forslag om å optimalisere driften av de kommunale barnehagene med 2 mill kr. Det ligger inne i forslaget økte drifts- og kapitaltilskudd knyttet til opprettelsen av nye barnehageplasser. Funksjon 221 omfatter utgifter knyttet til de syv kommunale barnehagene og en privat barnehage som kommunen eier (Festningsgata barnehage) og er:

- Strøm
- Kommunale avgifter
- Inventar
- Vintervedlikehold

- Renhold
- Vedlikehold/feiing

Grunnskole (funksjon 202) og skolelokaler (funksjon 222)

Funksjon 202 grunnskole omfatter opplæringstilbudet til om lag 3528 barn i grunnskolealder i Halden kommune fordelt på 10 barneskoler, 3 ungdomsskoler og PPT samt driftsutgifter knyttet til dette. Satsningsområdene i vår skole er; lesing, regning, sosial kompetanse og digitale ferdigheter. Metodikken LOV, som tidligere nevnt, er innført. LOV skal bidra til en bedre tilpasset opplæring og økt bevissthet om læring og læringsmål, styrket elevmedvirkning samt bidra til en læringsfremmende leksepraksis.

I rådmannens forslag til budsjett 2014 er det foreslått å organisere et leirskoletilbud på annen måte/i egen regi som skal gi en reell innsparing.

I tillegg er det lagt inn en reduksjon i omfang på spesialundervisningen. Det betyr at flere elever må få en bedre tilpasset opplæring og undervisning innenfor de ordinære rammer som tildeles skolene. Dette krever et stadig fokus på tilpasset opplæring.

Midler til undervisningsmateriell, lærebøker, inventar og utstyr er lagt på et minimum. Det er ikke satt av midler til vedlikehold av bygningsmassen. Budsjettrammene er stramme og fordrer en stram og effektiv utnyttelse.

Styrket tilbud førskolebarn (funksjon 211)

Barn med nedsatt funksjonsevne har i henhold til § 13 i Lov om barnehager, rett til prioritet ved opptak i barnehage. Det skal foretas en sakkyndig vurdering for å vurdere om barnet har en nedsatt funksjonsevne.

Barnehageloven forplikter barnehagene til å gi et godt pedagogisk tilbud til alle barn, tilpasset deres funksjonsnivå. I mange tilfeller der et barn i barnehage har vedtak om spesialpedagogisk hjelp etter opplæringslovens §5-7, er det i tillegg behov for et særskilt fysisk og/eller personalmessig tilrettelegging.

Opplæringslovens § 5-7 fastslår:

«Barn under opplæringspliktig alder som har særlege behov for spesialpedagogisk hjelp, har rett til slik hjelp. Hjelpa skal omfatte tilbod om foreldrerådgivning. Hjelpa kan knytast til barnehagar, skolar, sosiale og medisinske institusjoner og liknanade, eller organiserast som eige tiltak. Dette er en individuell rett, hvilket innebærer at barn som ikke har begynt på skolen, og som oppfyller vilkåret i § 5-7, har krav på dette. Dette gjelder uavhengig av om barnet går i kommunale eller privat barnehage, eller om barnet er hjemme. Det er PPT som vurderer om et barn oppfyller vilkåret i § 5-7. Kommunen har ansvar for å fatte enkeltvedtak etter forvaltningslovens regler, og det er kommunens plikt å iverksette tiltak og finansiere dem.

Pr. oktober 2013 er det 37 barn under skolepliktig alder som har vedtak om spesialpedagogisk hjelp. Det er 9 barn i kommunale barnehager og 28 barn i private barnehager som mottar denne hjelpen. I tillegg har Halden kommune fattet vedtak om spesialpedagogisk hjelp til 4 barn som er fosterhjemsplassert i andre kommuner. I disse tilfellene betales det ut refusjon til den kommunen barnet er plassert i. Halden kommune

har 2 barn fosterhjemsplassert fra andre kommuner hvor det er fattet vedtak om spesialpedagogisk hjelp, hvor det sendes refusjonskrav til hjemkommune.

Barnehageloven forplikter barnehagene til å gi et godt pedagogisk tilbud til alle barn, tilpasset deres funksjonsnivå. I mange tilfeller der et barn i barnehage har vedtak om spesialpedagogisk hjelp etter opplæringslovens § 5-7, er det i tillegg behov for et særskilt fysisk og/eller personalmessig tilrettelegging. Det gis også hjelp til barn som ikke mottar spesialpedagogisk hjelp, men som av medisinske årsaker har behov for særskilt tilrettelegging.

I rådmannens forslag til budsjett 2014 er det foreslått å organisere spesialpedagogisk hjelp i alle barnehager på en annen måte.

Voksenopplæring (funksjon 213)

Halden kommunale kompetansesenter har i tillegg til sitt arbeid mot voksne i Halden med opplæringsbehov, en utbredt kursvirksomhet mot egne målgrupper. Store deler av denne driften finansieres av BKA- (basiskompetanse i arbeidslivet) og andre prosjektmidler.

I rådmannens forslag til budsjett for 2014 tas det sikte på å videreføre dagens drift.

Skole- og miljøsenderet (funksjon 202)

Skole- og miljøsenderet er en enhet som ivaretar elever med særskilt behov for tilpasning av skolehverdagen. 4-6 elever har daglig sin tilpassede skolehverdag på SMS (skole- og miljøsenderet).

I rådmannens forslag til budsjett for 2014 tas det sikte på å videreføre dagens drift.

Skolefritidstilbud (funksjon 215)

Funksjon 215 omfatter et SFO tilbud til 751 barn pr oktober 2013 og innebærer:

- Drift av skolefritidsordninger ved 10 barneskoler
- Lønns- og driftsutgifter knyttet til disse
- Særskilte lønnsutgifter knyttet til tiltak for barn med særskilte behov som har plass i SFO, både ved ordinære skoler og ved forsterket avdeling ved Tistedal skole

I rådmannens forslag til budsjett for 2014 tas det sikte på å videreføre dagens drift.

Skoleskyss (funksjon 223)

Utgiftene til skoleskyss er for elever/førskolebarn som har rett til gratis skyss etter opplæringslovens § 7, og gjelder:

- Førskolebarn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp
- Elever på 1.årstrinn som har mer enn 2 km fra hjem til skole
- Elever på 2.-10.årstrinn som har mer enn 4 km fra hjem til skole
- Elever som, etter søknad er innvilget gratis skyss på grunn av *særleg farleg eller vanskeleg skoleveg*, og som har kortere enn 2/4 km fra hjem til skole
- Elever som på grunn av funksjonshemming, midlertidig skade eller sykdom har behov for skyss, og som er innvilget dette etter søknad til Østfold fylkeskommune/Østfold

kollektivtrafikk på grunnlag av helseerklæring fra lege eller behandlende psykolog/psykiater

- Elever som har plass i skolefritidsordning, og som på grunn av funksjonshemming eller midlertidig skade eller sykdom har rett til skyss til og fra skolefritidsordningen i skoledagene

Rett til gratis skoleskyss gjelder bare for elever som går på sin nærscole. Unntak fra dette er elever som er anbefalt av for eksempel PPT, og som får sitt skoletilbud ved en annen skole enn sin nærscole.

Antall elever med rett til skoleskyss vil holde seg stabilt også i neste skoleår.

Reduksjonstiltak

Nr.	Tjeneste	Tiltak	Økonomisk effekt
1.	Barnehage	Optimalisere driften av de kommunale barnehagene	-2.000
2.	Barnehage	Organisere spesialpedagogisk hjelp	-1.000
3.	Barnehage	Tilskuddet til private barnehager justeres i tråd med tiltaket nevnt over i punkt 1	-6.000
4.	Barnehage	Nye betalingssetser SFO	-1.000
5.	SFO	Avtalen med Aremark kommune justeres i tråd med lønnsutviklingen/lønnsveksten	-120
6.	Skole	Avventer sammenslåing av Iddevang og Øberg skoler til igangsettingsvedtak for ny Iddeskole er fattet	0
7.	Skole	Leirskole i egen regi	-1.000
8.	Skole	Reduksjon andel elever i grunnskolen i Halden som får spesialundervisning	-1.000
9.	Skole	Optimalisere skolens eksisterende ressurser/ redusere vikarinnsatsen	-1.000
10	Skole	Årsverksreduksjon i kommunalavdelingen	-700
11	Barnehage	Reduksjon av barnehageplasser	-2.186
Sum reduksjonstiltak i kroner			-16.0062
Sum reduksjonstiltak i årsverk			6

Konsekvensbeskrivelser av reduksjonstiltak

Nr.	Konsekvens ved gjennomføring
1.	Optimalisere driften av de kommunale barnehagene: En optimalisering/reduksjon vil bety en omlegging av praksis knyttet til organisering og bruk av personell.
2.	Organisere spesialpedagogisk hjelp/og annen hjelp og støtte i alle barnehager på annen måte (private og kommunale): Halden kommune har en forholdsvis høy innsats knyttet til dette området i omfang pr barn.
3.	Tilskuddet til private barnehager justeres i tråd med tiltaket nevnt over i punkt 1: overføringene til de private barnehagene vil bli redusert og i samsvar med forskrift om likeverdig behandling av barnehager (sist revidert juli 2013).
4.	Nye betalingssetser SFO; øke satsen for hel plass til kr 2400,-. Kan bety at enkelte brukere faller fra og velger annet tilbud for sine barn.
5.	Avtalen med Aremark kommune justeres i tråd med lønnsutviklingen/lønnsveksten og følges opp i tråd med avtalens innhold vedrørende levering av PP-tjenester. Ingen konsekvenser.
6.	Sammenslåing av Iddevang og Øberg skoler. Sammenslåingen avventes til det er fattet igangsettingsvedtak for ny skole på Iddeiden .
7.	Leirskole i egen regi vil bety at den tradisjonelle leirskolen med opphold i fem dager på fjellet faller bort. Barna vil ikke lenger få disse opplevelsene gjennom sin skole.
8.	Andel elever i grunnskolen i Halden som får spesialundervisning bør ned på nivå med Østfold snittet. Tilstrebe bedre tilpasset opplæring for hver enkelt elev og en omlegging av dagens praksis/organisering.
9.	Optimalisere skolens eksisterende ressurser/ redusere vikarinnsatsen ytterligere ved å organisere ressurser i «vikarbank». Endring av praksis og organisering.
10.	Ved en årsverksreduksjon i kommunalavdelingen må det skje en omlegging av arbeids- og ansvarsoppgaver – både internt i staben og ut mot enhetsledere. Enkelte oppgaver vil ikke lenger bli utført.
11.	Antatt ingen, da forutsetningene for opprinnelig beregning er endret.

Kommunalavdeling helse og omsorg

Rådmannen har gitt en god oversikt over de ulike tjenestene i sektoren sammen med utfordringene som ligger i budsjettet. Denne innledningen inneholder politiske kommentarer til rådmannens forslag, som foreslås uten endringer.

Halden kommune er kjent for å gi gode og varierte tjenester til sine innbyggere. Selv med endringer og effektivisering vil dette være tilfelle også i 2014.

I budsjettdiskusjoner må vi ikke glemme at hele kommune-Norge sliter med de samme utfordringene innen helse -og sosialområdene som vi gjør i Halden. Derfor samarbeider også kommuner, for å finne løsninger som også gir en økonomisk gevinst. Vi har som kommune gitt flere gode innspill i slikt samarbeid.

Vi har erfart at intermedieravdelingen på Stangeberget har oppfylt våre forventninger, men samhandlingsreformen har så langt gitt et større press både på hjemmebaserte tjenester og plassene ved Helsehuset. Vi vet nå at ca. 10 millioner av merforbruket i sektoren 2013, er tiltak som følger reformen, men som kommunen ikke får dekket av statlige overføringer. Etter intensjonen med samhandlingsreformen skulle dette også vært dekket. Dette jobbes nå med på politisk nivå.

Mange av de tjenestene kommunen gir, er regulert av rettighetslover – og disse må ha forrang i prioriteringen av ressurser. Dette begrenser handlingsrommet for nye tiltak av forebyggende karakter, og prosjekter som på sikt kan vise seg å gi økonomiske gevinster. Kommunens administrasjon har vist evne til å søke prosjektmidler som har gitt muligheter til å gi tilbud i tillegg til kommunens vanlige tilbud, blant annet prosjektet som utprøver tilbud i hjemmet til personer med demenssykdom. Samtlige sektorer har fått strammere rammer i 2014. Det forventes en tydeligere praksis på at den enkelte enhet finner effektiviseringstiltak, slik at forbruket ligger innenfor vedtatt budsjett. Dette er også beskrevet i rådmannens budsjett.

Det må være en løpende evaluering av igangsatte endringer, for å se om de har hatt den økonomiske innsparing som var forventet, men også hvordan endringer har påvirket brukeres livskvalitet og helse.

Helse- og omsorgssektorens største utgifter er knyttet til lønn. Dessverre er sykefraværet i sektoren høy. Reduksjon i sykefravær vil kunne spare store utgifter. Det er flere studier som viser at sykefravær, spesielt korttidsfravær, ofte er knyttet til faktorer som trivsel og følelse av å gjøre en verdsett innsats i jobben. Det er viktig at alle ledere får løpende tilbakemelding om nivået på fravær ved sin avdeling slik at tiltak tidlig kan settes inn der hvor det trengs mest.

Innenfor området «omsorgsteknologi» har det skjedd en stor utvikling de siste årene, men til nå har ikke Halden kommet langt nok i denne omstillingen. Det er kontakt med andre kommuner og Høgskolen for å delta i seminarer som behandler erfaringer fra andre. Dette skaffer kunnskap til de ansatte. Familiens Hus flyttet inn i sine lokaler våren 2014. Det samler viktige tilbud til barn, unge og familier. Det er foretatt endringer i organisering i denne tjenesten og helsestasjons- og skolehelsetjenesten er styrket. Endringene i det statlige barnevernet vil på sikt gi mer ansvar til kommunene, men det er enda ikke kjent hva som vil følge med av midler.

Vi har dessverre en enda strammere økonomisk situasjon, som tilsier at vi får sterkt begrenset mulighet til å ta opp lån for å investere. Kommunen må vise til reelle innsparinger ved å samlokalisere eller bygge nytt. Det mener vi klart er tilfellet for Båstadlund dagsenter. Å samle dette tilbudet vil gi både faglige og økonomiske gevinster.

Nå er reguleringsplan og tilleggstomt klare, og vi ser frem til realisering av en strukturell bedring i tilbudet for brukergruppen.

Kommunen har et nært samarbeid med Husbanken på boligsosialt arbeid. Kommunestyret fattet i 2012 en forpliktende plan for videre utvikling. Miljøvaktmestere vil være i arbeid fra januar 2014. Bygging av familieleiligheter for familier med mange barn er kommet langt. Flere andre tiltak i planen er godt ivaretatt. Det er samtidig viktig at de prosjektene i vedtatt plan, som enda ikke er realisert, får sin behandling i 2014. Når det gjelder bosetting av flyktninger, har Halden skapt en modell som Husbanken ser på som en meget god ordning, og som de anbefaler andre kommuner å følge.

Vi har dyktige og kreative medarbeidere i de ulike deler av tjenestene. Det er dessverre klart at de store omstillingene og effektivitetskravene som er lagt ut på tiltakene over mange år, sliter på mange. Men det må bli en ordnet økonomi i sektoren før vi kan utvide videre.

Den frivillige innsats som er med på å høyne kvaliteten i våre tjenester sikres rammer som viderefører det gode arbeid som legges inn som et supplement til kommunes øvrige tilbud.

Et stort antall frivillige gir økt livskvalitet til mange av våre beboere i sykehjem og omsorgsboliger.

Egne ansatte er med på å legge til rette slik at innsatsen blir utnyttet på den beste måten.

Dette gjør at det offentlige og det frivillige til sammen er med på å gjøre Halden til en god by å bo i. Tiltakene som springer ut fra Frivillighetssentralen og fra frivillighetskoordinaten ved sykehjemmene, er forbilledlige. Dette arbeidet blir lagt merke til i andre kommuner.

Organisering

I henhold til Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester skal kommunen sørge for at personer som oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendige omsorgstjenester. Kommunens ansvar omfatter alle pasient- og brukergrupper, herunder personer med somatisk eller psykisk sykdom, skade eller lidelse, rusmiddelproblem, sosiale problemer eller nedsatt funksjonsevne. Kommunen har ansvar for pleie, omsorg og hjelp i brukernes hjem og i institusjoner. Kommunen har ansvar for tjenester og tiltak hjemlet i lov om barneverntjenester.

Kommunen skal kunne tilby sosial, psykososial og medisinsk habilitering og rehabilitering, helsetjenester i hjemmet, personlig assistanse, herunder praktisk bistand og opplæring og støttekontakt, plass i institusjon, herunder sykehjem og avlastningstiltak.

Kommunalavdeling helse og omsorg er ledet av kommunalsjef. Kommunalsjefen har i sin stab 2 årsverk. Kommunalsjefen har 3 enheter/ områder innenfor kommunalavdelingen som forestår tjenesteproduksjonen mot brukere samt en avdeling, Koordinerende fellestjenester, som har forvaltningsoppgaver.

Kommunalavdeling helse og omsorg er organisert i følgende enheter/ områder.

Enhet Sykehjem

Enheten består av tilsammen 4 institusjoner (områder); Halden Sykehjem, Iddebo Sykehjem, Solheim Senter, Karrestad Sykehjem / Karrestad Eldresenter.

Enhetens primære hovedansvarsområde er knyttet til å realisere lovgivers nedfelte krav om at enhver kommune skal tilby institusjons/sykehjemsplasser gjennom helse og omsorgsapparatet.

Utover å gi et tilbud til pasienter med et avklart behov for sykehjemsplass (langtidsplasser) har sykehjemmene definerte plasser til behandling av alvorlig syke og døende (lindrende enhet), og ulike korttidsplasser. Korttidsplassene er differensierte og tilbys til ulike brukergrupper. I Helsehuset for Halden og Aremark finnes det 10 korttidsplasser knyttet til pasienter som har behov for definert rehabilitering - typisk etter utskrivning fra sykehus og før pasienten drar hjem. Videre tilbys avlastningsplasser. Dette gis for at pårørende til personer med demens eller andre tunge omsorgsoppgaver skal kunne sikres regelmessig fritid, hvile og rekreasjon. I tillegg kommer ordinære korttidsplasser som gis til pasienter med behov for et tidsbegrenset opphold.

Som følge av samhandlingsreformen har Halden kommune bygget opp en intermedieæravdeling lokalisert til Halden sykehjem. Avdelingen er finansiert med 8 mill. kr fra staten og helseforetaket, tilsvarende drift av 4 intermedieærseger. Hensikten er å kunne

yte adekvat medisinsk behandling, som før krevde sykehusinnleggelse. Da sparer kommunen utgifter til medfinansiering og pasienten får behandling i lokalmiljøet.

Sykehjemsdriften er under stadig utvikling - særlig som følge av samhandlingsreformen. Det gis en nærmere beskrivelse av dette i punkt 3.

Enhet hjemmebaserte tjenester

Enheten er delt inn i 3 hovedområder, ambulerende hjemmebaserte tjenester, samlokaliserte boliger og omsorgsboliger. Enheten har som hovedansvarsområde å yte tjenester som hjemmesykepleie og personlig assistanse (herunder praktisk bistand og opplæring) til personer som bor i egen bolig (egen eid eller leid bolig, herunder omsorgsboligkomplekser og samlokaliserte boliger).

Pr. d.d er enheten organisert slik at hjemmesykepleie og personlig assistanse (tidligere kalt hjemmehjelp) til hjemmeboende i egne, selvstendig boliger i kommunen, som hovedregel ivaretas av ambulerende hjemmesykepleie. De samme tjenester til personer som bor i omsorgsboliger (Hagegt, Vaterland, Søsterveien, Bergheim etv) ivaretas av området kalt Omsorgsboliger. For personer med utviklingshemming som bor i samlokaliserte boliger ivaretas og organiseres disse tjenestene fra området Samlokaliserte boliger.

Enheten organiserer og/eller drifter i tillegg kommunens BPA ordninger.

Enhet Basistjenester

Enheten består av 4 områder; rus/psykiatri, familiens hus, rehabilitering, kommunelegekontoret.

Sentrale ansvarsområder for området Rus/psykiatri er; Drift av vedtaksbaserte tjenester til rusmisbrukere og personer med psykiske utfordringer, herunder drift av psykiatrisk dagsenter og kommunens psykiatriboliger og ansvar for oppfølging av LAR-klienter. I tillegg kommer egen funksjon som koordinator i forhold til innsatte i Halden fengsel (0,5 årsverk som fengselskoordinator). Området forvalter lovens paragrafer om tvangshandling av bl.a. gravide rusbrukere.

Sentrale ansvarsområder for området Familiens hus er; barneverntjenesten, åpen barnehage og forsterket helsestasjon.

Sentrale ansvarsområder for området habilitering/rehabilitering er; drift av kommunens fysio/ergoterapi tjeneste, drift av rehabiliteringsavdelingen på Halden sykehjem (5 etg), dagsentertilbud til personer med utviklingshemming (Båstadlund) samt drift av dagsentertilbud til personer med demens (Solheim dagsenter). I tillegg kommer håndtering av kommunens hjelpemiddellager.

Sentrale ansvarsområde for området kommunelegekontoret; drift av kommunens helsestasjonsvirksomhet, kommunelegekontoret, fengselshelsetjenesten i Halden fengsel samt legevaktordningen. Området forvalter alle driftsavtaler med privatpraktiserende fastleger og fysioterapeuter.

Koordinerende enhet, fag/forvaltning

Er en forvaltningsavdeling med delegert myndighet fra kommunalsjef. Området mottar alle søknader på tjenester i helse- og omsorg. Enheten kartlegger og foretar innstilling til vedtak i saker om tjenester etter helse/omsorgslovgivningen.

Pasientkoordinering overfor sykehuset, sykehjem og hjemmebaserte tjenester ivaretas her gjennom egen pasientkoordinator funksjon som organisatorisk ligger under Koordinerende enhet.

Enheten har ansvar for drift og oppfølging av støttekontaktordningen. Som hovedregel ivaretas eksterne tjenestekjøp gjennom Koordinerende enhet. Dette innebærer både oppfølging av avtaler om kjøp/salg av tjenester, men også på individnivå knyttet til kommunens oppfølgingsplikt overfor enkeltpersoner i de tilfeller andre enn kommunen utfører selve tjenesten. Dette kan eksempelvis være kjøp av avlastningstjenester til funksjonshemmede på Rishaugen m.m samt kjøp av heldøgns omsorgstjenester på b.la Cognito (senter for døv/blinde) i Oslo.

Koordinerende fellestjeneste forvalter Husbankens bostøtte og Husbankens låne- og tilskuddsordninger, kommunalt og statlig driftstilskudd til Eva krisesenter, drift av kommunale leasing biler og kommunalt driftstilskudd til Halden ASVO. I et samarbeid med Husbanken leder området arbeidet med å utvikle et boligsosialt utviklingsprogram.

Mål og hovedoppgaver

	Halden 2010	Halden 2011	Halden 2012	Kommune -gruppe 13 2012 ²	Nedre kvartil 2012 ³	Øvre kvartil 2012 ⁴
Prioritering						
Netto driftsutg. pr innbygger pleie og omsorg, i kroner	14 781	15 646	17 118	14 074	14 850	22 710
Netto driftsutg. pleie og omsorg per innbygger 80 år og over, i kroner	268 102	289 250	323 116	330 908	306 765	391 533
Netto driftsutg. pleie og omsorg per innbygger 67 år og over, i kroner	99 290	104 528	112 145	105 979	103 709	128 484
Personell						
Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutdanning, i prosent	71	69	70	74	71	79
Personell						
Korr.brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass, i kroner	838 090	896 402	944 960	971 259	854 211	1 035 031
Dekningsgrader	0,50	0,50	0,49			
Plasser i institusjon i prosent av innbyggere 80 år og over	12,40	12,50	12,60	16,6	16,9	24,8
Andel plasser i institusjon og heldøgns bemannet bolig i prosent av bef. 80+	36	36	36	27	26	36

² Kommunegruppe 13 består av 45 kommuner med over 20 000 innbyggere utenom de fire store byene. Kommunene er gruppert i tre ulike typer dimensjoner; folkemengde, bundne kostnader per innbygger og frie disponerte inntekter per innbygger.

³ Nedre kvartil vil si at 25 prosent av verdiene i grunnlaget har den oppgitte verdien eller en lavere verdi for indikatoren (grensen mellom laveste og nest laveste fjerdedel i landet).

⁴ Øvre kvartil vil si at 25 prosent av verdiene i grunnlaget har den oppgitte verdien eller en høyere verdi for indikatoren (grensen mellom høyeste og nest høyeste fjerdedel i landet).

Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 67-79 år	91	77	71	68	66	101
Mottakere av hjemmetj. per 1000 innb. 80 år og over	414	402	387	323	320	402
Utdypende tjenesteindikatorer for institusjoner						
Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem, i timer	0,44	0,44	0,59	0,48	0,28	0,5
Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem, i timer	0,50	0,50	0,49	0,37	0,19	0,46

Det fremgår av tabellen ovenfor at netto driftsutgifter pr. innbygger til pleie- og omsorgstjenesten i Halden er høy sammenlignet med kommunegruppe 13. Differansen mellom Halden sitt kostnadsnivå pr. innbygger og gjennomsnittlig kostnad utgjør 78 mill. kr. Med andre ord; hvis Halden kommunes netto driftsutgifter pr. innbygger til pleie- og omsorgstjenester hadde vært tilsvarende kommunegruppe 13, ville sektoren driftet 78 mill. kr billigere. Til en viss grad kan dette ha sammenheng med at Halden kommune har en noe større andel av befolkningen i eldre aldersgrupper.

Korrigerte brutto driftsutgifter per kommunal plass i institusjon øker i perioden 2010 – 2011 og 2011- 2012. Lønns – og prisstigning forklarer i hovedsak disse endringene. Allikevel ligger Halden på akkurat denne variabelen under snittet for gruppe 13, og plasserer seg ca midt på tabellen i et landsgjennomsnitt.

Det fremkommer fra Kostra-tallene at plasser pr. institusjon i prosent av innbyggere 80 år og over (dekningsgrad) er 36 % når man regner både plasser på sykehjem og boliger med heldøgns bemanning. Tilsvarende gjennomsnitt for gruppe 13 er 27. *Det er særlig verdt å merke seg at når det gjelder denne variabelen - dekningsgrad i prosent pr innbygger inklusive institusjon og boliger med heldøgns omsorgstjenester - tilhører Halden kommune det vi kaller for "øvre kvartil" i statistikk sammenheng. Det betyr at Halden kommune tilhører den fjerdedelen av alle landets kommuner med høyest dekningsgrad.*

Også når det gjelder legedekning i sykehjem samt fysioterapidekning i institusjon, ligger Halden kommune blant den ene fjerdedelen av landets kommuner med høyest dekning pr. uke, pr. beboer i sykehjem i hele landet.

Dette er en bevisst satsning med bakgrunn i sentrale føringer knyttet til legetjenester ved sykehjem og innføringen av samhandlingsreformen. Økningen har vært nødvendig grunnet

sykehusenes endrede utskrivningspraksis, der pasientene stadig tidligere blir definert som ferdigbehandlet, noe som fører til at pasientene er stadig mer medisinsk krevende.

Utfordringer i 2014

Hovedutfordringer for pleie og omsorgstjenestene i årene som kommer er økningen i antallet eldre med påfølgende økt behov for pleie- og omsorgstjenester, og nye oppgaver som kommunen har fått ansvaret for som følge av samhandlingsreformen og sykehusenes endrede utskrivningspraksis. Fra 1.1.2016 vil kommunen også få et lovhjemlet ansvar for akutte innleggelser i døgnplasser som alternativ til sykehusinnleggelser.

Samhandlingsreformens intensjon kan oppsummeres til å dreie seg om helhetlige pasientforløp og til å behandle mennesker der de bor. Det legges fra statens side opp til at det iverksettes forbyggende tiltak som kan bremse utviklingen av livsstilssykdommer med derav følgende behov for kostbar helsebehandling. Utfordringene er imidlertid hvordan kommunens ressurser skal kunne strekke til både forebyggende tiltak og til kostbare sykehusinnleggelser/ hjelpetiltak i påvente av at de forebyggende tiltakene skal kunne redusere fremtidig hjelpebehov. Økonomiske beregninger i Halden kommune antyder at det er en differanse på inntil 17 mill. kr mellom statens beregninger av kommunens kostnader i forbindelse med reformen og kommunens egne estimater.

Pasienttilstrømningen tilbake til kommunen ser nå ut til å ha stabilisert på et nivå tilsvarende 80 -120 pasienter hver måned med behov for kommunale tjenester. Dette nivået antas videreført i 2014. 65 % av denne gruppen går tilbake til hjemmesykepleien, 35 % går til et korttidsopphold. Koordinering av pasienttilstrømningen tilbake til kommunen fra spesialisthelsetjenesten forløper helt etter intensjon skissert i samhandlingsreformen.

I en spørreundersøkelse for pasienter som har benyttet intermedieravdelingen, får tilbudet gode tilbakemeldinger. Gjennom de etablerte samarbeidsforumene mellom kommunene i Østfold og sykehuset er innleggelseskriteriene knyttet til intermedieravdelingen under utvidelse. Hvordan dette vil påvirke antallet senger som benyttes gjenstår å se. Det er viktig at omfanget og bruken gjenspeiler tilskuddet som ytes til tiltaket. Omfanget vil også prege hvordan fastlegene benytter det lokale tilbudet. Isolert og teoretisk skal en økning i antall innleggelser medføre lavere medfinansieringskostnader dersom tilbudet benyttes riktig og til korrekt pasientgruppe.

Spesielt om rus/psykiatri ift samhandlingsreformen

Helse- og omsorgsdepartementet signaliserer at dette området skal inn på de samme premissene som det somatiske området i samhandlingsreformen. Det er imidlertid ikke beskrevet noen fremdriftsplan. Temaet er trukket frem i statsbudsjettet på nytt for 2014 uten at det heller for dette året er beskrevet nærmere fremdriftsplan. Gjennom statsbudsjettet er det varslet en styrking av denne tjenesten. Halden Kommune vil i 2014 videreføre arbeidet med å revidere gjeldende planverk for å tilpasse seg de endringer som kommer.

Kommunalavdelingens målsetting for driften i 2014

Forhold i lokalsamfunnet

I Halden skal forholdene i lokalsamfunnet være slik at den enkelte kan klare seg selv, holde seg frisk og unngå skader så langt som mulig. Barn og unge skal sikres et trygt og godt oppvekstmiljø. Den enkelte innbygger skal ha en aktiv og meningsfylt tilværelse og kunne bidra til fellesskapets beste ved deltagelse, likestilling og brukermedvirkning. Dette vil gi høyest mulig livskvalitet og opplevelse av mestring i hverdagen for den enkelte.

Forhold i tjenesten

I Halden skal helse- og omsorgstjenesten være et enhetlig og samordnet tilbud til enkeltmennesker som har behov for og rett til bistand. Tjenestene skal i størst mulig grad være rettet mot forebyggende og helsefremmende tiltak og kjennetegnes av sikkerhet, kontinuitet, god ressursutnyttelse, tilgjengelighet og rettferdig fordeling.

Tjenestene skal være virkningsfulle og involvere brukerne og gi dem innflytelse.

Gjennom arbeidet i ROBEK nettverket, har kommunen valgt å fokusere på å innføre en større grad av styring etter resultater og mål utover rent økonomiske. Styringsindikatorerne skal være et virkemiddel for å følge opp at tjenesteproduksjonen skjer i en sfære hvor det er bevissthet i alle organisasjonens ledd knyttet til hva som er prioriterte fokusområder og utvikling/retning for disse områdene. Antall styringsindikatorer vil utøkes fortløpende i takt med innfasing av styringssystemet. Det er en grunnleggende forutsetning for å "ta inn" en variabel at den gir viktig styringsinformasjon til politisk og administrativt nivå og at man gjennom en bevissthet knyttet til ressursbruk og interne arbeidsprosesser skal kunne påvirke utviklingen av variabelen. Det er også viktig at man kan måle utviklingen på en relativt enkel måte.

Styringsindikatorer

Kommunalavdelingen legger opp til følgende styringsindikatorer for 2014:

Område	Indikator	Status 2013	Mål 2014
Koordinerende fellestjenester	Andel med foreløpig svar innen tre uker		100 %
Hjemmebaserte tjenester	ATA- tid	50 %	55 %
Hjemmehjelp	ATA- tid		75 %
Sykehjem	Andel pårørende med planlagt årlig samtale med leder		70 %
Sykehjem	Andel årsverk m/ fagutdanning		98 %
Sykehjem	Antall overbeliggerdøgn	4	30
Sykehjem	Kostnad medfinansiering (mkr)	1,2	1,5
Sykehjem	Beleggsprosent	100 %	100 %
Barnevern	Andel undersøkelsessaker innenfor tidsfristen	78 %	85 %
Barnevern	Andel barn med tiltaksplan	74 %	80 %
Barnevern	Andel barn med omsorgsplan	95 %	100 %
Barnevern	Andel barn i fosterhjem med 4 tilsynsbesøk	90 %	> 90 %

Barnevern	Andel barn i fosterhjem med 4 besøk av barneverntj.	94 %	100 %
Barnevern	Andel barn i fosterhjem med tilsynsfører	88 %	> 90%
Helsestasjon	Andel familier med nyfødte som har fått informasjon etter fødsel	99,7 %	100 %
Helsestasjon	Dekningsgrad vaksinasjon	99 %	100 %
Legevakt	Antall klagesaker til pasientombud eller helsetilsynet	5	2

Driftsrammer 2014

	Budsjett 2014	Prognose 2013	Budsjett 2013
Sum Helse og omsorg	682,410	680 401	633 704

Kommunalavdelingens aktivitetsnivå og tjenesteproduksjon prognostiseres pr. medio oktober 2013 til å ligge på 680 mill. kr ved årsskiftet 2013/ 2014. Avsatt ramme til formålet er i 2013 611 mill. kr. Merforbruket beløper seg til 70 mill. kr. Det vises til økonomirapport/ tertialrapport for nærmere redegjørelse. Det er med andre ord et meget betydelig avvik mellom avsatt ramme til formålet og dagens nivå mht omfang, variasjon og standard på de tjenester avdelingen leverer.

Dagens aktivitetsnivå har en kostnadsramme i 2014 på ca 743 mill. kr (prognose 2013, påplussert lønns og prisstigning, pensjonsøkning og uttrekk av premieavvik).

Det er ikke tatt høyde for noen aktivitetsvekst. Erfaringsmessig vet man at det alltid kommer nye, kostnadskrevede brukere og behov som må dekkes. Rådmannen har ikke funnet rom for å avsette midler til dette formålet. En slik økning av brukere og behov vil derfor måtte løses innenfor avsatte rammene, og gjennom en systematisk jobbing knyttet til å få ut brukere "i den andre enden".

Kommunalavdelingen og de ulike enhetene og områdene har i høst jobbet for å identifisere tiltak som kan bringe den enkelte enhet, og kommunalavdelingen som helhet, ned på avsatt ramme i økonomiplanen på 632,5 mill. kr. *Dette har ikke latt seg gjøre innenfor de krav til forsvarlighet lovgiver setter til de ulike tjenester som skal leveres.*

Selv en slik ramme forutsetter i realiteten en effektivisering og kutt i størrelsesorden 33 mill. kr sammenlignet med 2013 nivå, i det vesentligste konkretisert gjennom en reduksjon på ca. i underkant av 50 % knyttet til variabel lønn - ned fra dagens 44 mill. kr til 22 mill. kr i 2014.

I tillegg forutsettes full effekt av nedenfor nevnte kutt-tiltak pålydende kr 11,188 mill. kr. Videre er det som nevnt ikke tatt høyde for eller avsatt noen midler til nye, krevende brukere i 2014.

Variabel lønn har i hele 2013 vært en utfordring.

Rådmannen besluttet høsten 2013 å avvikle ordningen med sentral ressurspool. Ansatte i ressurspoolen er fortrinnsvis innplassert i ordinære, ledige, budsjetterte stillinger og hjemler så langt dette har latt seg oppdrive. De tjenesteproduserende enhetene hadde i 2013 et

merforbruk - utover budsjett - på omlag 20 mill.kr knyttet til innleie av vikarer. I budsjett 2014 er det avsatt tilsammen 23 mill. kr til innleie av vikarer i ulike ordninger. Dette forutsetter at man i 2014 reduserer vikarbruken med i underkant av 50 % sammenlignet med 2013. En slik målsetting vil bare kunne innfris gjennom en erkjennelse i hele organisasjonen - ut i det ytterste ledd- knyttet til at det er tvingende nødvendig å trekke økonomiske hensyn lenger opp på prioriteringslisten når man står overfor ulike dilemmaer i hverdagen. Det vil også stilles ekstra store krav til fleksibilitet og vilje til å jobbe "på tvers" av avdelinger og sektorer. Til slutt vil det også måtte avsettes en meget betydelig ressurs knyttet til oppfølging og rapportering. Det vil være nødvendig å følge opp lønnsbruken langt hyppigere og i en annen form enn dagens lønssystem legger opp til.

I statsbudsjettet er det kommunisert at tilskuddet knyttet til særlig ressurskrevende brukere vil reduseres gjennom økt innslagspunkt samt redusert prosentvis dekning av kostnader. Effekt vil skje med virkning fra 2013. Beregninger viser at for Halden kommune vil dette føre til i underkant av 3 mill.kr i reduserte inntekter knyttet til ordningen.

Kommunalavdelingen har identifisert følgende kostnadsreducerendetiltak som foreslås i budsjett for 2014:

Reduksjonstiltak

Nr.	Tjeneste	Tiltak	Økonomisk effekt
1.	Sykehjem	Reduksjon av 10 korttidsplasser	-3.166
2.	Omsorgsboliger	Reduksjon 2 årsverk Søsterveien	-905
3.	Saml. Boliger	Reduksjon 4 årsverk ledere i samlokaliserte boliger	-1.805
4.	Hjemmesykepl.	Effektivisering i hjemmesykepleien	-3 000
5.	Basistjenester	Reduksjon 1 årsverk Solheim Dagsenter	-452
6.	Koordinerende	Sentralisering	-650
7.	Basistjenester	Reduksjon Familiens Hus	-1.210
Sum reduksjonstiltak i kroner			-11.188
Sum reduksjonstiltak i årsverk			21,6

Konsekvensbeskrivelser av reduksjonstiltak

Nr.	Konsekvens ved gjennomføring
1.	Kommunalavdelingen mister kompetanse som er bygd opp på intermediaser. En reduksjon av korttidsplasser vil gi mindre handlingsrom på plasser/sirkulering. Det er større sannsynlighet for økte kostnader for overliggere på sykehus. Flere utskrivningsklare vil komme tidligere hjem hvilket vil øke presset ytterligere på hjemmebasert tjeneste hvor man allerede har 65% av de utskrivningsklare pasientene i kommunen og av disse er 25% nye brukere som ikke har mottatt tjenester tidligere. Flexibilitet på avlastning og bruk av disse sengene vil bli redusert.
2.	Reduksjonen forutsetter nedleggelse av fire korttidsplasser (to leiligheter). En slik reduksjon er vurdert å bare i mindre grad bidra til å øke presset på hjemmesykepleien.
3.	Redusert kapasitet til å utføre lederoppgaver. Det må utarbeides nye arbeidsprosesser og strukturer i forhold til hvordan avdelingsledernivået skal betjene ansatte og brukere.
4.	Dette tiltaket innebærer en effektivisering av driften med målsetting om større andel direkte tid. Dette innebærer en strammere planlegging av dagens arbeid. Tiltaket vil ikke få konsekvenser for de brukerrettede oppgavene.
5.	Reduksjon av 1 årsverk medfører en reduksjon i åpningstid og at det gis et tilbud til et færre antall brukere.
6.	Koordinerende legges inn under stab kommunalsjef og dette vurderes å ikke gi noen driftsmessige konsekvenser.
7.	Familiens Hus reduserer en merkantil stilling og reduksjon av aktivitet for Maurtua. Tiltaket vil få konsekvenser for brukere i form av lavere kapasitet.

Beskrivelse av aktivitet og utfordringer pr KOSTRA funksjon

Funksjon 253/261 – Institusjonstjeneste og lokaler

Tjenesten har 188 plasser. 40 av disse plassene er definert som korttidsplasser. Disse er p.t. lokalisert til Halden Sykehjem 2. avd. og korttidsavdelingen ved Iddebo Sykehjem. Videre er 61 plasser definert som demensplasser ved Solheim Senter og Karrestad Sykehjem. Det er imidlertid også andre sykehjemsavdelinger som har pasienter med en demensdiagnose.

Intermediæravdelingen ble åpnet med 4 plasser i 2012. I tråd med premisene for budsjettet i 2013 har avdelingen vært driftet med 4 – 8 plasser, varierende etter det faktiske behov. Endrede innleggelseskriterier kan øke plassbehovet. En økt kapasitet vil forutsetningsvis ikke øke driftskostnadene på dette tiltaket. Intermediæravdelingen er delvis finansiert med øremerkede tilskudd. For 2014 utgjør det 8.mkr.

En kapasitetsreduksjon innen enheten medfører at det i perioder vil kunne bli aktuelt i benytte dobbeltrom ved noen avdelinger. Dobbeltrom kanaliseres mot de rom som er avsatt til korttidsopphold.

Funksjon 254/265 - Kjernetjenester knyttet til pleie, omsorg, hjelp til hjemmeboende/kommunale boliger

Omsorgsboliger

I Halden kommune er det 277 omsorgsboliger med heldøgns bemanning. Gjennom prosjektet omsorgstrappa er omsorgsboliger definert som den mest hensiktsmessige arenaen for kommunen å yte pleie og omsorgstjenester på. Dette er også bakgrunnen for de prioriteringene som er gjort i Halden siden midten av 1990-tallet. Denne strategien videreføres i Boligsosial handlingsplan. Omsorgsboligene må i større grad ta i mot tynge brukere, dvs. brukere med et større medisinsk faglig behov av lege- og sykepleiefaglige tjenester. Dette for å løse utfordringene i en samlet omsorgstrapp, som bl.a. er påvirket av sykehusenes nye rolle.

Planleggingen av nye omsorgsboliger i tråd med føringer i boligsosial handlingsplan. I tråd med aktivitetsplanen arbeides det med prosjektet « Livsløpsboliger – fra omsorg til sykehjem»

Det vil være viktig å beholde en riktig, kompetent og tilstrekkelig bemanning i omsorgsboligene for å dekke ekstraordinære behov med støtte fra ambulering hjemmetjeneste. Økt samhandling mellom hjemmesykepleien og omsorgsboligene vil være nødvendig for å sikre en effektiv drift.

Hjemmesykepleien

Hjemmesykepleien har stått overfor store utfordringer i 2013 med bakgrunn i samhandlingsreformen. Endring i utskrivningspraksis fra helseforetaket er en stor medvirkende faktor. Disse utfordringene vil også være tilstede i 2014. Det er startet opp et arbeid som skal øke tjenestens effektivitet og derigjennom øke omfanget av den direkte tiden, dvs. den tid som medgår til pasientrettet arbeid. Antall brukere pr. dags dato er 820.

Samlokaliserte boliger

Samlokaliserte boliger vokser i omfang hvert år. Det er nå 17 boliger som er organisert i 10 avdelinger innenfor dette segmentet. Totalt er det 83 brukere. Utover dette betjener personell i boliger et antall brukere i boligens nære omkrets.

Halden kommune har en situasjon hvor det jevnlig og relativt ofte etableres nye boliger i privat regi og eie; eksempelvis gjennom foreldre og pårørende til barn med ulike funksjonshemninger. Dette er en driftsutfordring for kommunalavdelingen da en slik utvikling over tid ikke er bærekraftig. Boligene ligger for spredt til at ressursene kan utnyttes optimalt. Kommunalavdelingen vil iverksette et arbeid ved å legge en strategi for hvordan denne utfordringen kan møtes. Boligsosial handlingsplan er et virkemiddel her.

Flere av brukerne er såkalte ressurskrevende brukere. Det vises til tidligere avsnitt knyttet til reduksjon av inntekter for særlig ressurskrevende brukere. Rådmannen har signalisert at inntektssiden av denne tjenesten vil underlegges et eget arbeid for å kvalitetssikre at kommunen nyttiggjør seg inntekspotensialet.

Funksjon 232/233/201- Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste/ Annet forebyggende helsearbeid/Førskole

Tjenester innenfor dette området spiller en viktig rolle i fht tidlig innsats. Gjennom å avdekke behov for tidlig innsats, reduseres kostnadene og brukerens behov på sikt. Tjenester innenfor dette området er viktige for å hindre en fremtidig utgiftsvekst innenfor barnevern, tilrettelagt undervisning og rus/psykiatri.

Arbeidet med en ny folkehelseplan avsluttes i 2013. Planarbeidet er en konsekvens av at den nye folkehelseloven som stiller klare krav til kommunens forebyggende arbeid. Planen er en tverrsektoriell plan da forebygging etter den nye loven er et ansvarsområde tilhørende alle kommunalavdelingene. Det er ikke avsatt spesielle midler til gjennomføring av egne folkehelseiltak i 2014 i påvente av planen. At funksjonen som folkehelsekoordinator er dratt inn vil vanskeliggjøre arbeidet innenfor dette området.

Funksjon 234 - Aktivisering og servicetjeneste overfor eldre og funksjonshemmede

Innenfor dette tjenesteområdet ligger flere dagsentertjenester med følgende antall brukere i løpet av en uke:

- Dagsentertjenester for funksjonshemmede- antall brukere: 89, i tillegg hospiterer 5 brukere
- Dagsenter for demente- antall brukere: 20
- Dagsenter for personer med psykiske lidelser- antall brukere: 150

I tillegg til dagsenterdriften gis et tilskudd til café drift ved Busterudgata eldresenter. Situasjonen innenfor Båstadlund- systemet (dagsenter for funksjonshemmede) er vanskelig. Virksomheten er delt på flere steder med stor geografisk spredning. Et nytt bygg på tomten ved gamle Båstadlund skole skulle løse denne situasjonen. Virksomheten har ventet i flere år på et nytt bygg, og nødvendig rehabilitering av gamle bygg har vært utsatt på grunn av det. Nå ser det ut til at driften på tre steder må opprettholdes i flere år, og det må foretas investeringer for å utbedre eksisterende bygg. Rådmannen foreslår en investering på 2 mill kr. knyttet til akutt utbedring av eksisterende lokaler ved BRA-veien, Asak Skole og Båstadlund. Tidligere bevilgede midler til dette formålet er omdisponert til andre formål.

Funksjon 241 - Diagnose, behandling, re-/habilitering

Innenfor denne tjenestefunksjonen finnes legevaktstjenesten, fysio- og ergoterapitjenesten, psykiatriteam og ambulerende team, utgifter ved korttidslager og tilskuddet til privatpraktiserende leger og fysioterapeuter.

Rådmannen har ikke funnet plass til en økning av fysio- og ergoterapitjenesten, selv om dette ville vært riktig og viktig i fht forebygging, samhandlingsreformen og dermed utsette behovet for økte tjenester. I 2014 videreføres et nivå med 7,5 årsverk og en turnuskandidat innen tjenesten fysioterapi. Målgruppen er funksjonshemmede, barn på helsestasjon, hjemmeboende voksne og beboere i kommunale institusjoner. Det er 5 årsverk ergoterapeuter hvor målgruppen er innbyggere i alle aldre.

Tjenesten dekker også omsorgsboliger og institusjon. Det er 14,75 årsverk fysioterapeuter med driftstilskudd.

Legevakten er videreført med tilsvarende ressurser som i 2013. Legevakten må imidlertid gjennomgå i forhold til forventninger og krav som kommer som følge av samhandlingsreformen, bl.a. intermedierplasser og ikke minst en bakvaksordning i forhold til utrykning av ambulansetjenesten. Det vil utredes opprettelse av 24 timers observasjons plasser ved legevakten. Dette for å sikre rett pasient på rett sted når situasjonen oppstår ute i driften.

Innen funksjonen ligger vedtaksbaserte ambulerende tjenester til vel 50 brukere med rus og psykisk lidelse. Tjenesten har ansvar for oppfølging av 8 boliger på Nedre Hola. Ambulerende team trykker også hjemmebaserte tjenester der de er inne hos disse brukerne. I tråd med ny kunnskap og politiske vedtak vil kommunalavdelingen i 2014 sette fokus på hverdagsrehabilitering og ambulerende rehabiliteringsteam. Driften av tiltakene skjer innenfor vedtatt ramme. Det er tro på at disse tiltakene vil påvirke den enkelte brukers funksjonsnivå og derigjennom redusere bistandsbehovet.

Funksjon 244/251/252 – Barnevernstjeneste og tiltak i og utenfor familien

Antall meldinger og undersøkelser i 2013 prognostiseres på samme nivå som i 2012. Imidlertid iverksettes det flere tiltak, og tiltak utenfor hjemmet øker mer enn tiltak i hjemmet.

Nivået innenfor tjenesteområdet videreføres fra 2013 til 2014. En miljøterapeut stilling som har vært vakant i 2012 vurderes videreført slik som i 2013. Utfordringen innenfor området vil være å frigjøre ressurser til mer forbyggende arbeid. Dette er av vesentlig karakter å få til, slik at utgiftene knyttet til plasseringer kan reduseres.

Funksjon 120 - Administrasjon

Innenfor tjenesten ligger kommunalsjefen, kommunalsjefens stab og administrasjon av institusjoner og hjemmebaserte tjenester, samt ledelse av koordinerende fellestjenester.

Funksjon 242 - Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid

Kommunens støtte til Eva Krisesenter og husleie til kontorer for koordinerende fellestjenester.

Funksjon 243 Tilbud til personer med rusproblemer

Vedtaksbaserte tjenester til rusbrukere, inklusive LAR-klienter. Egen funksjon som koordinator i forhold til innsatte (0,5 årsverk som fengselskoordinator). Forvalter lovens paragrafer om tvangshandling av bl.a. gravide rusbrukere. Det forventes økt overføring av oppgaver fra spesialisthelsetjenesten allerede i 2014 med bakgrunn i samhandlingsreformen.

Funksjon 255 - Medfinansiering somatiske tjenester

Dette området er i sin helhet utgifter forbundet med innleggelser og opphold på sykehus, primært Sykehuset Østfold. Kommunen belastes for forbruket av somatiske

spesialisthelsetjenester. Omfanget av dette forbruket bestemmes av hvilke tiltak kommunen selv bygger opp for å redusere forbruket. Intermediær drift, frisklivssentral er tiltak som vil påvirke dette forbruket. Øvrig fokus på det forebyggende området, definering av risikoområder og nærmere samhandling med fastlegene vil også kunne påvirke denne kostnaden.

Kommunalavdeling teknisk og kultur

Sektoren blir ledet av kommunalsjef Teknisk & kultur.

Administrasjonen er saksbehandler for hovedutvalg kultur, idrett og mangfold og Plan, teknisk, landbruk og miljø samt Havnestyret. Kommunalavdelingen har ansvar for gjennomføring av politiske vedtak og utarbeidelse av områdets planverk.

Organisering

Sektoren har følgende enheter:

- Teknisk forvaltning, lokalisert i Busterudgt.1
- Teknisk drift, lokalisert på Sommerro
- Plan, byggesak & Geo-data, lokalisert i Fayegården
- Brann & feiervesen, lokalisert på Wiels plass
- Miljø & landbruk, lokalisert i Fayegården
- Kultur, lokalisert i Tollboden, samt andre lokaler tilknyttet sektoren.

Det er planer om å samle teknisk forvaltning, plan, byggesak og Geo-data, miljø & landbruk i Storgata 7. Målet er å kunne koordinere tjenestene bedre, gi bedre og raskere service og på sikt kunne behandle byggesaker over disk.

Mål og hovedoppgaver

Teknisk forvaltning

- Gjennomføre hovedplan for VA (vann og avløp) herunder planlegging og bestilling av vedlikehold av vannbehandlings- og renseanlegg og kommunens vann- og avløpsnett.
- Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunens eiendommer og bygningsmasse, ca 125 000 kvm.
- Vedlikehold av bygningsmasse
- Planlegge, lede og gjennomføre større investeringsprosjekter
- Kjøp og salg av eiendommer
- Byggherre ved kommunens byggeprosjekter, blant annet utbyggingen av Hjortsberg skole

Hovedplan VA omfatter vannforsyning, avløp og vannmiljø i Halden kommune. Innen disse forvaltningsområdene er det definert målsetting, status og plan for konkrete tiltak for perioden 2013 – 2016 for å tilfredsstille sentrale og lokale krav til drikkevann, sanitær standard og vannmiljø, eller nærme seg disse. Størsteparten av tiltakene i handlingsplanen er utskiftning av ledningsnettet. Videre er vannrenseanlegget på Remmen under utbygging for bedre vannrensning og prosesser for slambehandling. Til gjennomføring av planen er det for perioden bevilget 500 millioner kroner. Det er avsatt 50 millioner kroner til tiltak i 2014. Prosjektene legges ut på anbud.

Gebyrer for vann- og avløpstjenester får en økning på 5% i 2014. Det er satt av 1,750 millioner kroner til vedlikehold av kommunens eiendomsmasse. Dette er på langt nær tilstrekkelig, men den økonomiske situasjonen legger ikke til rette for økte budsjetter i 2014.

Utbygging av Båstadlund aktivitetssenter vil være det største nye kommunale byggeprosjektet i 2014.

Teknisk drift

- Rense avløpsvann i henhold til rensekrav
- Produsere drikkevann i henhold til drikkevannsforskrift samt sikre distribusjon av dette
- Separeringsarbeid
- Drift av Rokke avfallsstasjon
- Drift av Halden havn (se eget kapittel)
- Gjennomføring av enkelte prosjekter knyttet til hovedplan VA
- Vedlikehold av veier, gater, parker og friarealer

Remmen renseanlegg bygges nå ut for å kunne ivareta og øke kapasiteten for sekundærrensning av vann og slambehandling. Kapasiteten på anlegget økes fra å kunne betjene 30 000 til 42 000 innbyggere.

Administrasjonen er bedt om å utrede framtidige driftsformer for Rokke avfallsanlegg.

Det er avsatt en million kroner til vintervedlikehold.

Det er avsatt en million kroner til helt nødvendig vedlikehold av gater og veier. Det er heller ikke i 2015 funnet midler til asfaltering. Mange veier i Halden vil allikevel bli asfaltert som en følge av rehabiliteringen av Halden kommunes ledningsnett der ny asfalt vil være påkrevet etter graving. Det er dessverre ikke lagt inn rom for vedlikehold av sykkel- og gangveinettet, men økonomiplanen skal gi rom for slikt vedlikehold fra 2015.

For å finne løsning til at frivillige lag og foreninger kan gis en kompensasjon for å holde orden i sitt nærmiljø, skal formannskapet få en sak på dette i løpet av våren

Parkeringsavgiftene vil forbli uforandret i 2014.

Kommunen skal opprettholde gebyrfritt mottak av hageavfall.

Plan, byggesak & Geo-data

- Regulering, bygge- og delingssaker
- Oppmåling av eiendommer
- Tilsynsoppgaver
- Matrikkelføring

Byggesakssekjonen: Foretar behandling av byggesøknader etter Plan- og bygningsloven med forskrifter. Gjennomfører også tilsyn, ulovlighetsoppfølging, gjennomføring av forhåndskonferanser og generell veiledning av byggesaker.

Planseksjonen: Behandler eksterne og interne reguleringsforslag i samsvar med Plan- og bygningsloven. Utarbeider egne kommunale reguleringsplaner. Behandler delingssøknader. Deltar i utarbeidelsen av ny sentrumsplan.

Geodataseksjonen: Foretar oppmålingsforretninger, grensejusteringer og grensepåvisninger. Tildeler adresser, utarbeider megleroppgaver, behandler søknader om seksjonering samt vedlikeholder kartverk.

Byggesaksbehandlingen i kommunen er blitt styrket med flere ansatte og behandlingstiden for byggesaker er blitt vesentlig redusert. Selvkostprinsippet er nå lagt til grunn for gebyrfastsettelsen innenfor byggesak. Gebyrene ligger nå på tilsvarende nivå som Fredrikstad kommune.

Også gebyrene for utarbeidelse av reguleringsplaner er økt. Slike tjenester har så langt vært underkalkulert. Med kommunens økonomiske situasjon er det nødvendig å regulere betalingen for tjenestene til riktig nivå.

Gebyr for eiendomsregistrering (matrikkelloven) er økt.

Brann & feiervesen

- Forebyggende brannvern og tilsyn i særskilte brannobjekter
- Forebyggende informasjon til kommunens innbyggere.
- Brannberedskap.
- Kommunens beredskap mot akutt forurensning på land og i vann.
- Deltakelse i interkommunalt arbeid i Østfold, samt svensk-norsk samarbeid innenfor ulykke, brann og redning.
- Feiing og tilsyn med boliger og fyringsanlegg

Brannvesenet styrkes med 1 ansatt for forebyggende brannvern. Feieavgiften beholdes uforandret.

Miljø & landbruk

I løpet av 2014 skal administrasjonen legge fram en sak om vern av kommunens skog på Ulveholtet og se på mulighetene for vern av edelløvskogen i Tistedalen/Fosseløkka.

Generelt

- Deltar i arbeidsgrupper i *Haldenvassdraget m/Iddefjorden, Enningdalsvassdraget og Glomma syd*. (faggrupper innen landbruk, avløp og vassdrag.)
- Uttalelser til reguleringsplaner, delingssaker og byggesaker innen fagområdene landbruk, forurensning og biologisk mangfold.

Landbruk

- Saksbehandling i henhold til gjeldende lovverk, herunder konsesjons- jordlov- og skoglovsaker etc.

- Tilskuddsforvaltning innen jord/skog og tilsyn/kontroll med gjennomførte tiltak (eks. produksjonstilskudd, RMP-midler, SMIL-midler, NMSK-midler og skogfondsordningen).
- Rådgivning ved utforming av søknad om bygdeutviklingsmidler til Innovasjon Norge.
- Ansvaret for viltforvaltningen, kommunens viltnemd (4-6 møter pr. år) og fallviltgruppa.
- Tilsyn og drift av kommunens eiendom på Ulveholtet og generell veiledning til grunneiere.

Forurensing

- Saksbehandling i henhold til forurensingslovverket – utslippssøknader, avfallsaker, oljeavskillere gravearbeider i forurenset grunn etc.
- Gjennomføring og tilsyn ved pålegg om rensing av private avløpssystemer jf. *handlingsplan for spredte avløp*.
- Vannovervåkning – gjennomfører 2 prøvetagninger (vannkjemi) i alle større bekker i kommunen.

Miljø

- Miljøfyrtårnsertifisering
- Saksbehandlingen – saker der miljø-, forurensings- og arealspørsmål står sentralt, eks. vindmøller, overføringsnett, jernbane, kommuneplanens arealdel og mellomlager for atomavfall.

Pågående prosjekter

Tiurleikregistrering, Eikeprosjekt, Overflatevann fra tette flater og deponier.

Styringsindikatorer

Område	Indikator	Status 2013	Mål 2014
Byggesak	Antall saker behandlet innen 3- ukers fristen		
Byggesak	Antall saker behandlet innen 12- ukers fristen		
Byggesak	Klager tatt til følge av Fylkesmannen		

Driftsrammer

	Budsjett 2014	Prognose 2013	Budsjett 2013
Sum Teknisk	51 504	50 922	52 409

Reduksjonstiltak

Nr.	Tjeneste	Tiltak	Økonomisk effekt
1.	Byggesak		-310

2.	Geodata		-1.837
3.	Eiendomsvakt	Vaktordningene vurderes	-500
		Sum reduksjonstiltak i kroner	-2.647
		Sum reduksjonstiltak i årsverk	0

Konsekvensbeskrivelser av reduksjonstiltak

Nr.	Konsekvens ved gjennomføring
1.	Selvkost byggesak: Ansvar 410200
2.	Selvkost geodata: Ansvar 210202
3.	Eiendomsvakt: Konsekvens ved nedleggelse vil være at det ikke er folk i beredskap til å sikre kommunens bygg ved innbrudd, vannlekkasje eller annet på kveld-, natt- eller i helgene. Like viktig er det at det er mulig å få tak i folk som kan de tekniske installasjonene i byggene, ventilasjon, varmeanlegg, kjøleanlegg med mer. Noen av oppgavene kan tas av andre vaktordninger, men i forhold til de tekniske installasjonene, er det nok bare eiendomsvakten, slik den er organisert i dag, som har den nødvendige kompetansen.

Salg av tomter og eiendommer

Halden kommune har en rekke tomter og eiendommer som ikke benyttes. Dette representerer meget store verdier. Målet i 2014 er å avhende deler av denne tomte- og eiendomsmassen. Det ansees som realistisk å nå et salgsmål på 22 millioner kr i løpet av året. Salget er tenkt fordelt på:

- Salg av leiligheter: 10 millioner kr
- Andre bygg (eks. Basarene og Alfheim) 7 millioner kr
- Tomter 5 millioner kr

Ved et salg vil selvsagt også vedlikeholds-, drifts- og kapitalkostnader bli redusert. Salget vil kunne skje til ulike kjøpere, men det ansees som naturlig på enkelte områder å søke løsninger i et nært samarbeid med Halden kommunale Pensjonskasse.

Salgsinntekter fra eventuelle salg settes av til kapitalfond.

Reforhandling av leiekontrakter

Halden kommune er en meget stor leietaker av lokaler, grunn m.v.

I et usikkert fremtidig leiemarked vil det være riktig av kommunen omgående å starte reforhandling av inngåtte leiekontrakter. Dette gjelder i utgangspunktet alle leiekontrakter, spesielt også leiekontraktene med Halden Kommunale Pensjonskasse. Det er realistisk å oppnå en innsparing på 2,5 mill. kr på årsbasis.

Halden havnevesen

Halden havnevesen har sitt myndighetsområde innen Halden havnedistrikt som strekker seg langs den kystlinjen som ligger i Halden kommune. Havnevesenet har ansvar for farleden innenfor dette området samt drift av Halden havn, Halden gjestehavn og de kommunale småbåthavnene. Havnevirksomhetens økonomi skal etter lov holdes regnskapsmessig adskilt fra kommunens øvrige midler.

Etter årelang diskusjon om fremtidig plassering av den offentlige havnen er det bestemt at Halden havnevesen fortsatt skal drive og utvikle havnedrift på Mølen. Det er derfor startet arbeid for hvordan Halden havn best mulig kan utnytte sine ressurser og utvikle sin virksomhet. I kjølvannet av dette vil det også bli klart hvilke investeringer og faglig kompetanse som kreves for å nå disse målsetningene.

Tiltak i 2014.

- Nye anløpsavgifter innføres i forskrifts form.
- Utarbeidelse av havnestrategiplan legges omgående ut på anbud og slutføres i løpet av første halvår 2014.
- Havnevesenet tilføres administrativ ressurs med relevant kompetanse
- Det settes i gang arbeid for å sikre Mølen som havneområde i tråd med næringslivets behov. Hensynet til boligbyggingen på Tyske og Hollenderen må ivaretas. Det igangsettes regulering som ivaretar begge hensyn.
- Fortøyningspunkt for båter til kornsiloen forsterkes.
- Leieavtaler gjennomgås for fornyelser og revidering.

Kultur, idrett og mangfold

Organisering

Enhet for Kultur, idrett og mangfold har ansvar for koordinering av tjenestene innen kultur- og idrettsfeltet. I tillegg er enheten saksbehandler for Hovedutvalg for kultur, idrett og mangfold. Enheten har ansvar for gjennomføring av politiske vedtak og utarbeidelse av kulturplan og kommuneplan for fysisk aktivitet.

Aktiviteten og arbeidet er hjemlet i Opplæringsloven (kulturskolen), Folkebibliotekloven, Folkehelseloven og Lov om bruk av spillemidler fra Norsk tipping.

Sektoren drifter følgende tilbud til befolkningen:

- Bibliotek
- Kulturskole
- Ungdomsklubbene Domino og Rockehuset
- Brygga kultursal
- Remmen svømmehall
- Kulturkontoret med oppfølging av lag, foreninger, kultur- og idrettsaktører og tilskuddsordninger.

Mål og hovedoppgaver

Kommunen skal sørge for økonomiske, organisatoriske, informerende og andre relevante virkemidler og tiltak som fremmer og legger til rette for et bredt spekter av kultur-, idretts-, kunnskaps- og livssynsvirksomhet regionalt og lokalt. Kulturplanen skal behandles i 2014, som tidligere vedtatt.

Biblioteket er en del av kjernevirksomheten i kommunens kulturtilbud. De er et møtested for ulike grupper i befolkningen og sikrer med sin fagkompetanse at alle får lik tilgang til kunnskap, kultur og informasjon. Åpningstidene ved Halden bibliotek skal opprettholdes i 2014.

Kulturskolen er en lovpålagt oppgave. Det skal fortsatt arbeides for at flere får plass i kulturskolen.

Det skal også satses på ungdomskultur/ rockeopplæring for ungdom også fremover. Rockehuset skal beholdes som musikkfaglig tilbud under kulturkontoret. Det settes også av midler slik at UKM arrangeres herfra. Halden kommune skal søke om å delta i Østfold fylkeskommunes utviklingsprosjekter for UKM/ ungdomskultur.

Brygga kultursal skal gå i balanse i 2013. Dette fordrer ganske store omstillinger for salen med tanke på leiepriser, arrangementstilbud og driftstform.

Ordringen med egen idrettskonsulent skal videreføres. Det skal arbeides med å finne tomt og løsning for ny idrettshall i Halden. Kommunen skal fortsatt være tilrettelegger og sparringspartner for idretten, men tilskuddet til tippemidler reduseres til et minimum.

Remmen svømmehall opprettholder tilbudet som i dag. Struktur rundt svømmehallen og eventuell rehabilitering skal fortrinnsvis landes i 2014.

Det skal fortsatt være arrangementsstøtte i Halden. I tillegg settes det av noen midler til byjubileum og grunnlovsjubileum.

Ungdomsklubben Domino er den mest sentrale aktøren i forebyggende arbeid for barn og unge. Domino skal ha som mål å bli en koordinerende enhet for forebyggende arbeid. I 2014 skal vedtak om ny ungdomsklubb være på plass.

Tilskuddet til Den Norske Kirke skal økes med 1 000 000 kr til gravforvaltning i 2014. Øvrige tilskudd til tros- og livssynssamfunn opprettholdes.

Kommunens skog og hytte på Ulveholtet skal fortsatt være tilgjengelig for allmennheten.

Driftsrammer

	Budsjett 2014	Prognose 2013	Budsjett 2013
Sum Kultur & idrett	42 567	42 921	47 938

Detaljbudsjett, endringer.

Nr	Tiltak	Endring fra Budsjett 13	Endring fra Rådmannens budsjett
1	Andre driftsutgifter. Posten er ikke brukt.	-1200	0
2	Kultursalen reduseres. Det vurderes nedbemanning.	-1300	0
4	Bare spillemiddeltiltak som det er avtale på + nærmiljøanlegg settes av midler til.	-750	100
5	Det settes av 800 000 kr til arrangementsstøtte. Tiltak knyttet til byjubileet og grunnlovsjubileet må prioriteres. Halden historiske Samlinger får et økt tilskudd på 100 000 kr for å lage ny byjubileumsutstilling.	-100	900

6	Driftsstøtte etter søknad til idrettslag, lag og foreninger reduseres. Det settes av kr. 840 000 til ordningene.	-160	740
7	Bibliotektilbudet opprettholdes med samme åpningstider som i dag	-350	650
8	Tirsdagsgruppa legges ned. Alle får tilbud om deltakelse på torsdag.	-420	0
9	Generell reduksjon	0	3000
10	Overbudsjettert på Remmen svømmehall inndras.	-800	-800
11	Stillingsreduksjon fra senest 1.6. (sekretær på kulturkontoret, Brygga kultursal må også vurderes).	-140	-140
12	Rockehus/UKM/Ungdomsfestival/Ungdomskultur får egne midler (300 000 kr). Dette legges under Kulturkontoret eller Kulturskolen. De ansatte skal rekruttere frivillige og skape en møteplass for ungdom, musikk og kultur. Disse midlene tas fra det samlede budsjettet til Domino/Rockehust	0	0
13	Ungdomsrådet har ikke brukt budsjetterte midler.	-60	-60
14	Støtte til jubileer strykes. Merk post 5.	-300	-300
15	Det er glemt budsjettert med strøm etc i Konservativen	90	90
16	Den Norske Kirke får økt tilskudd for å gjøre lovpålagte oppgaver. Tilskuddet til tros- og livssynssamfunn endres i tråd med forskrift slik at utgifter til graver, adm etc ikke regnes med i summen til fordeling.	1000	1000
17	Skolemusikkorpene beholder støtteordning. Voksenkorpene mister den.	-100	420
18	Kulturskoletimen gjennomføres vår 2014.	400	400
19	Diverse kutt i kulturadministrasjon (gjort av rådmannen i detaljbudsjett for å få ramme på 37,567 mill)	-661	0

Investeringer

Halden kommune hadde ved utgangen av 2012 en langsiktig lånegjeld på 107,6 % av brutto driftsinntekter (eksklusiv pensjonsforpliktelser). Ordinære renter og avdrag skal finansieres av driftsinntektene og indikatoren viser langsiktig gjeldsbelastning i forhold til dette. Halden har den høyeste gjeldsbelastningen blant kommunene i Østfold. Landsgjennomsnittet for 2012 var på 86 %. Høy lånegjeld kombinert med negativt netto driftsresultat og et betydelig regnskapsmessig underskudd de siste årene gir en lav grad av handlefrihet. Økonomiplanen legger føringer for at gjeldsgraden skal reduseres på sikt og at eventuelt salg av eiendommer benyttes til å nedbetale gjeld.

Halden kommune har et stort investeringsbehov. Dette gjelder i hovedsak oppgradering av bygninger, men også inventar og utstyr. Rådmannen foreslår kun nye prosjekter som anses å være kritiske i forhold til drift og eventuelle pålegg som er gitt av statlige myndigheter. Dette nivået er lavt og det kan komme enkeltsaker til behandling i løpet av 2014 dersom spesielle tilfeller oppstår.

Den største enkeltinvesteringen er innen VA- området der det legges opp til å følge hovedplanen for vann og avløp som tilsier at det skal investeres for 105 mill. kr i 2014. Nye investeringer utover VAR og startlån utgjør 3,9 mill. kr.

Det foreslås en rebevilgning på 169,4 mill. kr til tidligere vedtatte investeringer, som ikke slutføres i 2013. Det vil bli en egen sak i forhold til å fastsette riktig beløp for rebevilgningene når regnskapet for 2013 er avsluttet.

Investeringer kan ses i sammenheng med effektivisering av driften. Rådmannen har ikke funnet det aktuelt å foreslå noen investeringer av denne art i budsjettet for 2014.

Startlånsordningen

Husbankens låneordning, startlån, som kommunen videreformidler etter søknader, opprettholdes på 2013 nivå, med 40 mill. kr.

Prosjekt	Prosjektnavn	Rebevilgning	Ny bevilgning	SUM
	IT-utstyr		1 500 000	1 500 000
P1007	Nødstrømsaggregat - Rådhuset 2013	500 000	200 000	700 000
P1033	E-handel - Oppstart 2013	1 000 000		1 000 000
P1048	Egenkapitalinnskudd HKP/KLP		560 000	560 000
P2091	Hjortsberg Skole 2011	6 079 785		6 079 785
P2101	Oppgradering av Øberg skole 2012	1 399 587		1 399 587
P2172	Prestebakke skole 20 10	133 957		133 957
P2176	Heis Hjortsberghallen	500 000	200 000	700 000
P3016	Byggningsmessig oppgradering alle sykehjem 2011	2 040 578		2 040 578
P3065	Båstadlund dagsenter 2010	36 073 217		36 073 217
P4019	Brekkerød 2	4 902 389		4 902 389
P5008	Remmen svømmehall 2013	2 000 000		2 000 000
P5013	KONSERVATIVEN BRANNSIKRING 2005	400 000		400 000
P5064	ENØK-tiltak Biblioteket 2011	4 570 511		4 570 511
P5091	Sportsbibliotek 2012	106 961		106 961

P6231	Jørgen Bjelkesgate/Gimleveien	9 872 076		9 872 076
P6232	Driftskontroll/Ledningskontroll	2 000 000		2 000 000
P6237	Ringledning vann	12 042 326		12 042 326
P6243	Saneringsplaner/Spyleplaner	999 677		999 677
P6243B	Separering Skiveien 2009	15 389 179		15 389 179
P6244	Glennie	881 828		881 828
P6248J	Vann Skoveien Tistedal	485 947		485 947
P6248M	Vannmålere	1 927 131		1 927 131
P6252	Knardal separering	12 970 314		12 970 314
P6259	Alfheim-Lorangløkka-Stenerød-Hjortsberg: Separering	10 474 142		10 474 142
P6266	Håkevika VA-anlegg	4 592 383		4 592 383
P6268	Forprosjekt Remmen Renseanlegg	1 304 222		1 304 222
P6269	ROS-plan	547 116		547 116
P6270	Prosjektering 2013	218 927		218 927
P6271	Holvannet - Ny råvannskilde	500 000		500 000
P6272	Utbedring av pumpestasjoner	1 206 242		1 206 242
P6273	Oskleiva, Fjellstua, Damhaugen - Del 1 2013	3 980 000		3 980 000
P6342	Avløp Bollerød 2008	1 847 963		1 847 963
P6343	Torget Avløp 2008	188 953		188 953
P6344	Watvedtveien Avløp	7 982 023		7 982 023
P6345J	Avløp Legangersgate-Bjerkeveien	1 420 759		1 420 759
P6345R	Avløp Refneveien	467 019		467 019
P6345S	Avløp Tosshullet-Øbergveien	7 068 346		7 068 346
P6345U	Rehab. Av avløpspumpestasjon	695 175		695 175
P6347	Øbergveien + gamle Øberg 2011	10 642 540		10 642 540
	Hovedplan VA		80 000 000	80 000 000
	Bjørklund VVS-utstyr		100 000	100 000
	Fremtidig skolestruktur - forprosjekt		500 000	500 000
	Alarm Halden Rehabiliteringssenter		300 000	300 000
	Nytt Båstadlund Dagsenter, ny bevilgning		2 000 000	2 000 000
	Startlån		40 000 000	40 000 000
	Totalt	169 411 273	125 360 000	294 771 273
	Herav VAR	109 704 288	80 000 000	189 704 288

Budsjett 2014. Forslag til vedtak i kommunestyret

1. Budsjettforslag fra H/V/KrF/SP for 2014 vedtas i henhold til Budsjettskjema 1A, 1B, 2A og 2B.
2. Hovedutvalgene prioriterer mellom hovedområdene innen den enkelte sektors til enhver tid vedtatte rammer innenfor driftsbudsjettet.
3. Rådmannen skal påse at rammer og vedtak følges opp og rapporterer sektorenes økonomi samt framdrift på innsparinger og andre tiltak til Formannskapet, Hovedutvalgene og kommunestyret i hvert møte. Ved avvik som kan medføre budsjettoverskridelser skal rådmannen umiddelbart legge fram alternative forslag til inndekning for aktuelt politisk organ i henhold til dette vedtaket og delegeringsreglementet. Ved eventuelle indikasjoner på manglende måloppnåelse skal alternative innsparingsforslag legges fram.
4. Rådmannen pålegges tertialvis økonomirapportering til Hovedutvalgene, Formannskapet og kommunestyret i første møte etter tertialets utgang. Rapportene skal inneholde vurdering av oppnåelse for alle budsjetttiltak.
5. Eventuelle omfordelinger mellom sektorene legges fram for Formannskapet og kommunestyret.
6. Hovedutvalgene disponerer innenfor tildelt ramme investeringsbudsjettet i hht budsjettskjema 2B med det forbehold at enkeltdisposisjoner over 250 000,- kr også skal behandles av Formannskapet etter innstilling fra Hovedutvalget.
7. Rådmannen gis fullmakt til å oppta lån på til sammen kr **294 771 273,-** slik: VAR-lån kr. **189 704 288,-** avdras med en vektet avdragstid sett opp mot objektenes levetid. Øvrige lån kr. **65 066 985,-** avdras med en vektet avdragstid sett opp mot objektenes levetid. Startlån kr. **40 000 000,-** som tas opp i hht Husbankens retningslinjer, primært en avdragstid på 20 år.
8. Halden kommune skriver ut eiendomsskatt på faste eiendommer, inkludert tomter, i hele Halden kommune for skatteåret 2014 jf. eiendomsskattelovens §§2 og 3 bokstav a. Før øvrig gjelder (jf. eiendomsskattelovens § 10) følgende for utskrivningen av eiendomsskatt for året 2014:
 - a) Med de unntak som er nevnt under skal skattesatsen etter eskl. § 11 være 7 promille av den fastsatte takstverdien.
 - b) Med hjemmel i eskl. § 12, bokstav a, skal skattesatsen for «bustadelen i eigedomar med sjølvstendige bustaddelar» og fritidseiendommer være 3,75promille av takstverdien.
 - c) I tillegg gis etter eskl. § 11, annet ledd, et bunnfradrag på 250 000 kr for hver selvstendig boenhet i boliger (herunder fritidseiendommer).
 - d) Etter eskl. § 7 kan som tidligere, etter nærmere søknad og vedtak for den enkelte eiendom, fritas eiendommer etter dennes bokstav a) «eigedom åt stiftingar eller institusjonar som tek sikte på å gagne ein kommune, eit fylke eller staten» og dennes bokstav b) «bygning som har historisk verdi».
 - e) Etter eskl. § 5, bokstav a, fritas eiendom som Staten eier så langt eiendommen har historiske bygg eller anlegg gjennom fredningsvedtak jf. lov om kulturminner.
 - f) Etter eskl. § 5, bokstav h, skal fritas «eigedom som vert driven som gardbruk eller skogbruk». For slike eiendommer gjelder dog at det skal svareseiendomsskatt for

våningshus, kårbolig, med garasjer og uthus, og passende tomt. Eiendomsskatten for dette svares etter samme satser og regler som for boligeiendommer.

g) Kommunens skattetakstvedtekter.

9. De gebyrsatser som fremkommer i vedlagt gebyrregulativ vedtas med virkning fra 01.01. 2014.
10. Kommunale avgifter skrives ut i 4 terminer i 2014. Kommunale avgifter skrives ut med forfall 20. mars, 20. mai, 20. september og 20. november.
11. Eiendomsskatten skrives ut samtidig med kommunale avgifter.
12. Tiltak i henhold til budsjettets verbalpunkter iverksettes av Rådmannen etter tidsplaner som bestemt i Hovedutvalgene.

Obligatoriske oversikter**VEDLEGG 1 - Budsjettskjema 1A - drift**

	Budsjett 2014	Budsjett 2013	Regnskap 2012
Skatt på inntekt og formue	596,263	581,022	541,592
Ordinært rammetilskudd	822,814	776,021	747,732
Skatt på eiendom	84,086	81,500	80,456
Andre direkte eller indirekte skatter	0	0	37
Andre generelle statstilskudd	7,339	7,200	5,666
Sum frie disponible inntekter	1,510,502	1,445,743	1,375,483
Renteinntekter og utbytte	12,568	16,400	15,883
Renteinntekter og utbytte	0		
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	-66,800	-63,760	-51,771
Avdrag på lån	-53,300	-53,220	-49,272
Motpost avskrivning VAR	18,350	15,580	14,802
Netto finansinnt./utg.	-89,182	-85,000	-70,358
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	-5,000	-29,500	0
Til ubundne avsetninger	-10,000	-25	0
Til bundne avsetninger		0	-15
Bruk av tidligere regnks.m. mindreforbruk		0	0
Bruk av ubundne avsetninger		0	0
Bruk av bundne avsetninger		0	0
Netto avsetninger	-15,000	-29,525	-15
Overført til investeringsbudsjettet		9,023	5,405
Til fordeling drift	-1,406,320	-1,340,240	-1,310,515
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	1,406,320	1,340,240	1,311,426
Mer/mindreforbruk	0	0	911

	Budsjett 2014	Budsjett 2013	Regnskap 2012
VEDLEGG 1 - Budsjettskjema 1B - drift			
Sentral/ felles	77,250	104,907	47,369
NAV	51,350	49,117	55,847
Kultur og idrett	42,567	47,111	40,091
Undervisning og oppvekst	501,239	478,808	468,780
Helse og omsorg	682,410	611,425	638,943
Teknisk	51,504	48,871	60,396
Sum fordelt til driftsrammer	1,406,320	1,340,240	1,311,426

VEDLEGG 2- Budsjettskjema 2A - investering

	Budsjett 2014	Budsjett 2013	Regnskap 2012
Investeringer i anleggsmidler	254,771	274,364	157,016
Utlån og forskutteringer	40,000	554	53,871
Avdrag på lån	0	40,000	74,065
Dekning av tidligere års udekket	0	0	4,922
Avsetninger	0	0	40,193
Årets finansieringsbehov	294,771	314,918	330,066
Finansiert slik:			
Bruk av lånemidler	294,771	313,018	224,386
Inntekter fra salg av anleggsmidler	0	0	22,006
Tilskudd til investeringer	0	100	25,121
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	0	556	22,357
Andre inntekter	0	0	1,175
Sum eksternt finansiering	294,771	313,673	295,045
Overført fra driftsbudsjettet	0	90	3,759
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0
Bruk av avsetninger	0	1,154	27,488
Sum finansiering	0	314,918	326,292
Udekket/udisponert	0	0	-3,774

VEDLEGG 2- Budsjettskjema 2B - investering

	Budsjett 2014	Budsjett 2013	Regnskap 2012
Videreformidlingslån	40,000	40,000	
Sentraladministrasjon	3,750	5,354	
Kultur og idrett	7,800	11,329	
Undervisning og oppvekst	8,014	34,902	
Helse og omsorg	40,300	45,581	
Teknisk	194,907	177,096	
Sum fordelt til investering	294,771	314,262	0

Vedlegg

Prisliste kommunale tjenester 2014

Kommunale avgifter:

Betalingsforfall i 4 terminer 20. mars, 20. mai, 20. september, 20. november

Eiendomsskatt (beregnes av skattetaksten)	2014
Bolig og fritidseiendom	3,75 ‰
Øvrige eiendommer	7,00 ‰

Vannavgift	2014 inkl mva
Årsgebyr fastledd vann	500.00
Årsgebyr - Målt/ stipulert forbruk pr m ³	11.14
Tilknytningsavgift pr m ² (etter målt bruksareal m/ fradrag av 20% for bolighus)	114.45
Tilknytningsavgift pr boenhet - øvre tak	18750.00
Vannavstenging	
Påkoblingsgebyr ved åpning ved avstengt vannledning	1081.50
Kommunal avlesning av vannmåler	540.75

Hjemmel: Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg § 3 og 5
Lov om vern mot forurensninger og om avfall § 23

Avløpsavgifter	2014 inkl mva
Årsgebyr fastledd avløp	500.00
Årsgebyr - Målt/ stipulert forbruk pr m ³	22.91
Tilknytningsavgift pr m ² (etter målt bruksareal m/ fradrag av 20% for bolighus)	168.72
Tilknytningsavgift pr boenhet - øvre tak	18750.00
Tømming av septikkank pr m ³	581.2
Minimum pr tømming	1845
Tilsynsgebyr spredte avløpssystem, per tilsyn	492.6

Hjemmel: Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg § 3 og 5
Lov om vern mot forurensninger og om avfall § 23

Stipulert forbruk

a) Eneboliger og selveide leiligheter

Bruksareal x 0,80	Stipulert vannforbruk	2014		2014	
		Årsgebyr vann u/mva	Årsgebyr vann (m/mva)	Årsgebyr avløp u/mva (m/mva)	Årsgebyr avløp (m/mva)
Inntil 99 m ²	160 m ³	kr1425,85	(kr1782,31)	kr 2933,03	(kr

				3666,29)
100 – 139 m ²	200 m ³	kr 1782,31	(kr 2227,89)	kr 3666,29 (kr 4582,86)
140-199 m ²	280 m ³	kr 2495,24	(kr 3119,05)	kr 5132,80 (kr 6416,00)
200-249 m ²	400 m ³	kr 3564,62	(kr 4455,78)	kr 7332,57 (kr 9165,71)
250-299 m ²	500 m ³	kr 4455,78	(kr 5569,73)	kr 9165,71 (kr 11457,14)
300 m ² og over	600 m ³	kr 5346,94	(kr 6683,67)	kr 10998,86 (kr 13748,57)

b) Flerfamilieboliger (også tomannsboliger og hybelleiligheter)

Bruksareal x 0,80	Stipulert vannforbruk	2014		2014
		Årsgebyr vann u/mva	(m/mva)	Årsgebyr avløp u/mva (m/mva)
Inntil 79 m ²	120 m ³	kr 1069,39	(kr 1336,73)	kr 2199,77 (kr 2749,71)
80 – 99 m ²	160 m ³	kr 1425,85	(kr 1782,31)	kr 2933,03 (kr 3666,29)
100-119 m ²	200 m ³	kr 1782,31	(kr 2227,89)	kr 3666,29 (kr 4592,86)
120-139 m ²	240 m ³	kr 2138,77	(kr 2673,47)	kr 4399,54 (kr 5499,43)
140-159 m ²	280 m ³	kr 2495,24	(kr 3119,05)	kr 5132,80 (kr 6416,00)
160 -179 m ²	320 m ³	kr 2851,70	(kr 3564,62)	kr 5866,06 (kr 7332,57)
180- 199 m ²	360 m ³	kr 3208,16	(kr 4010,20)	kr 6599,31 (kr 8249,14)
200-219 m ²	400 m ³	kr 3564,62	(kr 4455,78)	kr 7332,57 (kr 9165,71)
220-239 m ²	440 m ³	kr 3921,09	(kr 4901,36)	kr 8065,83 (kr 10082,28)
240-259 m ²	480 m ³	kr 4277,55	(kr 5346,94)	kr 8799,08 (kr 10998,86)
260-279 m ²	520 m ³	kr 4634,01	(kr 5792,51)	kr 9532,34 (kr 11915,43)
280-299 m ²	560 m ³	kr 4990,47	(kr 6238,09)	kr 10265,60 (kr 12832,00)
300 m ² og over	600 m ³	kr 5346,94	(kr 6683,67)	kr 10998,86 (kr 13748,57)

c) Fritidsboliger/hytter

Alle fritidsboliger/hytter som er tilknyttet kommunens vann- og/eller avløpsnett nett skal ha vannmåler.

Annen bebyggelse

For all annen bebyggelse settes forbruk til 1,5 m³ pr. m² pr. år.

Minste stipulerte forbruk for helårsbebyggelse

Beregnes etter 100 m³.

Vannmålere

De abonnenter som har installert vannmåler skal betale vann- og avløpsgebyr etter pris pr. m³,
Vann kr. 8,91(kr. 11,14)og pr. m³ og avløp kr. 18,33 (kr.22,91) pr m³.

Svømmebasseng

For svømmebasseng på eiendom som ikke betaler etter målt forbruk, betales et tilleggsgebyr for vann (og/eller avløp) tilsvarende et årlig vannforbruk på:

40m³ for
bassengvolum inntil
20m³
80m³ for bassengvolum inntil 40m³
120m³ for
bassengvolum over
40m³

Renovasjon	2014 inkl mva
Pr beholder	2686.47
Hytter/ sommerboliger	1343.35
Hytter/ sommerboliger - felles container	1169.65
Avstandstillegg:	
5-10m	99.66
10-15m	149.48
Tillegg pr 5m over 15m	99.66

Feieavgift	2014 inkl mva
For 1., 2. og 3. etg. piper	340.20
For 4. og 5. etg.piper	402.57

Andre kommunale gebyrer:

Parkering	2014 inkl mva
Avgiftsbelagte P-Plasser - sone 1	22
Avgiftsbelagte P-Plasser - sone 2	8
Årskort - Sone 1	15.000
Årskort - Sone 2	10.000

Salgs plasser pr døgn *	2014 inkl mva
Halden Torg	200

* Egen avtale ved langvarig leieferhold

Rokke Avfallsanlegg

Fra husholdninger	2014
Priser oppgitt pr tonn	u/ mva
Sotert avfall til hjemmesortering*	kr 650,-
Hageavfall	kr 600,-
Trevirke	kr 680,-
EE-avfall/ hvitevarer	kr 0,-
Asbest og eternitt	kr 0,-
PCB	kr 0,-
Farlig avfall fra husholdninger	kr 0,-
Rene fyllmasser	kr 0,-
papp/papir/plast/drikkekartong/glass	kr 0,-
Makulering av papir	kr 6,- pr kg
Jern og metall	kr 160,-
Dekk på felg	kr 50,- pr stk
Campingvogn, tilhenger	kr 1 500,-

*Minstepris for levering av avfall til hjemmesortering er kr 80,- eksl./mva/ kr. 100,- inkl./ mva over 120kg gjelder egen takst

Fra næring	2014
Priser oppgitt pr tonn	u/ mva
Næringsavfall blandet **	kr 1 500,-
Impregnert virke	kr 1 800,-
Trevirke	kr 680,-
Asbest og eternitt	kr 1 500,-
PCB	kr 1 700,-
Farlig avfall fra næring	kr 6 000,-
Lettere forurensede masser - kl.1 og 2 (før 99)**	kr 180,-
Lettere forurensede masser - kl.1 og 2 (etter99)**	kr 664,- inkl sluttbeh.avg.
Lettere forurensede masser - kl. 3 og 4 (før 99)**	kr 220,-
Lettere forurensede masser - kl. 3 og 4 (etter 99) **	kr 704,- inkl sluttbeh.avg.
EE-avfall/ hvitevarer	kr 0,-
Papp/papir/plast/drikkekartong/glass	kr 0,-
Makulering av papir	kr 6,- pr kg
Jern og metall	kr 160,-
Dekk på felg	kr 50,- pr stk
Campingvogn, tilhenger	kr 1 500,-

Rabatter for næringslivet:

Leveransevolum	Rabatt i %
500 tonn - 1000 tonn	10%
1000 tonn - 2000 tonn	20%
2000 tonn - 3000 tonn	30%
3000 tonn - 7000 tonn	40%
> 7000 tonn	50%

Kulturskolen:

Det er 2 betalingsterminer.

Søskenmoderasjon ytes med 15% for barn nr 2 og 3 og fri plass fra barn nr 4.

Pris i tabellen er pr mnd:

Brukerbetaling	Elevavgift pr skoleår 2014
Elevavgift	3000
Makspris for familier	6000

Biblioteket:

Gebyr ved for sen levering	2014
Mistet lånekort	20
1. varsel (voksen/ barn)	45/10
2. varsel (voksen/barn)	75/30
3. varsel: Sendes som regning med erstatning for tapt materiell + gebyr kr 100.	
Deretter inkasso	

Leie og bruk av lokaler, idrettsanlegg, arealer:

Remmen svømmehall	2014
Enkeltbad:	
Voksene	60
Barn (t.o.m. 15 år)	30
Studenter, pensjonister og trygdede	50
Rabattkort:	
12 klipp voksne	600
12 klipp barn, studenter og honnør	300
Leie av bassanget - Uke/helg	130/270

Idrettshaller	2014
Leie pr time (Remmen, Hjortsberg, Risum og Porsnes)	250

Barn/ungdom under 18 år	Gratis
Over 18 år	
Arrangementer - pr time - helg	400

Brygga Kultursal		2014
Grunnleie pr døgn inntil 10t		11000
Grunnleie pr time etter 10t		1500
Lydanlegg - komplett		3500
Lydanlegg - konferanse		2000
Lysanlegg - enhetspris		2500
Trålløst pr sett		300
Prosjektor		300
Trommesett		300
Gitarforsterker		200
Bassanlegg		200
Elpiano Yamaha CP 300		300
Elorgel Nord C2		300
Flygel Bösendorfer	ink stemming	3000
Dansematter	per stk. ink legging og pakking	150
Monitormiks	eks tekniker	1300
Recording		1200
Bord og stoler	ink. rigg inntil 150 pers.	2700
Fra 200 pers	per stol	15
Lydtekniker	inntil 10 timer	3650
Lystekniker	inntil 10 timer	3650
Timelønn etter 10 timer		500
Teknikere/Stagehands	per stk.	340
Tono	% til full sal stående	10,000
Annonsering	Avis og nett i forkant av arr	1200
Billsalg ekternt	10% brutto omsetning	
Foyerbetjening/billsalg		3000

Kirker/kirkegårder (Kirkelig Fellestråd)

Priser foreslått av Kirkelig fellestråd i henhold til gravferdsloven §21		2014
Festeavgift kistegrav		200
Festeavgift urnegrav		200
Kremasjonsavgift innebys		750
Kremasjonsavgift utenbys		4000

Utleie Imm.kirke, konserter (arr utenfor kommunen/kommersielle)	5000
Utleie Imm.kirke, konserter (lokale lag og foreninger)	2500

Helse og sosial

Egenbetaling hjemmehjelp	2014
Inntektsnivå inntil 2G	150 pr. mnd
Inntektsnivå over 2G inntil 4G	242 pr. time
Inntektsnivå over 4G	273 pr. time

Kost	2014
Egenandel pr mnd - halv kost	2640
Egenandel pr mnd - hel kost	4325
Middag enkeltposjon	75

Trygghetsalarm	2014
Egenandel pr mnd	175

Vask av tøy	2014
Egenandel pr mnd	135

Oppholdsbetaling i institusjon	2014
<u>Korttidsopphold:</u>	
Pr døgn (statlig fastsatt maksimalssats) - lov om helsetj)	fastsatt i forskrift
Dagopphold (pr dag) - lov om helsetj.	fastsatt i forskrift
Dagopphold (pr dag) - sosialtj.loven kap 3.1	fastsatt i forskrift
Døgn- og trygghetsopphold (pr døgn) - sosialtj.loven kap 3.1	fastsatt i forskrift
<u>Langtidsopphold (individuell vederlagsberegning/ statlig modell)</u>	
Maksimal oppholdsbetaling pr døgn	fastsatt i forskrift
Maksimal oppholdsbetaling pr måned	fastsatt i forskrift
Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen	

Leie av basseng ved Halden sykehjem	2014
Enkeltpersoner pr time	50
Gruppe 2-3 personer pr time	30
Gruppe til 10 personer pr time	300

Bevillinger	2014
Skjenkebevilling enkelt anledning	350
Minstebeløp skjenkebevilling	3500
Minstegebyr salgsbevilling	1200
Gebysats alkoholgrense 1 pr ltr - salg	0.18
Gebysats alkoholgrense 1 pr ltr - skjenking	0.36
Gebysats alkoholgrense 2 pr ltr - skjenking	1.00
Gebysats alkoholgrense 3 pr ltr - skjenking	3.28
Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen	

Barnehager:

Det er 11 betalingsterminer i ett barnehageår.

Søskenmoderasjon ytes med 30% for barn nr 2 og 50% fra barn nr 3.

Pris i tabellen er pr mnd:

Brukerbetaling barnehage	2014
100% plass	2330
80% plass (4 dager pr uke)	2100
60% plass (3 dager pr uke)	1630
50% plass (2/3 dager pr uke)	1400
40% plass (2 dager pr uke)	1170

I tillegg betales det for kost maksimalt	200
--	-----

Skolefritidsordning

Det er 11 betalingsterminer

Pris i tabellen er pr mnd:

Brukerbetaling SFO	2014
100% plass	2400
75% plass	1920
50% plass	1440

Kap 10.5.3 – Forskrift om betalingsregulativ for bygg-, plan, utslipps- og delings-, eiendomsregistrerings- og seksjoneringsaker.

HALDEN KOMMUNE

Plan, byggesak og geodata

Betalingsregulativ for bygg, plan, utslipps- og delings, eiendomsregistrerings- og seksjoneringsaker

Gjeldende fra xx.xx.2014

Gebyrer med hjemmel i:

Lov om planlegging og byggesaksbehandling

(Plan- og bygningsloven) av 27. juni 2008 nr 71 § 33-1

Lov om vern mot forurensninger og om avfall

(Forurensningsloven) av 13. mars 1981 nr 6 § 52 a

Lov om egedomsregistrering (Matrikkelova) av 17. juni 2005 nr 101 § 32

Lov om eierseksjoner av 23. mai 1997 nr 31 § 7

Vedtak: Halden kommunestyre xx.xx.xxx

Innholdsfortegnelse:

KAP. 1 ALMINNELIGE BESTEMMELSER

- § 1-1 Betalingsplikt
- § 1-2 Beregningstidspunkt
- § 1-3 Forfalte ubetalte fordringer
- § 1-4 Regulering av gebyr
- § 1-5 Timepris
- § 1-6 Avbrutt arbeid / Trukket sak
- § 1-7 Urimelig gebyr
- § 1-8 Gebyr for sakkyndig bistand
- § 1-9 Tilsyn
- § 1-10 Klageadgang

KAP. 2 PLANFORSLAG OG KONSEKVENsutredninger

- § 2-1 Generelt
- § 2-2 Fritak for gebyr
- § 2-3 Detaljregulering
- § 2-4 Mindre reguleringsendringer
- § 2-5 Forlengelse av planvedtak
- § 2-6 Konsekvensutredninger
- § 2-7 Andre utredninger og tilleggsgebyr

KAP. 3 BEHANDLING AV BYGGESAKER

- § 3-1 Generelt
- § 3-2 Tiltak som krever søknad og tillatelse, uten krav om ansvarsrett
- § 3-3 Tiltak som krever søknad og tillatelse, med krav om ansvarsrett
- § 3-4 Større bygg og spesielle bygg, nybygg, til- og påbygg
- § 3-5 Endring av eksisterende bebyggelse
- § 3-6 Tekniske installasjoner – oppføring, endring, reparasjon
- § 3-7 Andre tiltak
- § 3-8 Bygninger som er fredet eller regulert til bevaring
- § 3-9 Endring av tillatelse

KAP. 4 DISPENSASJONER, AVSLAG MV.

- § 4-1 Søknad som fører til avslag
- § 4-2 Ulovlighetsoppfølging
- § 4-3 Igangsetting uten tillatelse
- § 4-4 Tiltak som krever dispensasjon

KAP. 5 RIVING AV BYGNINGER, KONSTRUKSJONER OG ANLEGG

- § 5-1 Riving av bygninger og konstruksjoner

KAP. 6 SKILT OG REKLAME

§ 6-1 Behandling av søknader om skilt- og reklameinnretninger

KAP. 7 GODKJENNING AV FORETAK OG ANSVARSRETT

§ 7-1 Lokal godkjenning

KAP. 8 HEISER OG LØFTEINNRETNINGER

§ 8-1 Driftstillatelse og tillatelse til tiltak

KAP. 9 DELINGSSØKNADER

§ 9-1 Saksbehandling

KAP. 10 UTSLIPPSTILLATELSE ETTER FORURENSNINGSLOVEN

§ 10-1 Utslippstillatelse for avløpsrensaneanlegg inntil 15 Pe (separat anlegg)

§ 10-2 Utslippstillatelse for avløpsrensaneanlegg mer enn 15 Pe (separat anlegg)

KAP 11. GEBYRFORSKRIFTER ETTER MATRIKKELLOVEN

§ 11-1 Oppretting av matrikkelenhet

§ 11-2 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

§ 11-3 Grensejustering

§ 11-4 Arealoverføring

§ 11-5 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning

§ 11-6 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning

§ 11-7 Oppmålingsforretning over spesielle arealer

§ 11-8 Utstedelse av matrikkelbrev

KAP. 12 GEBYRFORSKRIFT ETTER SEKSJONERINGSLOVEN

§ 12-1 Begjæring om seksjonering eller reseksjonering av en eiendom

§ 12-2 Utarbeiding av målebrev for grunnareal som inngår i en seksjon

§ 12-3 Ny behandling av avslått søknad

KAP. 1 ALMINNELIGE BESTEMMELSER

Gebyrer vedtatt med hjemmel i plan- og bygningsloven § 33-1 og gjelder tiltak som blir behandlet etter forskrift om byggesak (byggeforskriften) SAK 10.

§ 1-1 BETALINGSPLIKT

Alle som får utført tjenester etter dette regulativ skal betale gebyr. Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato. Ved for sen betaling påløper purregebyr, 10 % av rettsgebyret. Gebyret utstedes til tiltakshaver.

§ 1-2 BEREGNINGSTIDSPUNKT

Gebyret beregnes etter de satser som gjelder på det tidspunkt fullstendig planforslag, søknad, endringssøknad, melding eller rekvisisjon foreligger.

§ 1-3 FORFALTE UBETALTE FORDRINGER

Dersom Enheten for plan, byggesak og geodata har en forfalt fordring overfor en søker/ forslagsstiller /rekvirent, kan enheten kreve at gebyr for den nye saken er betalt før behandling av denne påbegynnes. Gebyret for ulike sakstyper forfaller forøvrig til betaling slik:

A. Planforslag og konsekvensutredninger:

Gebyret for reguleringsplaner og konsekvensutredninger må være betalt før saken legges ut til offentlig ettersyn første gang. Mindre endringer i reguleringsplan faktureres når vedtak fattes.

B. Byggesøknader

Gebyret faktureres når vedtak fattes. Igangsettelsestillatelse, brukstillatelse, eller ferdigattest vil ikke bli gitt før gebyret er betalt.

C. Skilt og reklame

Gebyret faktureres når vedtak fattes.

D. Heiser /løfteanretninger

Gebyret må være betalt før driftstillatelse utstedes.

§ 1-4 REGULERING AV GEBYR

Endringer av forskrift om gebyrregulativ vedtas av kommunestyret. Det gjøres normalt i forbindelse med kommunestyrets behandling av budsjettet for kommende år.

Rettsgebyret (kap 5) følger de enhver gjeldende satser.

§ 1-5 TIMEPRIS

For gebyr som ikke fastsettes på annen måte, herunder oppfølging av ulovlige tiltak, eller skal beregnes etter medgått tid - jfr. regulativet, skal en bruke følgende timesatser:

Kontorarbeid:	Saksbehandler	kr. 925,-
	Assistent	kr. 525,-
Feltarbeid:	Saksbehandler	kr. 925,-

§ 1-6 AVBRUTT ARBEID/TRUKKET SAK

Når en tiltakshaver/ forslagsstiller /rekvirent er årsak til at kommunens arbeid blir avbrutt, skal det betales en forholdsmessig andel av tilhørende gebyr tilsvarende det kommunen har utført eller måtte utføre, basert på timepris i henhold til § 1-5 - dog begrenset oppad til 75 % av satsene.

Denne generelle bestemmelse kommer ikke til anvendelse der regulativet inneholder detaljerte kriterier for slike forhold.

§ 1-7 URIMELIG GEBYR

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan rådmannen eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr.

Fullmaktshaver kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunnlagt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

§ 1-8 GEBYR FOR SAKKYNDIG BISTAND

Kommunen kan i særlige tilfeller rekvirere sakkyndig bistand for å få gjennomført nødvendig tilsyn i samsvar med reglene i plan- og bygningsloven § 33-1 og § 25-2, annet ledd. For slik sakkyndig bistand kreves et gebyr i tillegg til konsulentutgifter på kr 2 500,-.

§ 1-9 TILSYN

Kommunens tilsynsplikt er klarere i ny bygningsdel av plan- og bygningsloven. Omlag 10 % av byggesaksgebyret innkreves for tilsyn.

§ 1-10 KLAGEADGANG

Gebyrfastsettelsen i den enkelte sak kan ikke påklages, da dette kun er en oppfølging av regulativet. Dette gjelder ikke der det treffes skjønsmessige avgjørelser.

Avdelingens avgjørelse av søknad om reduksjon av gebyr kan påklages til fylkesmannen for saker etter Plan- og bygningsloven og til Halden kommunes klagenemnd for saker etter Forurensningsloven.

GEBYRER ETTER LOV OM PLANLEGGING OG BYGGESAKSBEHANDLING § 33-1

KAP. 2 DETALJREGULERING

§ 2-1 GENERELT

Regulativet gjelder for alle detaljreguleringer. Regulativet gjelder for nye reguleringsplaner og for utfylling og endring av vedtatte reguleringsplaner.

Gebyr skal være innbetalt før saken legges frem til 1. gangs behandling, eller rådmannen fatter vedtak på delegasjon.

Gebyret belastes forslagsstiller, uavhengig av antall hjemmelshavere innenfor planområdet.

Det skal betales 50 % av fullt gebyr dersom forslagsstiller trekker innlevert reguleringsforslag før 1. gangs behandling i kommunen. Det samme gjelder når en sak må anses uaktuell som følge av manglende oppfølging av saken fra forslagsstiller.

§ 2-2 FRITAK FOR GEBYR

Følgende forslag til reguleringsformål er fritatt for gebyr etter arealberegning:

- Landbruks- natur og friluftsområder hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.
- Spesialområde grav- og urnelunder, friluftsområder og naturvernområder.

§ 2-3 DETALJREGULERING

Arealgebyr etter planrådets areal:

Areal mindre enn 5.000 m	kr. 110 000,-
Areal mellom 5.000 m og 10.000 m	kr. 140 000,-
Areal over 10.000 m betales pr. påbegynt 5.000 m	kr. 20 000,-

§ 2-4 MINDRE REGULERINGSEMDRINGER

For mindre reguleringsendringer	kr. 27 000,-
---------------------------------	--------------

§ 2-5 FORLENGELSE AV PLANVEDTAK

Søknadsbehandling om forlengelse av planvedtak	kr. 27 000,-
--	--------------

§ 2-6 KONSEKVENsutREDNINGER

For planer som utløser krav om konsekvensutredning, jf pbl § 4-2, skal det betales et tilleggsgebyr som tilsvarer 50 % av satsene for selve reguleringsplanen, jf § 2-3.

§ 2-7 ANDRE UTREDNINGER OG TILLEGGSgeBYR

Kommunen kan kreve tilleggsgebyr etter medgått tid, jfr §1-5, dersom forslagsstiller fremmer endringsforslag underveis.

KAP. 3 BEHANDLING AV BYGGESAKER

§ 3-1 GENERELT

A. Tillegg

I tillegg til det oppgitte gebyret for tiltak etter § 3-2 t.o.m. § 3-8 kommer gebyr for eventuelle dispensasjoner etter § 4-4; gebyr for godkjenning av ansvarsrett for foretak etter kap. 7, samt eventuell påvisning av beliggenhet og høyde.

B. Endring av tillatelse - jfr. § 3-9

Dersom arealet økes, betales - foruten gebyr for endringen - også tilleggsgebyr for det økede arealet som for ny søknad.

C. Tillegg for mangelfulle søknader og ekstra arbeid med søknader

For søknader som kommunen kan behandle uten å be om supplerende opplysninger eller endringer benyttes gebyrene i kolonnen merket «uten mangler».

Søknader hvor kommunen må tilskrive søker for å be om supplerende dokumentasjon eller rette feil i søknaden gebyrlegges etter prisene i kolonnen «med mangler».

Dersom søknaden ikke er komplett etter annen gangs mottakskontroll legges det til ytterligere 15% til gebyret i kolonnen «med mangler».

Feil eller mangler ved søknaden skal dokumenteres skriftlig i saken.

Med mangelfulle søknader menes manglende opplysninger/dokumentasjon som medfører at saken ikke er godt nok opplyst og kommunen må be om ytterligere opplysninger, underrette om feil eller mangler ved søknaden før vedtak kan fattes.

Ekstra arbeid med søknader

- Midlertidig brukstillatelse Pbl § 21-10, tredje ledd

For midlertidig brukstillatelse for alle typer tiltak betales gebyr på kr 1 800,-

- Tillegg for to-trinnsbehandling, Pbl § 21-4, 4. ledd:

Kr 1 800,- pr inngangsettingstillatelse.

D. Midlertidige tiltak

For midlertidige tiltak (inntil 2 år) svares 50 % av fullt gebyr for tiltaket. Midlertidige konstruksjoner som skal stå mer enn to år regnes som permanente, og skal svares fullt gebyr for.

§ 3-2 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE, PBL § 20-2

Tiltak som kan forestås av tiltakshaver uten krav om ansvarlig foretak, jf SAK § 3-1 og § 3-2

Arealer er definert som bruksareal BRA, jf NS 3940.

			Uten mangler	Med mangler
3-2-1	Utvidelse av bolig/fritidsbolig/garasje/bod	BRA t.o.m 15 m	2800	3200
		BRA over 15 m	5700	6300
3-2-2	Nyoppføring av garasje/bod	BRA t.o.m 15 m	2800	3200
		BRA 15 m - 50 m	5700	6300

		BRA 50 m - 70 m	8500	9500
3-2-3	Alminnelige driftsbygninger i landbruket	BRA t.o.m 500 m	8500	9500
		BRA 500m - 1000 m	11300	12600
3-2-4	Andre tiltak etter Pbl § 20-2 ☐ inkl. terrasse, veranda		2300	2500

§ 3-3 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE, PBL § 20-1

Søknad, prosjektering, utførelse og kontroll av tiltakene skal forestås av foretak med ansvarsrett, jf gebyrregulativet § 7-1.

Arealer er definert som bruksareal (BRA) jf NS 3940.

Når samme utbygger samtidig innleverer flere søknader om helt like hus på samme eiendom som skal behandles etter § 3-3-1, 3-3-2 og 3-3 gis det en rabatt på 20 % fra og med hus/leilighet nr 5. Rabatten gis ikke dersom søknadene er mangelfulle, jf § 3-1, bokstav c.

NYBYGG, TIL- OG PÅBYGG BOLIG- OG FRITIDSBOLIG

			Uten mangler	Med mangler
3-3-1	Enebolig/fritidsbolig		15100	18900
3-3-2	Enebolig med sekundærleilighet		17600	22100
3-3-3	Tomannsbolig		25200	31500
3-3-4	Andre boligbygg	For hver av de to første boenhetene	12600	15800
		For hver boenhet ut over to betales et tillegg	7600	9500
3-3-5	Utvidelse av bolig/fritidsbolig ☐ tilbygg/påbygg/takopplett ☐ tiltak som ikke inngår i § 3-2	For utvidelser tom 50 m BRA benyttes satsene i § 3-2		
		Utvidelser over 50 m : pr. påbegynt intervall á 50 m BRA	5000	6300
3-3-6	Større garasjer/garasjeanlegg større enn 70 m som skal tjene boligeiendom	For hver av de første 4 garasje plassene	2500	3200
		Pr garasje plass utover 4 betales et tillegg	500	600
3-3-7	Bruksendring fra bolig til annen bruk uten bygningsmessige arbeider	Pr etasje	2500	3200
3-3-8	Søknadspiktig fasadeendring	Pr. hus med inntil 3 etasjer	2500	3200
		Pr. hus med 4 eller flere etasjer	5000	6300
3-3-9	Sammenslåing og oppdeling av leiligheter i bolighus	Fra tomannsbolig til enebolig	2500	3200
		Andre sammenføyninger i bolighus	5000	6300
		For oppdeling til flere enheter betales 50 % av satsene for nye boliger		
3-3-10	Hovedombygging	Det betales 50 % av		

		gebyret for nybygg		
3-3-11	Søknadspliktig innvendig ombygging av bolighus	Pr. etasje	2500	3200
3-3-12	Anneks og andre mindre søknadspliktige byggearbeider på bolig/fritidsbolig	Pr. tiltak	2500	3200

§ 3-4 STØRRE BYGG OG SPESIELLE BYGG, NYBYGG, TIL- OG PÅBYGG

Søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-1 som ikke faller inn under § 3-3.
Arealer er definert som bruksareal (BRA), jf NS 3940.

Næringsbygg/offentlige bygg/administrasjonsbygg/idrettsanlegg/store landbruksbygg mm

			Uten mangler	Med mangler
3-4-1	Nybygg	Arealer inntil 200 m BRA pr. påbegynt intervall á 50 m BRA	5500	6900
		Tillegg for arealer over 200 m BRA og under 1000 m BRA pr. påbegynt intervall á 100 m BRA	4500	5700
		Tillegg for arealer mellom 1000 og 3000 m BRA pr. påbegynt intervall á 500 m BRA	3500	4400
		Tillegg for arealer over 3000 m BRA pr. påbegynt intervall á 500 m BRA	1000	1300
3-4-2	Tilbygg til alle bygg i kap. 3-4	Som nybygg fratrukket 10 %		
3-4-3	Hovedombygging	Som nybygg i § 3-4-1 fratrukket 50 %		
3-4-4	Bruksendring uten bygningsmessige arbeider	Som nybygg i § 3-4-1 fratrukket 50 %		
3-4-5	Søknadspliktig fasadeendring	Pr. fasade	5000	6300
3-4-6	Parkeringshus	Som nybygg i § 3-4-1 fratrukket 20 %		
3-4-7	Idrettshaller, svømmehaller m.m	Som nybygg i § 3-4-1 fratrukket 20 %		
3-4-8	Nybygg/utvidelse av driftsbygning i landbruket	For driftsbygninger med total BRA over 1000 m før og etter utvidelse betales pr påbegynt arealintervall á 500 m BRA for det omsøkte tiltaket	2500	3200
		For arealer ut over 3000 m betales pr. påbegynt intervall á 500 m BRA	500	600

§ 3-5 ENDRING AV EKSISTERENDE BEBYGGELSE

Mindre søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningsloven § 20-1 eller § 20-2
Arealer er definert som bruksareal (BRA), jf NS 3940.

			Uten mangler	Med mangler
3-5-1	Innredning av rom til opphold, teknisk rom, heissjakt eller heismaskinrom i bygg med 4 etasjer eller mer	Pr påbegynt 100 m ² BRA	8500	9500
3-5-2	Innredning av rom til opphold, teknisk rom, heissjakt eller heismaskinrom i bygg med 3 etasjer eller mindre	Pr påbegynt 100 m ² BRA	5700	6300
3-5-2	Sammenslåing eller oppdeling av bruksenheter med annet formål enn bolig	Pr. omsøkt ny bruksenhet vist i søknaden	8500	9500
3-5-3	Innvendig ombygging av bygg	Pr. etasje for de tre første etasjer	5700	6300
3-5-4	Innvendig ombygging av bygg hvor tiltaket omfatter flere enn tre etasjer	Pr. etasje f.o.m. etasje nr 4	2800	3200
3-5-5	Søknadspiktig trapp	Pr stk	2800	3200

§ 3-6 TEKNISKE INSTALLASJONER - OPPFØRING, ENDRING, REPARASJON

Søknadspiktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-1

			Uten mangler	Med mangler
3-6-1	Privat stikkledning	1-3 bruksenheter, pr. bruksenhet	2800	3200
3-6-2	Privat stikkledning	3-10 bruksenheter, pr bruksenhet	2600	2900
3-6-3	Privat stikkledning	Over 10 bruksenheter, pr bruksenhet	2300	2500
3-6-4	Offentlige VA-ledninger	Pr. påbegynt 100 løpeter	5700	6300
3-6-5	Opparbeidelse av private og offentlige hytte- og boligfelt med vei, vann og avløp	Pr. påbegynt 100 løpeter	6200	6900
3-6-6	Innredning av og endring av sanitæranlegg 1-3 bruksenheter	Pr. bruksenhet	2500	2800
3-6-7	Innredning av og endring av sanitæranlegg 4-10 bruksenheter	Pr. bruksenhet	2000	2200
3-6-8	Innredning av og endring av sanitæranlegg over 10 bruksenheter	Pr. bruksenhet	1700	1900
3-6-9	Ventilasjonsanlegg, sprinkleranlegg, kulde- og varmepumpeanlegg med vannbåren varme eller tilsvarende for bygg med 3 boenheter eller mer og andre bygg over 500 m BRA		5700	6300
3-6-10	Privat avløpsrensseanlegg	Pr. anlegg	2800	3200
3-6-11	Andre søknadspiktige tekniske installasjoner	Pr. tiltak	2800	3200

§ 3-7 ANDRE TILTAK

Andre søknadspiktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-1

			Uten mangler	Med mangler
3-7-1	Store parkeringsplasser (flere enn 10 biler)		11300	12600

3-7-2	Mindre parkeringsplasser (til og med 10 biler)		5700	6300
3-7-3	Tunneler og offentlige veier - pr. påbegynt 100 meter		6200	6900
3-7-4	Støyskjerm, lysmast, TV-mast, radiomast, tribuner, enkle fartsoppbygg for skibakker, skitrekk, transportbane, større støttemur høyde over 2 meter o.l.		6200	6900
3-7-5	Private veier, enkle løsmasse- og fjellarbeider i dagen, grave- og fyllingsarbeid, endring av terreng		5700	6300
3-7-6	Midlertidige tiltak, f.eks boligbrakke på arbeidsplass - som for permanent tiltak, men ikke over kr 6 000,-			
3-7-7	Større løsmasse- og fjellarbeider i dagen, grave- og fyllingsarbeid, endring av terreng og andre søknadspliktige utomhusanlegg. Pr påbegynt 1000 m . Maksimalt gebyr kr. 60 000,-		5700	6300
3-7-8	Gjerde, mindre støttemur o.l.		2800	3200
3-7-9	Damanlegg, basseng, brønn o.l mindre tiltak		2800	3200
	Store damanlegg		11300	12600
3-7-10	Brygger/ badebrygger under 10 løpemeter målt fra landfeste		8500	9500
3-7-11	Større brygger: 10-20 løpemeter		17000	18900
	Mer enn 20 løpemeter. Alle avstander målt fra landfeste		25500	28400
3-7-12	Broer pr. påbegynte 10 løpemeter		11300	12600

§ 3-8 BYGNINGER SOM ER FREDET ELLER REGULERT TIL BEVARING

3-8-1	For tiltak på bygninger som er fredet eller regulert til "Spesialområde bevaring", reduseres gebyret med 30 %	Minstegebyr		1800
-------	---	-------------	--	------

§ 3-9 ENDRING AV TILLATELSE

For endringssøknader svares 50 % av fullt gebyr. Minstegebyr kr 1 800,- og maksimalt gebyr kr 18 900,- pr tiltak.

§ 4 AVSLAG, DISPENSASJONER, ENDRING, ULOVLIG IGANGSETTING M.V.

§ 4-1 SØKNAD SOM FØRER TIL AVSLAG

4-1-1	Dersom en søknad fører til avslag, skal det betales 50 % av fullt gebyr etter §§ 3-3 tom 3-9 og § 5-1 og § 6-1. Avslagsgebyret blir ikke godskrevet ved innsendelse av ny revidert søknad.		Minstegebyr	2200
4-1-2	Dersom det reviderte forslaget også fører til avslag skal det betales et gebyr som er 50 % av		Minstegebyr	2200

	fullt gebyr etter §§ 3-3 og 3-8.			
4-1-3	Dersom endringsøknad fører til avslag skal det betales et gebyr som er 50 % av de respektive satser i § 3-9.		Minstegebyr	2200

§ 4-2 ULOVLIGHETSOPPFØLGING

4-2-1	For arbeider med ulovligheter etter plan- og bygningsloven betales etter medgått tid Det skal føres timeliste over medgått tid ifm. ulovlighetsoppfølging		Pr. time	925
-------	---	--	----------	-----

§ 4-3 IGANGSETTELSE UTEN TILLATELSE

Ved igangsetting av tiltak uten nødvendig tillatelse vil bestemmelsene i pbl § 32-8 om overtredelsesgebyr komme til anvendelse. Størrelse på eventuelt overtredelsesgebyr beregnes etter den til enhver tid gjeldene forskrift.

§ 4-4 TILTAK SOM KREVER DISPENSASJON - PBL KAPITTEL 19.

For innvilget eller avslått søknad om dispensasjon

4-4-1	Behandling av søknad om dispensasjon fra formål og plankrav i arealplan og byggeforbud i plan og pbl i forbindelse med:	Nybygg/opprettelse av ny eiendom		18900
		Endring av eksisterende bebyggelse/eiendom		12600
4-4-2	Behandling av søknad om dispensasjon fra bestemmelser knyttet til byggverks størrelse, utforming og plassering som er gitt i plan eller pbl. Herunder byggegrenser mot veg og nabogrense, grad av utnyttning med mer			9500
4-4-3	Behandling av søknad om dispensasjon fra Pbl og forskrifter som ikke omfattes av § 4-4-1 og 4-4-2			9500
4-4-4	Ved behandling av flere dispensasjonssøknader i forbindelse med samme tiltak for hvert forhold utover 1			50 % av satsene over
4-4-5	Ved administrativ behandling av søknaden			75 % av satsene over

§ 5 RIVING AV BYGNINGER, KONSTRUKSJONER OG ANLEGG PBL §§ 20-1 og 20-2

§ 5-1 SØKNADER SOM FØRER TIL GODKJENNELSE PBL § 20-1 og 20-2

			Uten mangler	Med mangler
5-1-1	Mindre bygninger som garasjer, uthus, skorsteiner, murer og andre konstruksjoner		2300	2500

5-1-2	Eneboliger, tomannsboliger		5700	6300
5-1-3	For riving av andre bygninger, for de 2 første etasjene (kjeller medregnes ikke)		11300	12600
5-1-4	For riving av andre bygg pr.etasje ut over 2 etasjer		5700	6300

§ 6 SKILT OG REKLAME PBL § 20-1 bokstav i)

§ 6-1 SØKNADER SOM FØRER TIL GODKJENNELSE

Satsene gjelder pr. stk. Der innretninger settes opp i grupper og /eller på samme fasade, kan gebyret nedsettes til satsen for en innretning, forutsatt at gruppen samlet ikke dekker en større flate enn 35 m².

			Uten mangler	Med mangler
6-1-1	Skilt og reklameinnretning over gesims		5700	6300
6-1-2	Frittstående skilt/reklameinnretninger		5700	6300
6-1-3	Reklameinnretninger på vegg, mur, gjerde, uthengsskilt		2800	3200

§ 7 GODKJENNING AV FORETAK OG ANSVARSRETT

§ 7-1 FORETAKSGODKJENNING/ANSVARRETT

7-1-1	For lokal godkjenning av foretak med sentral godkjenning			600
7-1-2	For lokal godkjenning av foretak uten sentral godkjenning			2500
7-1-3	For lokal godkjenning av selvbygger			1300
7-1-4	For søknad om lokal godkjenning som avslås	Foretak		2500
		Selvbygger		1300

§ 8 HEISER /LØFTEINNRETNINGER PBL § 20-1

§ 8-1 DRIFTSTILLATELSE FOR NYE HEISER, OMBYGGINGER OG STØRRE REPARASJONER AV EKSISTERENDE HEISER

Gebyr omfatter saksbehandling etter Pbl og utstedelse av driftstillatelse

			Uten mangler	Med mangler
8-1-1	Personheis og vareheis med/uten personbefordring		2400	3200
8-1-2	Rulletrapper, rullebånd og rullende førtau		2400	3200
8-1-3	Småheis/trappeheis		1700	1900

§ 9 DELINGSSØKNADER**§ 9-1 SAKSBEHANDLING**

Søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-1, første ledd, bokstav m).

			Uten mangler	Med mangler
9-1-1	For søknad om fradeling av tomt i regulert område, men hvor tomtedeling ikke fremgår av vedtatt plan		5700	6300
9-1-2	For søknad om deling med grenser som er i samsvar med fastsatt plan		2800	3200
9-1-3	For søknad om fradeling av tomt i uregulert strøk		11300	12600
9-1-4	For søknad om fradeling av tilleggsparsell og grensejustering betales for hver eiendom som berøres av justeringen		2300	2500
9-1-5	For søknad om tillegg/endring		2300	2500

For dispensasjon i forbindelse med deling, se forskriftens § 4-4 som anvendes tilsvarende.

§ 10 UTSLIPPSTILLATELSER ETTER FORURENSNINGSLOVEN

Utslippstillatelse gitt med hjemmel i forurensningsloven § 52 a, jf forurensningsforskriften 1.6.2004 § 11-4, jf forskrift om gebyrer for saksbehandling og kontroll av avløpsvann, Halden kommune Østfold, 1.3.2007-1837.

10-1-1	Avløpsreanseanlegg inntil 15Pe (separat anlegg)	5 520
10-1-2	Avløpsreanseanlegg f.o.m. 15Pe (separat anlegg)	11 860
10-1-3	Behandling av søknader etter kapittel 15, « <i>utslippstillatelse for oljeholdig avløpsvann</i> »	5 000
10-1-4	Tilsyn av anlegg etter forskriftens § 15	3 000
10-1-5	Behandling av tiltaksplaner, jf. forskriften kapittel 2 « <i>graving i forurenset grunn</i> »	12 000
10-1-6	Kontroll av tiltaksplaner som er under gjennomføring ved graving i forurenset grunn, jf. forskriften kapittel 2	3 000

Kapittel 4 - Gebyrforskrifter etter lov om eiendomsregistrering (matrikkelova) av 17. juni 2005 nr 101

Gebyrforskrift med hjemmel i matrikkeloven § 32 og matrikkelforskriften av 26.6.2009 nr 864 § 16 fastsettes som følger:

§ 11 Oppretting av matrikkelenhet.

§ 11.1.1 Oppretting av grunneiendom og festegrunn og matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn

Arealgebyr	2014
Areal fra 0 – 300 m ²	11 600
Areal fra 301 – 2000 m ²	25 000
Areal fra 2001 – 20.000m ² – pr påbegynt da.	2 900
Areal fra 20.001 – 100.000 m ² – pr påbegynt da.	1 400
Areal over 100.001 m ² – økning pr påbegynt da.	925

Ved samtidig oppmåling av flere tilgrensende tomter som er rekvirert av samme rekvirent, gis følgende reduksjoner i gebyret per sak:

	2014
6-10 saker	10 %
11-25 saker	15 %
26 og flere	20 %

§ 11.1.2 Oppretting av uteareal på eierseksjon

Gebyr for tilleggsareal pr eierseksjon	2014
Areal fra 0 – 50 m ²	7 000
Areal fra 51 – 250 m ²	10 500
Areal fra 251 – 500 m ²	14 000
Areal fra 500-2000 m ²	25 000
Areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da.	2 900

§ 11.1.3 Oppretting av anleggseiendom

Gebyr som for oppretting av grunneiendom	2014
Volum fra 0 – 2000 m ³	25 000
Volum fra 2001 – 20.000m ³ pr. påbegynt 1000m ³ .	2 900
Volum over 20.001 m ³ – økning pr. påbegynt 1000m ³ .	1 400

§ 11.1.4 Registrering av jordsameie

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid.

§ 11.1.5. Innløsning av festegrunn

For festegrunn som skal innløses til grunneiendom, skal det gjennomføres en oppmålingsforretning. For festegrunner som har målebrev med koordinatbestemte grensehjørner i EUREF89 eller NGO 1948 eller som kan konverteres til EUREF89 gjennom noe beregning, kan oppmålingsforretningen gjennomføres uten ny merking og måling

Gebyret for dette settes til	6 400
------------------------------	-------

Festegrunner som ikke oppfyller kravet om tidligere oppmåling, gjennomføres med full oppmålingsforretning og med gebyr etter D.1.1

§ 11.2 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

Viser til D.1.1, D.1.3 og D.1.4. (Tidligere midlertidig forretning) kr 6 400,-
I tillegg kommer gebyr for å utføre oppmålingsforretning

§ 11.2.1 Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering

Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises eller ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter D.1 og D.2

§11.2.2 Gebyr til kommunen når oppmålingsforretningsarbeidet delvis blir utført av kommunen, delvis av andre

For oppmålingsforretning der deler av arbeidet utføres av andre, fastsettes gebyret til kommunen etter hvor stor andel av arbeidet kommunen utfører.

Følgende prosentskala, regnet av totalgebyret brukes		
1. Kommunens klargjøring	20 %	(for Statens vegvesen 15%)
2. Varsling og forretningsmøte i marka	20 %	(for Statens vegvesen 25%)
3. Tekniske arbeider og dokumentasjon	40 %	
4. Registerarbeidene (sluttarbeidene)	20 %	

§ 11.3 Grensejustering

§ 11.3.1 Grunneiendom

Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal. (maksimalgrensen er satt til 500 m²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen.

Areal fra 0 - 250m ²	10 500
Areal fra 251 - 500m ²	17 400

§ 11.3.2 Anleggseiendom

For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m³

Areal fra 0 - 250m ³	13 400
Areal fra 251 - 1000m ³	16 300

§ 11-4 Arealoverføring

§ 11.4.1 Grunneiendom

Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift

Areal fra 0 - 250m ²	17 400
Areal fra 251 - 500m ²	29 000
Arealoverf.pr nytt påbegynt 500m ² medfører en økning av gebyret på	4 100

§ 11.4.2 Anleggseiendom

For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.

Volum fra 0 - 250m ³	17 400
Volum fra 251 - 500m ³	29 000
Volumoverføring pr nytt påbegynt 500m ³ medfører en økning av gebyret på	4 100

§ 11.5 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved Oppmålingsforretning

For inntil 2 punkter	5 200
For overskytende grensepunkter pr punkt	600

§ 11.6 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter

For inntil 2 punkter	10 500
For overskytende grensepunkter pr punkt	2 300
Gebyr for kartlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid	

§11.7 Oppmålingsforretning over spesielle arealer

For forretninger over større sammenhengende arealer til landbruksformål, allmenne friluftsmål og ferdig regulerte områder som senere skal deles, betales for klargjøring av saken et grunnbeløp på kr. 7500 og det øvrige arbeid etter anvendt tid.

§ 11.8 Utstedelse av matrikkelbrev

Matrikkelbrev inntil 10 sider	175
Matrikkelbrev over 10 sider	350
Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen	

KAP. 5 GEBYRFORSKRIFTER FOR ARBEIDER ETTER LOV OM EIERSEKSJONER § 7

§ 12.1 Begjæring om seksjonering eller reseksjonering av en eiendom

- a. Sak som krever befaring; fem rettsgebyr
- b. Sak som ikke krever befaring; tre rettsgebyr

§ 12.2 Utarbeiding av målebrev for grunnareal som inngår i en seksjon

Gebyr fastsettes etter reglene i kapittel D.1.2.

§ 12.3 Ny behandling av avslått søknad

Der fornyet søknad om seksjonering eller reseksjonering av et registernummer fører til godkjenning eller nytt avslag, skal det betales halvt gebyr dersom søknaden kommer til kommunen innen tre måneder etter dato for første avslag. (Kommer ny søknad på et seinere tidspunkt, skal det betales fullt gebyr).

Forskrift om anløpsavgift

GJELDENE FRA 1. JANUAR 2014

Hjemmel: Fastsatt av Halden kommunestyre den 19.12.2013 med hjemmel i lov 17. april 2009 nr. 19 om havner og farvann (havne- og farvannsloven) §25 og forskrift 20.12. 2010 nr 1762: Forskrift om kommunenes beregning og innkreving av anløpsavgift.

§1 (virkeområde)

Anløpsavgiften gjelder innenfor kommunegrensene til Halden kommune– betegnet avgiftsområdet Halden havn. Forskriften regulerer beregning og innkreving av anløpsavgift.

§2 (avgiftsplikt)

Fartøy som anløper avgiftsområdet Halden havn skal betale anløpsavgift. Anløpsavgiften skal ilegges per anløp. Med et anløp menes en inn- og utseiling. Ved flere anløp til havn i kommunen i løpet av samme døgn, ilegges avgift kun en gang.

Unntatt fra plikt til å betale anløpsavgift er:

- a) fartøy med største lengde under 15 meter
- b) bergings- og isbryterfartøyer i forbindelse med berging og isbryting
- c) orlogsfartøy, norske og utenlandske
- d) Kystverkets fartøy i forbindelse med arbeid i farvannet
- e) fartøy som anløper havn på grunn av skade eller nødstilstand og fartøyet ikke laster, lossar eller tar om bord passasjerer
- f) fartøyer som passerer avgiftsområdet uten å anløpe eller ankre i avgiftsområdet Halden havn

Halden havn kan fritta andre fartøy enn de som er nevnt i andre ledd fra plikten til å betale anløpsavgift.

§ 3. (kostnader som dekkes av anløpsavgiften)

Anløpsavgiften dekker kommunens kostnader knyttet til sikkerhet og fremkommelighet i kommunens sjøområde, samt utøvelse av offentlig myndighet med hjemmel i eller i medhold av havne- og farvannsloven. Dette vil være kostnader til navigasjonsinnretninger, investeringer og vedlikehold i farleden, fjerning av hindringer i farvannet, oppsynsfunksjoner, isbryting og fastsettelse og håndhevelse av ordensforskrifter.

§ 4. (beregning av anløpsavgift)

Anløpsavgiften beregnes på bakgrunn av fartøyets bruttotonnasje (BT) slik den er angitt i fartøyets internasjonale målebrev som er i henhold til Den internasjonale konvensjonen om måling av fartøyer av 1969. Dersom fartøyets BT ikke fremgår av målebrevet, fastsettes denne av administrasjonen i Halden havn basert på beregning av BT for tilsvarende fartøy.

Prisliste

Anløpsavgiften betales etter følgende satser:

Av de første	1000 BT	kr 0,95
Av de neste	2000 BT	kr 0,85
Av de neste	2000 BT	kr 0,70
Av de neste	5000 BT	kr 0,50
Av de neste	10000 BT	kr 0,30

Minsteavgift fastsettes til kr 1500,- for alle typer fartøy som omfattes av krav om å betale anløpsavgift.

For fartøyer som anløper hyppig, kan administrasjonen bestemme at det bare skal betales avgift for et bestemt antall anløp i en kalendermåned. Det kan dessuten fastsettes månedsavgift.

Fartøyer som hovedsakelig oppholder seg i havnen uten å forlate avgiftsområdet, betaler avgift for sin bruk av farleden og havnen. Avgiften kan regnes på måneds- eller årsbasis, og det bør skjelnes mellom fartøyer i stadig fart og henliggende fartøy.

§ 5. (rabattordninger)

Halden havn kan fastsette rabattordninger, herunder årsavgift eller sesongavgift.

§ 6. (klage)

Enkeltvedtak som treffes etter forskriften kan påklages etter bestemmelsene i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker. Kystverkets hovedkontor er klageinstans for vedtak fattet av Halden havn.

§ 7. (ikrafttredelse)

Forskriften trer i kraft 1. januar 2014.

Havneavgifter og vederlag

Innledning

Ny havnelov er iverksatt fra og med 1. januar 2010, med overgangsbestemmelser fram til 1.1.2011. Ny lov innebærer, med unntak av anløpsavgiften, mulighet for fri prissetting for havnens salg av varer og tjenester.

Formål

Avgifter og vederlag skal sammen med havnens øvrige inntekter bringe tilveie de midler havnen trenger til administrasjon, drift, vedlikehold og nødvendig utbygging av anlegg og installasjoner m.v.

Prisliste

Prislisten er bygd opp etter lov om havner og farvann av 17. april 2009 nr. 19.

Periode

Prislisten gjelder for budsjettåret.

Rabattordninger

Administrasjonen kan fastsette rabattordninger.

Beregningsgrunnlag for varegebyr

Beregningsgrunnlag for vare er dens vekt i metriske tonn. Volumgods regnes om til vektenhet ikke mindre enn $1 \text{ m}^3 = 0,5 \text{ tonn}$. For containere og andre lastebærere kan det nyttes enhetspris pr. container eller lastebærer.

Beregningsgrunnlag for passasjergebyr

Passasjergebyr beregnes pr. passasjer.

Oppkreving av vederlag og gebyrer

I forbindelse med bruk av offentlige kaier, arealer og innretninger, kan administrasjonen pålegge havneoperatøren å oppkreve vederlag og gebyrer på vegne av havna.

Faste avtaler om leie av hele eller deler av kaianlegg og andre havneinnretninger

Administrasjonen kan inngå faste leieavtaler for hele eller deler av et offentlig kaianlegg eller havneinnretninger. Leiebeløpet skal dekke de kostnader som kan henføres til leieobjektet og bruken av dette.

Ettergivelse og nedsettelse

Administrasjonen kan, når særlige omstendigheter foreligger, bestemme at påløpte vederlag og gebyrer i enkelte tilfeller nedsettes eller ettergis. Administrasjonen kan helt eller delvis ettergi påløpte vederlag og gebyrer.

1 KAIVEDERLAG

- a. Kaivederlaget svares pr. påbegynt døgn liggetid.
- b. Liggetiden regnes fra fartøyet fortøyer og inntil det kaster loss. Del av døgn på 6 timer eller mindre regnes for 1/2 døgn. Det betales dog alltid kaivederlag for minst 1 døgn.

For fartøyer som etter ordre fra havneoppsynet, må forhale fra kaien for å gi plass for annet fartøy og deretter legger til kaien igjen, regnes liggetiden som om fartøyet hele tiden har ligget ved kaien. Men hvis fraværet fra kaien overstiger 3 timer, skal det skje tilsvarende fradrag i den beregnede totale liggetid. Skifter et fartøy fra en plass ved offentlig kai til en annen, uten i mellomtiden å ha vært utenfor havnedistriktets grenser, blir liggetiden å beregne som om fartøyet hadde ligget ved kaien uten avbrytelse.

- c. Administrasjonen kan bestemme at det skal betales kaivederlag bare for et bestemt antall anløp i løpet av en kalendermåned og det kan også fastsettes månedsgebyr.
- d. Et fartøy som fortøyer utenfor et annet fartøy som ligger ved kaien, skal betale kaivederlag som om skipet var fortøyd til kaien.
- e. Administrasjonen fastsetter minste vederlag pr døgn til kr. 750,- for alle typer fartøy som skal betale kaivederlag, maksimalt kaivederlag pr døgn fastsettes til kr 7 500,-

1.1 PRISLISTE FOR KAIVEDERLAG

Halden Havn bruker fartøyets BT som beregningsgrunnlag for kaivederlag. Dersom BT for et fartøy ikke er oppgitt i målebrev, bestemmes dette av administrasjonen etter skjønn. Det betales en flat sats pr. BT + Kr 500,- det første døgnet.

Kaivederlag: kr 0,50 pr. BT

- a. Det totale gebyret avrundes oppad til hel krone.
- b. For fartøyer i kortere rute med flere anløp i døgnet, beregnes det gebyr bare en gang for hvert døgn kaiplass har vært benyttet.
- c. Halden Havn kan gi rabatt når særlige forhold tilsier det, dog aldri under fastsatt minstepris.
- d. Rutegående container og linjeskip gis en reduksjon på 50 %, jf. pkt c.

1.2 PRISER FOR FARTØYER SOM ER TILSTÅTT STASJONSPASS

Fritidsbåter som fortøyer ved offentlig kai, skal innhente administrasjonens tillatelse.

Fritidsbåter og fartøyer som hovedsakelig benyttes innenfor kommunens sjøområde, kan etter administrasjonens nærmere bestemmelser tilstås stasjonsplass og skal i så tilfelle betale pr. løpemeter i henhold til prisliste.

Fartøyer som er tilstått stasjonsplass, skal når de lossers/laster, gå med betalende passasjerer betale kaivederlag etter ordinære satser.

Selv om et fartøy er tilstått stasjonsplass må det finne seg i å bli anvist annen kaiplass når administrasjonen forlanger det.

Fartøyer som hovedsakelig brukes innenfor kommunens sjøområde og som er tilstått stasjonsplass, betaler kr. 51,- pr. l/meter + 20% fartøyslengde pr. måned

Halden havn kan kreve opplysninger fra privat kaieier eller driftsansvarlig.

1.3. VAREVEDERLAG

- a. Varegebyr gjelder for alle varer som fraktes med skip til eller fra havnen over offentlig kai.
- b. For varer som ankommer havnen i transitt og som videreforsendes med fartøy, beregnes varegebyr kun en gang.
- c. Varegebyr pålegges også varer som overføres fra et fartøy til et annet uten å passere kaianlegget.
- d. Varegebyret for inngående varer påhviler varemottaker, og for utgående varer påhviler gebyret vareavsender. Dette er ikke til hinder for at Halden havn kan avtale med lokal representant for vareeier om annen form for innkreving av varegebyr eller at gebyret innberegnes i frakten.

TYPE GODS PRIS ENEHET

Flytende bulkvarer	Kr 5,00	Pr. tonn
Tørre bulkvarer	Kr 9,25	Pr. tonn
Trelast og tømmer	Kr 7,50,-	Pr. tonn
Varer i container	Kr 185,-	Pr. container
Kjøretøy	Kr 90,-	Pr. kjøretøy
Øvrige varer	Kr 12,05	Pr. tonn

Volumgods regnes om til vektenhet ved at 2 kubikkmeter ikke skal være mindre enn 1 tonn. Varevederlag dekker lagring av varer på kai eller arealer inntil 48 timer etter endt lossing. Av varer som blir liggende over 48 timer etter endt lossing plikter varemottager eller varesender å betale til Halden havn for hvert døgn etter følgende takster:

På åpent areal for den etterfølgende tid kr. 2,50 pr. m ² pr. døgn
Containere m/last kr. 50,00 pr. TEU pr. døgn

Når varer ønskes lagret på kai i lengre tid enn 48 timer etter endt lossing kan Halden Havn etter søknad gi tillatelse til slik lagring etter følgende takster:

UTEAREAL: Kr. 7,50 pr. m ² pr. mnd.
Redskap, herunder trucker paller, tilhengere lasteflak tilhørende trafikanter Kr 12,- m ² /mnd

Lagringstid under 7 dager etter endt utlossing regnes som ½ måned. Ellers regnes hele måneder. Belastningen på kaiene / uteareal må begrenses til det enhver tids gjeldende akseltrykk/tillatt belastning tonn pr. m² på kaiene.

Årsavgift for næringsvirksomhet i sjø ved offentlig kai	Kr 90,- pr m ² pr år
---	---------------------------------

Vederlag for jernbanevogner og kjøretøyer

Jernbanevogner som lastes/losses på havnevesenets spor	Kr 92,- pr vogn
For alle kjøretøyer som parkeres på soneparkering	Kr 67,- pr transportenhet/døgn
Etter søknad:	
Parkeringsplass innenfor havnevesenets område	
Lastebiler, tilhengere (pr enhet)	Kr 3 600,- pr år

4 Salg av varer og tjenester

4.1 Salg av ferskvann

Til skip og vannbåter m.v. etter målt kvantum enten gjennom måler eller ved påfylling av en på forhånd peilet tank av bestemt innhold, per m ³ :	kr 40,00
Minstepris pr. levering	kr 800,00

Vannlevering skjer normalt i havnens åpningstid. Ved levering av vann på lørdager, søndager og helligdager eller etter ordinær arbeidstid på hverdager, blir vannfyllerens overtidsbetaling belastet mottakeren gjennom tillegg på regningen.

5 ISPS-gebyr mv.

Gjeldende ISPS-gebyr og avfallsgebyr (skipsrenovasjon) i Halden havn eks. mva.

Type gebyr	Sats	Enhet
ISPS –SKIP:		

Alle skip	Kr 150,-	Pr. anløp
ISPS-VARER		
Container med varer	Kr 10,-	Pr container
Kjøretøy	Kr. 5,-	Pr kjøretøy
Øvrige varer	Kr 0,50	Pr tonn
ADGANGSKORT		
Årsgebyr for ID/adgangskort	Kr 300,-	Pr. kort
Vederlag for renovasjon	kr 115,-	Pr anløp.

6. Bruk av havnevesenets mannskap, havnebåt og traktor mv.

Priser eks mva:		
Traktor/truck/lift:	Kr 600,-	Pr time
Havnebåt:	Kr 1 000,-	Pr time
Lekter:	Kr 1 000,-	Pr uke
Arbeidsflåte katamaran	Kr 1 000,-	Pr døgn
Pris mannskap:		
Arbeid hverdager kl. 07-15	Kr 400,- pr person	Pr time
Arbeid hverdager kl 15-21	Kr 600,- pr person	Pr time
Arbeid hverdager kl 21-07	Kr 800,- pr person	Pr time
Lørdag/søndager kl 00-24	Kr 800,- pr person	Pr time

Gjestehavn og småbåtanlegg

1 Gjestehavnen

Sesong 1.6. – 30.8.

Båtplassene er fritatt for mva.	
Båtlengde fra 0 -10 meter pr natt	Kr 180,- pr natt
Tillegg pr påbegynt meter over 10 m	Kr 18,-
Strøm pr døgn(hele året)	Kr 20,-
Dusj pr minutt	Kr 3,-
Vaskemaskin	Kr 40,-
Tørketrommel	Kr. 40,-
Opphold utenfor sesong uten el.	Halv pris
Salgs plass i gjestehavnen pr påbegynt døgn	Kr 150,-

2 Småbåthavnene

Båtplasser er fritatt for mva.

Priser gjelder fra 1.4. -31.10	
Ekstra stor plass 4 meter bredde med gangbar uteligger	Kr 6 200,-

Stor plass 3,5 meter bredde med gangbar uteligger	kr 4 200,-
Stor plass 3,5 meter bredde uten gangbar uteligger	Kr 3 800,-
Liten plass 3,0 meter bredde med gangbar uteligger	Kr 3 400,-
Liten plass 3,0 meter bredde uten gangbar uteligger	Kr 3 000,-
Tillegg for vinterplass/vinterfortøyning	Kr 1 600,-
Boblehavn, sommer	Kr 6 500,-
Boblehavn, vinter	Kr 9 000,-
Langs kai i Tista	Avvikles

Vinteropplag 1.11-30.4	
Båtopplag på land	Kr 560,- pr m båtlengde

**Forskrift om takster for
kommunale vann- og avløpsgebyr
gjeldende fra 1.januar 2014.**

I tillegg til vann- og avløpsgebyr og gebyr for levering av septikkslam kommer 25% merverdiavgift. Gebyret, inklusiv mva. oppgis i parentes.

Vann- og avløpsgebyr

Beregningsgrunnlag for utskrivning av vann- og avløpsgebyr.

Med hjemmel i lov om kommunale vass- og avløpsanlegg av 16.03.2012 nr. 12 §5 og lov om vern mot forurensning og om avfall av 13.03.1983 nr.6 § 23 fastsettes vann- og avløpsgebyr på grunnlag av NS 3940.

For bolighus fratrekkes 20 % av areal (BRA) før gebyr beregnes. For andre bygg beregnes gebyr etter areal (BRA) i h.h.t. NS 3940 uten omregning.

1. Tilknytningsgebyr

I h.h.t. lov om kommunale vass- og avløpsanlegg kreves det tilknytningsgebyr for tilknytning til kommunens vann- og/eller avløpsnett.

Tilknytningsgebyret betales for bygg på bebygd eiendom og ved førstegangsoppføring og utvidelse av bygg på eiendom som er eller blir tilknyttet kommunalt vann- og/eller avløpsnett. Ved utvidelse betales tilknytningsavgift fra første kvadratmeter.

Tilknytningsgebyret for vann fastsettes til kr. 87,20,- eks. mva. (kr. 109,00,- inkl. mva.) pr m² etter målt bruksareal med fradrag av 20 % for bolighus. For all annen bebyggelse etter bruksareal uten noen form for omregning.

Tilknytningsgebyret for avløp fastsettes til kr. 128,50,- eks. mva. (kr.160,63,- inkl. mva.) pr. m² etter målt bruksareal med fradrag av 20 % for bolighus. For all annen bebyggelse etter bruksareal uten noen form for omregning.

Kommunen skal sende faktura for engangsgebyr for tilknytning til abonnenten samtidig som igangsettingstillatelse (byggetillatelse) gis. Dersom tilkobling ikke er skjedd innen utløpet av byggetillatelsens varighet kan tilknytningsgebyret kreves tilbakebetalt.

De gebyrsatser som fremkommer i kommunens forskrift om gebyr vedtas med virkning fra 01.01.2014.

Det fastsettes et øvre tak på tilknytningsgebyr på kr. 15 000,- (kr. 18 750,- inkl. mva.) for vann og kr. 15 000,- (kr. 18 750,- inkl. mva.) for avløp pr. boenhet pr. tiltak, når

boligeiendom kobles til det kommunale vann- og/eller avløpsnett direkte eller via privat anlegg gjennom egne betalte vann- og avløpsløsninger.
Garasjeareal i tilknytning til bolig når garasjedel ikke har innlagt vann skal det ikke betales tilknytningsgebyr for. Dette gjelder også frittstående boder uten innlagt vann på boligeiendom

2. Årsgebyr

Fastledd vann kr. 400,00,- (kr. 500,00,- inkl. mva.) og fastledd avløp kr. 400,00,- (kr. 500,00 inkl. mva.)

- Årsgebyr for vann kr. 9,76,- (kr. 12,20,- inkl. mva.) pr. m³ målt eller stipulert forbruk.
- Årsgebyr for avløp kr. 20,08,- (kr. 25,10,- inkl. mva) pr. m³ målt eller stipulert forbruk.

3. Stipulert forbruk

a) Eneboliger og selveide leiligheter

Bruksareal x 0,80	Stipulert vannforbruk	Årsgebyr vann	Årsgebyr avløp
Inntil 99 m ²	160 m ³	kr. 1561,60 (kr. 1952,00)	Kr. 3212,80 (kr.4016,00)
100 □ 139 m ²	200 m ³	kr. 1952,00 (kr. 2440,00)	Kr. 4016,00 (kr.5020,00)
140-199 m ²	280 m ³	kr. 2732,80 (kr. 3416,00)	Kr. 5622,40 (kr.7028,00)
200-249 m ²	400 m ³	kr. 3904,00 (kr. 4880,00)	Kr. 8032,00 (kr.10 040,00)
250-299 m ²	500 m ³	kr. 4880,00 (kr. 6100,00)	Kr. 10 040,00 (kr.12 550,00)
300 m ² og over	600 m ³	kr. 5856,00 (kr. 7320,00)	Kr. 12 048,40 (kr.15 060,25)

b) Flerfamilieboliger (også tomannsboliger og hybelleiligheter)

Bruksareal x 0,80	Stipulert vannforbruk	Årsgebyr vann	Årsgebyr avløp
Inntil 79 m ²	120 m ³	kr. 1 171,20 (kr. 1 464,00)	kr. 2 409,60 (kr. 3 012,00)
80 □ 99 m ²	160 m ³	kr. 1 561,60 (kr. 1 952,00)	kr. 3 212,80 (kr. 4 016,00)
100-119 m ²	200 m ³	kr. 1 952,00 (kr. 2 440,00)	kr. 4 016,00 (kr. 5 020,00)
120-139 m ²	240 m ³	kr. 2 342,40 (kr. 2 928,00)	kr. 4 819,20 (kr. 6 024,00)
140-159 m ²	280 m ³	kr. 2 732,80 (kr. 3 416,00)	kr. 5 622,40 (kr. 7 028,00)
160 -179 m ²	320 m ³	kr. 3 123,20 (kr. 3 904,00)	kr. 6 425,60 (kr. 8 032,00)
180- 199 m ²	360 m ³	kr. 3 513,60 (kr. 4 392,00)	kr. 7 228,80 (kr. 9 036,00)
200-219 m ²	400 m ³	kr. 3 904,00 (kr. 4 880,00)	kr. 8 032,00 (kr. 10 040,00)
220-239 m ²	440 m ³	kr. 4 294,40 (kr. 5 368,00)	kr. 8 835,20 (kr. 11 044,00)
240-259 m ²	480 m ³	kr. 4 684,80 (kr. 5 856,00)	kr. 9 638,40 (kr. 12 048,00)
260-279 m ²	520 m ³	kr. 5 075,20 (kr. 6 344,00)	kr. 10 441,60 (kr. 13 052,00)
280-299 m ²	560 m ³	kr. 5 465,60 (kr. 6 832,00)	kr. 11 244,80 (kr. 14 056,00)
300 m ² og over	600 m ³	kr. 5 856,00 (kr. 7 320,00)	kr. 12 048,00 (kr. 15 060,00)

Fritidsboliger/hytter

Alle fritidsboliger/hytter som er tilknyttet kommunens vann- og/eller avløpsnett nett skal ha vannmåler.

4. Annen bebyggelse

For all annen bebyggelse settes forbruk til 1,5 m³ pr. m² pr. år.

5. Vannmålere

De abonnenter som har installert vannmåler skal betale vann- og avløpsgebyr etter pris pr. m³ vann kr. 9,76,- (kr. 12,20,- inkl. mva.) og pr. m³ og avløp kr. 20,08,- (kr. 25,10,- inkl. mva.) pr m³.

6. Svømmebasseng

For svømmebasseng på eiendom som ikke betaler etter målt forbruk, betales et tilleggsgebyr for vann (og/eller avløp) tilsvarende et årlig vannforbruk på:

- 40m³ for bassengvolum inntil 20m³
- 80m³ for bassengvolum inntil 40m³
- 120m³ for bassengvolum over 40m³.